

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej

Skrócone śródroczne
skonsolidowane sprawozdanie finansowe
za III kwartał 2017 roku

Spis treści

Wstęp	4
Wybrane dane finansowe	8
1. Wybrane skonsolidowane dane finansowe Grupy PZU	8
2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU (wg PSR)	9
3. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU Życie (wg PSR)	10
4. Podsumowanie skonsolidowanych wyników finansowych	11
Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe	12
1. Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat	12
2. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	13
3. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej	14
4. Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	16
5. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	19
Informacje uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	21
1. Informacje o PZU i Grupie PZU	21
2. Struktura akcjonariatu	36
3. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy PZU	37
4. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości	39
5. Kluczowe szacunki i osądy	52
6. Korekty błędów lat ubiegłych	52
7. Znaczące zdarzenia mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji sprawozdania finansowego	52
8. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego	53
9. Noty uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	55
10. Aktywa i zobowiązania warunkowe	90
11. Komentarz do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego	90
12. Zarządzanie kapitałem własnym	92
13. Sprawozdawczość dotycząca segmentów	94
14. Komentarz do sprawozdawczości według segmentów i działalności inwestycyjnej	104
15. Wpływ zdarzeń jednorazowych na wyniki operacyjne	117
16. Otoczenie makroekonomiczne	118
17. Stanowisko Zarządu dotyczące wcześniej publikowanych prognoz wyników	120
18. Czynniki ryzyka, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach	120
19. Emisje, wykupy i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych	122
20. Niespłacenie lub naruszenie istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki	122
21. Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji	123
22. Dywidendy	123
23. Sprawy sporne	123
24. Pozostałe informacje	127

Kwartałna jednostkowa informacja finansowa PZU (wg PSR)	131
1. Śródroczny bilans.....	131
2. Śródroczne zestawienie pozycji pozabilansowych	133
3. Śródroczny rachunek techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych.....	134
4. Śródroczny ogólny rachunek zysków i strat.....	135
5. Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym	136
6. Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych	138
7. Wprowadzenie.....	140
8. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości	140
9. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości	140
10. Objaśnienie różnic między wcześniej publikowaną kwartałną informacją finansową a danymi zaprezentowanym w śródrocznym raporcie okresowym	140

Wstęp

Oświadczenie o zgodności

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (odpowiednio „skrótowe śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe” oraz „Grupa PZU”) sporządzono zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa” zatwierdzonego przez Komisję Unii Europejskiej oraz zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu w sprawie informacji bieżących i okresowych.

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe powinno być czytane łącznie ze skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy PZU za 2016 rok.

Kwartalna jednostkowa informacja finansowa jednostki dominującej

Zgodnie z art. 83 ust. 1 Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych częścią skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest kwartalna jednostkowa informacja finansowa jednostki dominującej Grupy PZU – Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej („PZU”, „jednostka dominująca”).

W myśl art. 45 ust. 1a Ustawy o rachunkowości, sprawozdania finansowe emitentów papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu na jednym z rynków regulowanych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego mogą być sporządzane zgodnie z MSSF.

Z uwagi na fakt, że Walne Zgromadzenie PZU nie podjęło decyzji, o której mowa w art. 45 ust. 1c Ustawy o rachunkowości, w sprawie sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF, sprawozdania jednostkowe PZU sporządza się zgodnie z PSR, określonymi w Ustawie o rachunkowości oraz w wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych, m.in.:

- Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 kwietnia 2016 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji (Dz. U. z 2016 roku, poz. 562);
- Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 roku w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych (Dz. U. z 2017 roku, poz. 277).

W sprawach nieuregulowanych Ustawą o rachunkowości oraz wydanymi na jej podstawie aktami wykonawczymi, stosuje się odpowiednio Krajowe Standardy Rachunkowości i/lub MSSF.

Okres objęty skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono za okres 9 miesięcy od 1 stycznia do 30 września 2017 roku.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej.

Waluta funkcjonalna i prezentacji

Walutą funkcjonalną i prezentacji PZU oraz innych jednostek z siedzibą w Polsce jest polski złoty. Walutą funkcjonalną spółek z siedzibą na Litwie, Łotwie i w Szwecji jest euro, natomiast spółek mających siedzibę na Ukrainie jest hrywna ukraińska.

O ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie kwoty przedstawione w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazane są w milionach złotych.

Kursy walut

Dane finansowe zagranicznych jednostek zależnych przelicza się na polskie złote:

- aktywa i zobowiązania – po średnim kursie ustalonym przez NBP obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego;
- pozycje rachunku zysków i strat oraz innych całkowitych dochodów – po średniej arytmetycznej średnich kursów ustalanych przez NBP na daty kończące każdy miesiąc okresu sprawozdawczego.

Waluta	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 31 grudnia 2016	1 stycznia – 30 września 2016	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
euro	4,2566	4,3757	4,3688	4,3091	4,2265	4,4240	4,3120
hrywna ukraińska	0,1436	0,1542	0,1531	0,1373	0,1424	0,1542	0,1488

Założenie kontynuowania działalności

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki Grupy PZU w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. w okresie co najmniej 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Na dzień podpisania skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie stwierdzono istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez jednostki Grupy PZU w okresie 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

Działalność zaniechana

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku jednostki Grupy PZU nie zaniechały prowadzenia jakiegokolwiek istotnego rodzaju działalności.

Sezonowość lub cykliczność działalności

Działalność Grupy PZU nie podlega istotnej sezonowości lub cykliczności.

Słowniczek pojęć

Poniżej wyjaśniono najważniejsze pojęcia i skróty użyte w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Nazwy spółek

AAS Balta – Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta.

Alior Bank – Alior Bank SA.

Bank BPH – Bank BPH SA.

Elvita – Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o.

Gamma – Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.

Grupa Kapitałowa Alior Banku – Alior Bank wraz z jednostkami zależnymi: Alior Services sp. z o.o., Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o., Alior Leasing sp. z o.o., Meritum Services ICB SA, Money Makers TFI SA, New Commerce Services sp. z o.o., Absource sp. z o.o., Serwis Ubezpieczeniowy sp. z o.o.

Grupa Kapitałowa Armatura – Armatura Kraków SA wraz z jednostkami zależnymi: Aquaform SA, Aquaform Badprodukte GmbH, Aquaform Ukraine TOW, Aquaform Romania SRL, Morehome.pl sp. z o.o.

Link4 – Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń Spółka Akcyjna.

NZOZ Trzebinia – Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Trzebinia sp. z o.o.

Pekao – Bank Pekao SA.

PFR – Polski Fundusz Rozwoju SA.

PGAM – Pioneer Global Asset Management S.p.A.

Pioneer Pekao TFI – Pioneer Pekao Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA.

Pioneer PTE – Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA.

Podstawowa Działalność Banku BPH – zorganizowana część przedsiębiorstwa, obejmująca wszelkie aktywa i pasywa Banku BPH, za wyjątkiem aktywów i pasywów stanowiących działalność hipoteczną Banku BPH, które pozostały w Banku BPH po podziale Banku BPH.

PPIM – Pioneer Pekao Investment Management SA.

Proelmed – Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.

PTE PZU – Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA.

PZU, jednostka dominująca – Powszechny Zakład Ubezpieczeń Spółka Akcyjna.

PZU CO – PZU Centrum Operacji Spółka Akcyjna.

PZU Ukraina – PrJSC IC PZU Ukraine.

PZU Ukraina Życie – PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance.

PZU Życie – Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie Spółka Akcyjna.

SU Krystynka – Sanatorium Uzdrowskie „Krystynka” sp. z o.o.

TFI PZU – Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA.

TUW PZUW – Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Xelion – Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o.

Pozostałe definicje

BFG – Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

GOOZPDO – główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych w rozumieniu MSSF 8 – Segmenty operacyjne.

GPW – Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie.

IBNR – ang. *Incurring But Not Reported* lub II rezerwa – rezerwa na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2016 rok – roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku, sporządzone zgodnie z PSR, podpisane przez Zarząd PZU 14 marca 2017 roku.

KNF – Komisja Nadzoru Finansowego.

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzone przez Komisję Europejską, które na 30 września 2017 roku zostały opublikowane i weszły w życie.

NBP – Narodowy Bank Polski.

PGK – Podatkowa Grupa Kapitałowa zawiązana na mocy umowy podpisanej 25 września 2014 roku pomiędzy 13 spółkami Grupy PZU: PZU, PZU Życie, Link4, PZU CO, PZU Pomoc SA, Ogrodowa-Inwestycje sp. z o.o., Ipsilon sp. z o.o., PZU Asset Management SA, TFI PZU, PZU Zdrowie SA, PZU Finanse sp. z o.o., PZU LAB SA, Omicron Bis SA. PGK powołano na okres 3 lat – od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2017 roku. Spółką dominującą i reprezentującą PGK jest PZU.

Prawo bankowe – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1876).

PSR – ustawa z 29 września 1994 roku o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1047 z późn. zmianami) oraz przepisy wydane na jej podstawie.

Rozporządzenie CRR – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012.

Rozporządzenie w sprawie informacji bieżących i okresowych – Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (t.j. Dz. U. z 2014 roku, poz. 133 z późn. zmianami).

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe – roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku, sporządzone zgodnie z MSSF, podpisane przez Zarząd PZU 14 marca 2017 roku. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe dostępne jest na stronie internetowej PZU pod adresem www.pzu.pl w zakładce „Relacje inwestorskie”.

UKNF – Urząd Komisji Nadzoru Finansowego.

Ustawa o działalności ubezpieczeniowej – ustawa z 11 września 2015 roku o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1170 z późn. zmianami).

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wybrane dane finansowe

1. Wybrane skonsolidowane dane finansowe Grupy PZU

Dane ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat	mln zł 1 stycznia - 30 września 2017	mln zł 1 stycznia - 30 września 2016	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2017	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2016
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	16 933	14 706	3 978	3 366
Składki zarobione netto	15 849	13 784	3 723	3 155
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 512	582	355	133
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	5 833	2 635	1 370	603
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(11 252)	(9 771)	(2 643)	(2 237)
Zysk brutto	3 905	1 958	917	448
Zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej	2 146	1 309	504	300
Zysk przypisywany właścicielom udziałów niekontrolujących	857	199	201	46
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 518 494	863 510 791	863 518 494	863 510 791
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/ euro)	2,49	1,52	0,58	0,35

Dane ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej	mln zł 30 września 2017	mln zł 31 grudnia 2016	mln zł 30 września 2016	mln EUR 30 września 2017	mln EUR 31 grudnia 2016	mln EUR 30 września 2016
Aktywa	300 245	125 296	112 914	69 677	28 322	26 186
Kapitał podstawowy	86	86	86	20	19	20
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	13 905	12 998	12 377	3 227	2 938	2 870
Udziały niekontrolujące	22 025	4 086	3 891	5 111	924	902
Kapitały, razem	35 930	17 084	16 268	8 338	3 862	3 773
Podstawowa i rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 498 295	863 504 300	863 516 765	863 498 295	863 504 300	863 516 765
Wartość księgowa na akcję zwykłą (w zł/ euro)	16,10	15,05	14,33	3,74	3,40	3,32

Dane ze skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	mln zł 1 stycznia - 30 września 2017	mln zł 1 stycznia - 30 września 2016	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2017	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2016
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	547	702	128	161
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	4 197	(237)	986	(54)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	1 667	(413)	392	(95)
Przepływy pieniężne netto, razem	6 411	52	1 506	12

2. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU (wg PSR)

Dane z bilansu	mln zł 30 września 2017	mln zł 31 grudnia 2016	mln zł 30 września 2016	mln EUR 30 września 2017	mln EUR 31 grudnia 2016	mln EUR 30 września 2016
Aktywa	42 871	37 408	38 108	9 949	8 456	8 838
Kapitał podstawowy	86	86	86	20	19	20
Kapitały, razem	13 062	12 208	11 611	3 031	2 762	2 693
Podstawowa i rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Wartość księgową na akcję zwykłą (w zł/ euro)	15,13	14,15	13,45	3,51	3,20	3,12

Dane z technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz ogólnego rachunku zysków i strat	mln zł 1 stycznia - 30 września 2017	mln zł 1 stycznia - 30 września 2016	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2017	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2016
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	9 241	7 622	2 171	1 745
Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	849	333	199	76
Wynik netto na działalności inwestycyjnej ¹⁾	1 909	1 135	448	260
Zysk netto	2 149	1 000	505	229
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w zł/ euro)	2,49	1,16	0,58	0,27

¹⁾ Uwzględniono pozycję „Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności”.

3. Wybrane jednostkowe dane finansowe PZU Życie (wg PSR)

Dane z bilansu	mln zł 30 września 2017	mln zł 31 grudnia 2016	mln zł 30 września 2016	mln EUR 30 września 2017	mln EUR 31 grudnia 2016	mln EUR 30 września 2016
Aktywa	29 776	27 894	28 842	6 910	6 305	6 689
Kapitały, razem	4 463	4 810	4 348	1 036	1 087	1 008

Dane z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie oraz ogólnego rachunku zysków i strat	mln zł 1 stycznia - 30 września 2017	mln zł 1 stycznia - 30 września 2016	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2017	mln EUR 1 stycznia - 30 września 2016
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	6 370	5 997	1 496	1 373
Wynik techniczny ubezpieczeń na życie	1 245	1 201	292	275
Wynik netto na działalności inwestycyjnej	1 026	628	241	144
Zysk netto	964	928	226	212

4. Podsumowanie skonsolidowanych wyników finansowych

Wynik finansowy netto Grupy PZU w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku wyniósł 3 003 mln zł i był wyższy o 99,1 % od wyniku netto za analogiczny okres roku poprzedniego. Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 2 146 mln zł wobec 1 309 mln zł w 2016 roku (wzrost o 63,9%).

Z wyłączeniem zdarzeń jednorazowych¹ wynik netto wzrósł o 83,3% względem ubiegłego roku.

Wskaźnik ROE przypadający jednostce dominującej (PZU) za okres od 1 stycznia do 30 września 2017 roku wyniósł 21,3%, co oznacza wzrost o 7,5 p.p. w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku.

Wpływ na działalność Grupy PZU w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego miały następujące elementy:

- wzrost składki przypisanej brutto w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta masowego i korporacyjnego w efekcie wzrostu średniej składki i liczby ubezpieczeń oraz w ubezpieczeniach indywidualnych, w szczególności produktów *unit-linked* w kanale bankowym;
- wzrost rentowności w segmencie ubezpieczeń masowych związany głównie z niższą szkodowością w ubezpieczeniach rolnych – w analogicznym okresie ubiegłego roku wystąpienie licznych szkód powodowanych siłami natury (negatywne skutki przezimowań) oraz w mniejszym stopniu poprawą rentowności w ubezpieczeniach komunikacyjnych;
- niższa rentowność w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych, głównie w grupie ubezpieczeń pozakomunikacyjnych ze względu na zgłoszenie kilku szkód o wysokiej wartości jednostkowej;
- spadek rentowności w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych, jako efekt wyższej szkodowości produktów ochronnych w wyniku wzrostu częstości zdarzeń związanych ze zgonami w I kwartale bieżącego roku, potwierdzony danymi GUS o śmiertelności na całej populacji. W II i III kwartale zanotowano powrót do poziomów szkodowości obserwowanych w analogicznym okresie ubiegłego roku;
- lepsze wyniki w segmencie działalności bankowej dla Alior Banku w związku z wysokim poziomem sprzedaży produktów kredytowych wspartym korzystną koniunkturą gospodarczą;
- wyższe dochody z działalności lokacyjnej na portfelach akcyjnych ze względu na poprawę koniunktury na GPW, w tym wyższej wyceny pakietu akcji Grupy Azoty.

Do najbardziej istotnych wydarzeń, jakie miały miejsce w 2017 roku należy zaliczyć włączenie do struktury Grupy PZU banku Pekao. W wyniku tej transakcji doszło do przekształcenia Grupy PZU z grupy ubezpieczeniowej w finansową. Rozpoczęcie konsolidacji Pekao w czerwcu 2017 roku w sposób istotny wpłynęło na porównywalność wyników oraz sumy bilansowej. Suma bilansowa wzrosła głównie z tego tytułu o ponad 187 mld zł względem analogicznego okresu ubiegłego roku, a udziały niekontrolujące osiągnęły wartość 22,0 mld zł (stan na 30 września 2017 roku). Pekao kontrybuował do wyniku operacyjnego Grupy PZU oraz wyniku segmentu działalności bankowej kwotą 918 mln zł od momentu rozpoczęcia konsolidacji w czerwcu 2017 roku.

¹ Zdarzenia jednorazowe obejmują efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P, wyższy niż średnia z ostatnich 3 lat poziom szkód powodowanych zjawiskami atmosferycznymi (nawałnice) oraz w okresie porównywalnym wyższe niż średnia z poprzedzających 3 lat odszkodowania w ubezpieczeniach rolnych.

Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe

1. Śródroczny skonsolidowany rachunek zysków i strat

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016 (przekształ- cone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształ- cone) ¹⁾
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	9.1	5 327	16 933	4 844	14 706
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto		5	(302)	(64)	(206)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto		5 332	16 631	4 780	14 500
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto		170	(782)	18	(716)
Składki zarobione netto		5 502	15 849	4 798	13 784
Przychody z tytułu prowizji i opłat	9.2	810	1 512	187	582
Przychody netto z inwestycji	9.3	2 883	6 150	1 145	3 024
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	9.4	(362)	(663)	26	(444)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	9.5	280	346	59	55
Pozostałe przychody operacyjne	9.6	321	851	234	646
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		(4 187)	(11 566)	(3 607)	(9 838)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		149	314	1	67
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	9.7	(4 038)	(11 252)	(3 606)	(9 771)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	9.8	(181)	(370)	(64)	(186)
Koszty odsetkowe	9.9	(458)	(884)	(160)	(506)
Koszty akwizycji	9.10	(730)	(2 142)	(663)	(1 915)
Koszty administracyjne	9.10	(1 604)	(3 644)	(644)	(1 927)
Pozostałe koszty operacyjne	9.11	(726)	(1 857)	(402)	(1 382)
Zysk z działalności operacyjnej		1 697	3 896	910	1 960
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności		10	9	(1)	(2)
Zysk brutto		1 707	3 905	909	1 958
Podatek dochodowy	9.13	(437)	(902)	(191)	(450)
Zysk netto, w tym:		1 270	3 003	718	1 508
- zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej		700	2 146	649	1 309
- zysk przypisywany właścicielom udziałów niekontrolujących		570	857	69	199
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	9.12	863 522 006	863 518 494	863 495 307	863 510 791
Podstawowy i rozwodniony zysk na jedną akcję zwykłą (w złotych)	9.12	0,81	2,49	0,75	1,52

¹⁾ Przekształcenia danych za 2016 rok wynikają z korekt prezentacyjnych. Dodatkowe informacje zaprezentowano w punkcie 4.2.

2. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016 (przekształ- cone) ¹⁾	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształ- cone) ¹⁾
Zysk netto	1 270	3 003	718	1 508
Inne całkowite dochody	110	118	(52)	(80)
Podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat	110	117	(56)	(84)
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	66	108	(7)	(77)
Różnice kursowe z przeliczenia	20	(33)	(31)	10
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych netto	24	42	(18)	(17)
Niepodlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat	-	1	4	4
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	1	4	4
Dochody całkowite netto, razem	1 380	3 121	666	1 428
- dochody całkowite przypisywane właścicielom jednostki dominującej	768	2 187	604	1 249
- dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących	612	934	62	179

¹⁾ Przekształcenia danych za 2016 rok wynikają z korekt prezentacyjnych. Dodatkowe informacje zaprezentowano w punkcie 4.2.

3. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

Aktywa	Nota	30 września 2017	30 czerwca 2017 (przekształcone) ¹	31 grudnia 2016 (przekształcone) ¹	30 września 2016 (przekształcone) ²	1 stycznia 2016 (przekształcone) ²
Wartość firmy	9.14	3 288	3 278	1 583	1 540	1 532
Wartości niematerialne		1 980	1 963	1 463	1 343	1 393
Inne aktywa	9.15	781	879	866	2 234	801
Odroczone koszty akwizycji		1 471	1 473	1 407	1 258	1 154
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	9.21	1 035	1 126	990	931	1 097
Rzeczowe aktywa trwałe		2 778	2 819	1 467	1 184	1 300
Nieruchomości inwestycyjne		1 716	1 703	1 738	1 906	1 172
Jednostki wyceniane metodą praw własności		192	190	37	52	54
Aktywa finansowe		265 088	257 119	105 286	91 957	89 229
Utrzymywane do terminu wymagalności	9.16.1	22 477	23 371	17 346	17 093	17 370
Dostępne do sprzedaży	9.16.2	34 383	31 691	11 652	8 281	7 745
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	9.16.3	20 791	18 267	21 882	22 762	20 648
Pochodne instrumenty zabezpieczające		310	298	72	62	140
Pożyczki	9.16.4	187 127	183 492	54 334	43 759	43 326
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		1 540	1 593	633	482	369
Należności	9.18	9 808	10 221	5 664	6 632	3 350
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych		9 328	11 646	2 973	2 481	2 440
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	9.20	1 240	1 239	1 189	914	1 506
Aktywa, razem		300 245	295 249	125 296	112 914	105 397

¹⁾ Przekształcenia danych na 30 czerwca 2017 roku oraz na 31 grudnia 2016 roku wynikają przede wszystkim z ostatecznego rozliczenia nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w punktach 1.4.1.2 oraz 4.2.

²⁾ Przekształcenia danych na 30 września 2016 roku oraz na 1 stycznia 2016 roku wynikają z korekt prezentacyjnych. Dodatkowe informacje zaprezentowano w punkcie 4.2.

Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej (kontynuacja)

Kapitały i zobowiązania	Nota	30 września 2017	30 czerwca 2017 (przekształcone) ¹	31 grudnia 2016 (przekształcone) ¹	30 września 2016 (przekształcone) ²	1 stycznia 2016 (przekształcone) ²
Kapitały						
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej		13 905	13 153	12 998	12 377	12 924
Kapitał podstawowy		86	86	86	86	86
Pozostałe kapitały		11 963	11 908	10 869	10 874	10 142
Niepodzielony wynik		1 856	1 159	2 043	1 417	2 696
Zysk z lat ubiegłych		(290)	(287)	108	108	2 696
Zysk netto		2 146	1 446	1 935	1 309	-
Udziały niekontrolujące		22 025	21 468	4 086	3 891	2 194
Kapitały, razem		35 930	34 621	17 084	16 268	15 118
Zobowiązania						
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	9.21	44 063	43 785	42 194	41 873	41 280
Rezerwy na świadczenia pracownicze		514	532	128	107	117
Inne rezerwy	9.22	508	574	367	103	108
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		638	623	469	606	509
Zobowiązania finansowe	9.23	209 824	204 291	60 030	47 104	44 695
Inne zobowiązania	9.24	8 745	10 791	4 991	6 853	3 570
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	9.20	23	32	33	-	-
Zobowiązania, razem		264 315	260 628	108 212	96 646	90 279
Kapitały i zobowiązania, razem		300 245	295 249	125 296	112 914	105 397

¹⁾ Przekształcenia danych na 30 czerwca 2017 roku oraz na 31 grudnia 2016 roku wynikają przede wszystkim z ostatecznego rozliczenia nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w punktach 1.4.1.2 oraz 4.2.

²⁾ Przekształcenia danych na 30 września 2016 roku oraz na 1 stycznia 2016 roku wynikają z korekt prezentacyjnych. Dodatkowe informacje zaprezentowano w punkcie 4.2.

4. Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitał podstawowy	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej								Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
		Pozostałe kapitały						Niepodzielony wynik				
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2017 roku	86	(1)	10 758	106	5	3	(2)	2 043	-	12 998	4 086	17 084
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	-	64	-	-	-	-	-	64	44	108
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	-	9	-	-	-	-	-	9	33	42
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	(33)	-	-	(33)	-	(33)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	74	-	-	(33)	-	-	41	77	118
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	2 146	2 146	857	3 003
Całkowite dochody razem	-	-	-	74	-	-	(33)	-	2 146	2 187	934	3 121
Pozostałe zmiany, w tym:	-	-	1 057	(4)	-	-	-	(2 333)	-	(1 280)	17 005	15 725
Podział wyniku finansowego	-	-	1 125	-	-	-	-	(2 333)	-	(1 208)	-	(1 208)
Nabycie akcji Pekao	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17 176	17 176
Transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	(72)	-	-	-	-	-	-	(72)	(171)	(243)
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości	-	-	4	(4)	-	-	-	-	-	-	-	-
Stan na 30 września 2017 roku	86	(1)	11 815	176	5	3	(35)	(290)	2 146	13 905	22 025	35 930

Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (kontynuacja)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (przekształcone)	Kapitał podstawowy	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej								Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
		Pozostałe kapitały					Niepodzielony wynik					
		Akcje własne	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2016 roku	86	-	9 947	241	-	(4)	(42)	2 696	-	12 924	2 194	15 118
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	-	(104)	-	-	-	-	-	(104)	(40)	(144)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	-	(9)	-	-	-	-	-	(9)	(22)	(31)
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	-	40	-	-	40	-	40
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	-	-	-	-	-	7	-	-	-	7	-	7
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3	-	3
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	-	(110)	-	7	40	-	-	(63)	(62)	(125)
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	1 935	1 935	439	2 374
Całkowite dochody razem	-	-	-	(110)	-	7	40	-	1 935	1 872	377	2 249
Pozostałe zmiany, w tym:	-	(1)	811	(25)	5	-	-	(2 588)	-	(1 798)	1 515	(283)
Podział wyniku finansowego	-	-	787	-	5	-	-	(2 588)	-	(1 796)	-	(1 796)
Emisje akcji Alior Banku	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 528	1 528
Transakcje na akcjach własnych	-	(1)	-	-	-	-	-	-	-	(1)	-	(1)
Zmiany w składzie Grupy PZU i transakcje z udziałowcami niekontrolującymi	-	-	(1)	-	-	-	-	-	-	(1)	(13)	(14)
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości	-	-	25	(25)	-	-	-	-	-	-	-	-
Stan na 31 grudnia 2016 roku	86	(1)	10 758	106	5	3	(2)	108	1 935	12 998	4 086	17 084

Śródroczne sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym (kontynuacja)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitał podstawowy	Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej							Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
		Pozostałe kapitały					Niepodzielony wynik				
		Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Pozostałe kapitały rezerwowe	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk z lat ubiegłych	Zysk netto			
Stan na 1 stycznia 2016 roku	86	9 947	241	-	(4)	(42)	2 696	-	12 924	2 194	15 118
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	(69)	-	-	-	-	-	(69)	(8)	(77)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-	-	(5)	-	-	-	-	-	(5)	(12)	(17)
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	-	10	-	-	10	-	10
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	4	-	-	-	-	-	4	-	4
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	(70)	-	-	10	-	-	(60)	(20)	(80)
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	1 309	1 309	199	1 508
Całkowite dochody razem	-	-	(70)	-	-	10	-	1 309	1 249	179	1 428
Pozostałe zmiany, w tym:	-	808	(21)	5	-	-	(2 588)	-	(1 796)	1 518	(278)
Podział wyniku finansowego	-	787	-	5	-	-	(2 588)	-	(1 796)	-	(1 796)
Emisje akcji Alior Banku	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 518	1 518
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości	-	21	(21)	-	-	-	-	-	-	-	-
Stan na 30 września 2016 roku	86	10 755	150	5	(4)	(32)	108	1 309	12 377	3 891	16 268

5. Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2016
Zysk brutto	3 905	1 958
Korekty	(3 358)	(1 256)
Zmiana stanu należności od klientów z tytułu kredytów	(9 128)	(4 247)
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu depozytów	6 447	3 080
Zmiana wyceny aktywów wycenianych w wartości godziwej	(346)	(96)
Przychody i koszty odsetkowe	(1 223)	(848)
Zrealizowane zyski/straty z działalności lokacyjnej i odpisy z tytułu utraty wartości	663	444
Wynik z tytułu różnic kursowych	(540)	(102)
Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji	(64)	(103)
Amortyzacja wartości niematerialnych i rzeczowych aktywów trwałych	493	305
Zmiana stanu udziału reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	(45)	166
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	1 869	593
Zmiana stanu należności	(1 701)	(39)
Zmiana stanu zobowiązań	704	(71)
Przepływy z tytułu kontraktów inwestycyjnych	(84)	(130)
Nabycia i odkupienia jednostek uczestnictwa oraz certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych	(344)	158
Podatek dochodowy zapłacony	(819)	(389)
Pozostałe korekty	760	23
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	547	702
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Wpływy	673 926	774 560
- zbycie nieruchomości inwestycyjnych	66	60
- wpływy z nieruchomości inwestycyjnych	227	206
- zbycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych	33	11
- zbycie udziałów i akcji	2 199	3 206
- realizacja dłużnych papierów wartościowych	144 443	125 321
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży	266 032	278 391
- zamknięcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	173 539	276 958
- realizacja pozostałych lokat	81 107	89 154
- odsetki otrzymane	1 225	1 147
- dywidendy otrzymane	33	52
- środki pieniężne nabyte w transakcjach połączenia jednostek i z tytułu zmiany zakresu konsolidacji	4 998	32
- pozostałe wpływy z lokat	24	22

Śródroczne skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2016
Wydatki	(669 729)	(774 797)
- nabycie nieruchomości inwestycyjnych	(48)	(180)
- wydatki na utrzymanie nieruchomości inwestycyjnych	(132)	(115)
- nabycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych	(467)	(217)
- nabycie udziałów i akcji	(1 145)	(4 490)
- nabycie udziałów i akcji w jednostkach zależnych	(6 270)	(344)
- zmniejszenie stanu środków pieniężnych z tytułu zmiany zakresu konsolidacji	(54)	(7)
- nabycie dłużnych papierów wartościowych	(143 090)	(128 314)
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odsprzedaży	(264 214)	(276 488)
- otwarcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	(171 053)	(275 271)
- nabycie pozostałych lokat	(83 248)	(89 365)
- pozostałe wydatki na lokaty	(8)	(6)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	4 197	(237)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
Wpływy	180 006	264 202
- wpływy z tytułu emisji akcji przez jednostki zależne (w części opłaconej przez udziałowców niekontrolujących)	-	1 502
- wpływy z tytułu kredytów i pożyczek	1 605	39
- wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	3 575	264
- otwarcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu	174 826	262 397
Wydatki	(178 339)	(264 615)
- dywidendy wypłacone właścicielom udziałów niekontrolujących	(1 823)	-
- spłata kredytów i pożyczek	(1 586)	(33)
- zamknięcie transakcji z przyrzeczeniem odkupu	(174 823)	(264 495)
- odsetki od kredytów i pożyczek	(5)	(5)
- odsetki od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	(102)	(82)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	1 667	(413)
Przepływy pieniężne netto, razem	6 411	52
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	2 973	2 440
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	(56)	(11)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu, w tym:	9 328	2 481
- o ograniczonej możliwości dysponowania	46	53

Informacje uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Informacje o PZU i Grupie PZU

1.1 PZU

Jednostką dominującą w Grupie PZU jest PZU – spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie przy Al. Jana Pawła II 24.

PZU jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000009831.

Podstawowym przedmiotem działalności PZU według Polskiej Klasyfikacji Działalności są pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (PKD 65.12), a według Europejskiej Klasyfikacji Działalności – ubezpieczenia rzeczowe (EKD 6603).

1.2 Jednostki Grupy PZU

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2017	31 grudnia 2016	
Jednostki ubezpieczeniowe objęte konsolidacją						
1	Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA	Warszawa	nd.	nd.	nd.	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.pzu.pl/
2	Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA	Warszawa	18.12.1991	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-zycie
3	Link4 Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	15.09.2014	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.link4.pl/
4	Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych Polski Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych	Warszawa	20.11.2015	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://tuwpzuw.pl/
5	Lietuvos Draudimas AB	Wilno (Litwa)	31.10.2014	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe. http://www.ld.lt/
6	Apdrošināšanas Akciju Sabiedrība Balta	Ryga (Łotwa)	30.06.2014	99,99%	99,99%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.balta.lv/
7	PrJSC IC PZU Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe. http://www.pzu.com.ua/
8	PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie. http://www.pzu.com.ua/
9	UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	Wilno (Litwa)	26.04.2002	99,34%	99,34%	Ubezpieczenia na życie. https://pzuqd.lt/
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Pekao						
10	Bank Pekao SA	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Usługi bankowe. https://www.pekao.com.pl/
11	Pekao Bank Hipoteczny SA	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Usługi bankowe. http://www.pekaobh.pl/
12	Centralny Dom Maklerski Pekao SA	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Usługi maklerskie. https://www.cdmpekao.com.pl/
13	Pekao Leasing sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Usługi leasingowe. http://www.pekaoleasing.com.pl/
14	Pekao Investment Banking SA	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Usługi maklerskie. http://pekaobh.pl/
15	Pekao Faktoring sp. z o.o.	Lublin	07.06.2017	20,00%	nd.	Usług faktoringowe. https://www.pekaofaktoring.pl/
16	Pekao Pioneer Powszechne Towarzystwo Emerytalne SA	Warszawa	07.06.2017	13,00% ¹⁾	nd.	Zarządzanie funduszami emerytalnymi. https://www.pekaopte.pl/
17	Centrum Kart SA	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Usługi finansowe pomocnicze. http://www.centrumkart.pl/
18	Pekao Financial Services sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Agent transferowy. http://www.pekao-fs.com.pl/pl/
19	Centrum Bankowości Bezpośredniej sp. z o.o.	Kraków	07.06.2017	20,00%	nd.	Usługi call – center. http://www.cbb.pl/
20	Pekao Property SA	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Działalność deweloperska.
21	FPB – Media sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Działalność deweloperska.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2017	31 grudnia 2016	
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Pekao – ciąg dalszy						
22	Pekao Fundusz Kapitałowy sp. z o.o.(w likwidacji)	Warszawa	07.06.2017	20,00%	nd.	Doradztwo gospodarcze.
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa Kapitałowa Alior Banku						
23	Alior Bank SA	Warszawa	18.12.2015	32,23%	29,45%	Usługi bankowe. https://www.aliorbank.pl/
24	Alior Services sp. z o.o.	Warszawa	18.12.2015	32,23%	29,45%	Pozostała działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.
25	Centrum Obrotu Wierzytelnościami sp. z o.o.	Kraków	18.12.2015	32,23%	29,45%	Obrót wierzytelnościami.
26	Alior Leasing sp. z o.o.	Wrocław	18.12.2015	32,23%	29,45%	Usługi leasingowe. https://www.aliorbank.pl/wlasna-dzialalnosc/alior-leasing.html
27	Meritum Services ICB SA	Gdańsk	18.12.2015	32,23%	29,45%	Usługi informatyczne.
28	Money Makers TFI SA	Warszawa	18.12.2015	19,39% ²⁾	17,33% ²⁾	Usługi asset management i zarządzanie subfunduszami Alior SFIO. http://www.moneymakers.pl
29	New Commerce Services sp. z o.o.	Warszawa	18.12.2015	32,23%	29,45%	Spółka nie prowadzi działalności.
30	Absource sp. z o.o.	Kraków	04.05.2016	32,23%	29,45%	Działalność usługowa w zakresie informatyki.
31	Serwis Ubezpieczeniowy sp. z o.o.	Katowice	30.01.2017	32,23%	nd.	Działalność brokerska.
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa PZU Zdrowie						
32	PZU Zdrowie SA	Warszawa	02.09.2011	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. https://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-zdrowie-sa
33	Centrum Medyczne Medica sp. z o.o.	Płock	09.05.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://cmmedica.pl/
34	Specjalistyczna Przychodnia Przemysłowa Prof-Med sp. z o.o.	Włocławek	12.05.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://cmprofmed.pl/
35	Sanatorium Uzdrowiskowe „Krystynka” sp. z o.o.	Ciechocinek	09.05.2014	99,09%	99,09%	Usługi szpitalne, rehabilitacyjne, sanatoryjne. http://www.sanatoriumkrystynka.pl/
36	Przedsiębiorstwo Świadczeń Zdrowotnych i Promocji Zdrowia ELVITA – Jaworzno III sp. z o.o.	Jaworzno	01.12.2014	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.elvita.pl/
37	Przedsiębiorstwo Usług Medycznych PROELMED sp. z o.o.	Łaziska Górne	01.12.2014	57,00%	57,00%	Usługi medyczne. http://www.proelmed.pl/
38	Rezo-Medica sp. z o.o.	Płock	23.04.2015	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://rezo-medica.pl/
39	Centrum Medyczne Gamma sp. z o.o.	Warszawa	08.09.2015	60,46%	60,46%	Usługi medyczne. http://www.cmgamma.pl/
40	Medicus w Opolu sp. z o.o.	Opole	30.09.2015	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://medicus.opole.pl/
41	Polmedic sp. z o.o. ³⁾	Radom	30.11.2016	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://www.polmedic.com.pl/

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2017	31 grudnia 2016	
Jednostki objęte konsolidacją – Grupa PZU Zdrowie – ciąg dalszy						
42	Artimed Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej sp. z o.o.	Kielce	21.12.2016	100,00%	100,00%	Usługi medyczne. http://artimed.pl/
43	Revimed sp. z o.o.	Gdańsk	31.05.2017	100,00%	nd.	Usługi medyczne. http://www.revimed.pl/
44	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Trzebinia sp. z o.o.	Trzebinia	30.06.2017	95,25%	nd.	Usługi medyczne. http://www.nzoz.trzebinia.com/
Jednostki objęte konsolidacją – pozostałe jednostki						
45	Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA	Warszawa	08.12.1998	100,00%	100,00%	Zarządzanie funduszami emerytalnymi. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pte-pzu
46	PZU Centrum Operacji SA	Warszawa	30.11.2001	100,00%	100,00%	Działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi.
47	Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA	Warszawa	30.04.1999	100,00%	100,00%	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/tfi-pzu
48	PZU Pomoc SA	Warszawa	18.03.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance. http://www.pzu.pl/grupa-pzu/pzu-pomoc
49	PZU Finance AB (publ.)	Sztokholm (Szwecja)	02.06.2014	100,00%	100,00%	Usługi finansowe.
50	PZU Finanse sp. z o.o.	Warszawa	08.11.2013	100,00%	100,00%	Usługi finansowo-księgowo.
51	Tower Inwestycje sp. z o.o.	Warszawa	27.08.1998	100,00%	100,00%	Działalność deweloperska, eksploatacja i wynajem nieruchomości.
52	Ogrodowa-Inwestycje sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2004	100,00%	100,00%	Nabywanie, eksploatacja, wynajem i zbywanie nieruchomości. http://www.ogrodowainwestycje.pl/
53	Arm Property sp. z o.o.	Kraków	26.11.2014	100,00%	100,00%	Kupno i sprzedaż nieruchomości.
54	Ipsilon sp. z o.o.	Warszawa	02.04.2009	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance oraz usługi medyczne.
55	PZU Corporate Member Limited	Londyn (Wielka Brytania)	28.09.2017	100,00%	nd.	Działalność inwestycyjna.
56	PZU Asset Management SA	Warszawa	12.07.2001	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
57	PZU LAB SA (dawniej Omicron SA)	Warszawa	13.09.2011	100,00%	100,00%	Usługi konsultingowe, szkoleniowe oraz rozwój innowacji technologicznych w zakresie wsparcia w procesach bezpieczeństwa technicznego i procesowego oraz zarządzania ryzykiem.
58	Omicron BIS SA	Warszawa	28.08.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
59	Sigma BIS SA	Warszawa	12.12.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2017	31 grudnia 2016	
Jednostki objęte konsolidacją – pozostałe jednostki – ciąg dalszy						
60	LLC SOS Services Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	Usługi assistance.
61	L4C sp. z o.o. w likwidacji ⁴⁾	Warszawa	15.09.2014	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
62	Battersby Investments SA	Warszawa	15.09.2017	100,00%	nd.	Nie prowadzi działalności.
63	Tulare Investments sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2017	100,00%	nd.	Nie prowadzi działalności.
Jednostki objęte konsolidacją - Grupa Kapitałowa Armatura						
64	Armatura Kraków SA ⁵⁾	Kraków	07.10.1999	100,00%	100,00%	Produkcja i sprzedaż grzejników, baterii sanitarnych oraz administracja i zarządzanie grupą kapitałową. http://www.grupa-armatura.pl/
65	Aquaform SA	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	100,00%	Produkcja i sprzedaż wyposażenia łazienkowego.
66	Aquaform Badprodukte GmbH	Anhausen (Niemcy)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
67	Aquaform Ukraine TOW	Żytomierz (Ukraina)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
68	Aquaform Romania SRL	Prejmer (Rumunia)	15.01.2015	100,00%	100,00%	Sprzedaż hurtowa.
69	Morehome.pl sp. z o.o.	Środa Wlkp.	15.01.2015	100,00%	100,00%	Nie prowadzi działalności.
Jednostki objęte konsolidacją – fundusze inwestycyjne						
70	PZU SFIO Universum	Warszawa	15.12.2009	nd.	nd.	Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu.
71	PZU FIZ Dynamiczny	Warszawa	27.01.2010	nd.	nd.	j.w.
72	PZU FIZ Sektora Nieruchomości ⁶⁾	Warszawa	01.07.2008	nd.	nd.	j.w.
73	PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 ⁶⁾	Warszawa	21.11.2011	nd.	nd.	j.w.
74	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1	Warszawa	12.12.2012	nd.	nd.	j.w.
75	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2	Warszawa	19.11.2012	nd.	nd.	j.w.
76	PZU FIZ Surowcowy	Warszawa	03.09.2015	nd.	nd.	j.w.
77	PZU FIO Globalny Obligacji Korporacyjnych	Warszawa	30.05.2016	nd.	nd.	j.w.
78	PZU FIZ Forte	Warszawa	01.07.2016	nd.	nd.	j.w.
79	PZU Telekomunikacja Media Technologia	Warszawa	07.09.2016	nd.	nd.	j.w.
80	PZU Dłużny Aktywny	Warszawa	26.10.2016	nd.	nd.	j.w.
81	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych Witelo Fund	Warszawa	30.11.2016	nd.	nd.	j.w.
82	PZU FIZ Akcji Combo	Warszawa	09.03.2017	nd.	nd.	j.w.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego oraz % głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności i adres strony internetowej
				30 września 2017	31 grudnia 2016	
Jednostki stowarzyszone						
83	GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA	Tychy	08.06.1999	30,00%	30,00%	Obsługa ubezpieczeń.
84	EMC Instytut Medyczny SA	Wrocław	18.06.2013	28,31% ⁷⁾	28,31% ⁷⁾	Ochrona zdrowia ludzkiego, prace badawczo-rozwojowe w dziedzinie nauk medycznych i farmacji.
85	Dom Inwestycyjny Xelion sp. z o.o.	Warszawa	07.06.2017	10,00% ⁸⁾	nd.	Pośrednictwo finansowe. https://www.xelion.pl/
86	Pioneer Pekao Investment Management SA	Warszawa	07.06.2017	9,80% ⁸⁾	nd.	Zarządzanie aktywami. http://www.pioneer.com.pl/
87	Pioneer Pekao TFI SA	Warszawa	07.06.2017	9,80% ⁸⁾	nd.	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi. http://www.pioneer.com.pl/
88	CPF Management	Tortola, Brytyjskie Wyspy Dziewicze	07.06.2017	8,00% ⁸⁾	nd.	Działalność doradcza i biznesowa – spółka nie prowadzi działalności.

¹⁾ Jednostka bezpośrednio zależna od Pekao, w której posiada on 65,00%. W konsekwencji Zarząd PZU uznaje, że Grupa PZU sprawuje nad jednostką kontrolę.

²⁾ Jednostka bezpośrednio zależna od Alior Banku, w której posiada on 60,16%. W konsekwencji Zarząd PZU uznaje, że Grupa PZU sprawuje nad jednostką kontrolę.

³⁾ 20 września 2017 roku doszło do połączenia Polmedic sp. z o.o. i Specjalistycznej Przychodni Medycyny Pracy sp. z o.o. Połączenie nastąpiło przez przeniesienie na Polmedic sp. z o.o. całego majątku Specjalistycznej Przychodni Medycyny Pracy sp. z o.o. bez równoczesnego podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej, bez wymiany akcji spółki przejmowanej na akcje spółki przejmującej oraz bez zmiany statutu spółki przejmującej. Transakcja nie miała wpływu na skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

⁴⁾ 16 maja 2017 roku zgromadzenie wspólników podjęło uchwałę o otwarciu likwidacji spółki.

⁵⁾ 30 czerwca 2017 roku doszło do połączenia Armatury Kraków SA i Armatoory SA. Połączenie nastąpiło przez przeniesienie na Armaturę Kraków SA całego majątku Armatoory SA bez równoczesnego podwyższenia kapitału zakładowego spółki przejmującej, bez wymiany akcji spółki przejmowanej na akcje spółki przejmującej oraz bez zmiany statutu spółki przejmującej. Transakcja nie miała wpływu na skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

⁶⁾ Na 30 września 2017 roku fundusze PZU FIZ Sektora Nieruchomości i PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 prowadziły swoją działalność inwestycyjną poprzez zależne spółki prawa handlowego (objęte konsolidacją) mające charakter jednostek specjalnego przeznaczenia, których liczba wynosiła odpowiednio dla każdego funduszu: 15 i 20 (31 grudnia 2016 roku: 24 i 11).

⁷⁾ % głosów posiadanych przez PZU różni się od % kapitału akcyjnego i zarówno na 30 września 2017 roku, jak i na 31 grudnia 2016 roku wynosił 25,44%. Różnica pomiędzy udziałem w głosach a udziałem w kapitale wynika z posiadania przez akcjonariuszy niekontrolujących akcji uprzywilejowanych co do głosu.

⁸⁾ Jednostki stowarzyszone z Pekao, w których posiada on odpowiednio 50,00% (Xelion), 49,00% (PPIM oraz Pioneer Pekao TFI) oraz 40,00% (CPF Management). W konsekwencji Zarząd PZU uznaje, że Grupa PZU wywiera na te jednostki znaczący wpływ.

Na 30 września 2017 roku poza jednostkami wymienionymi w tabeli Grupa PZU posiadała 100% udziałów w spółce Syta Development sp. z o.o. w likwidacji, nad którą kontrolę sprawuje likwidator niezależny od Grupy PZU i z tej przyczyny spółka nie podlegała konsolidacji. Wartość tych udziałów w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy PZU wynosiła zero.

1.3 Udziały niekontrolujące

W tabeli poniżej przedstawiono spółki zależne, w których występują lub występowały udziały niekontrolujące:

Nazwa jednostki	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Pekao	80,00%	80,00%	nd.	nd.
Alior Bank	67,77%	68,64%	70,55%	70,78%
Gamma	39,54%	39,54%	39,54%	39,54%
Proelmed	43,00%	43,00%	43,00%	43,00%
NZOZ Trzebinia sp. z o.o.	4,75%	4,75%	nd.	nd.
SU Krystynka	0,91%	0,91%	0,91%	0,91%
UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	0,66%	0,66%	0,66%	0,66%
AAS Balta	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Lietuvos Draudimas AB	0,00%	0,00%	0,00%	0,02%

Wartość bilansowa udziałów niekontrolujących	30 września 2017	30 czerwca 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2016 (przekształcone)	30 września 2016
Pekao	17 774	17 326	nd.	nd.
Alior Bank	4 249	4 138 ¹⁾	4 080 ¹⁾	3 885
Pozostałe	2	4	6	6
Razem	22 025	21 468	4 086	3 891

¹⁾ Przekształcenia danych na 30 czerwca 2017 roku oraz na 31 grudnia 2016 roku wynikają z ostatecznego rozliczenia nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w punkcie 1.4.1.2.

Poniżej przedstawiono skrócone informacje finansowe dotyczące Grupy Kapitałowej Pekao oraz Grupy Kapitałowej Alior Banku ujęte w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Aktywa	Pekao ^{1) 2)}		Alior Bank			30 września 2016
	30 września 2017 ²⁾	30 czerwca 2017 ²⁾	30 września 2017	30 czerwca 2017 (prze-kształcone)	31 grudnia 2016 (prze-kształcone)	
Wartości niematerialne	592	537	647 ³⁾	677 ³⁾	666 ³⁾	562
Inne aktywa	158	188	61	81	68	1 623
Rzeczowe aktywa trwałe	1 407	1 400	450	476	486	214
Nieruchomości inwestycyjne	22	23	-	-	-	-
Jednostki wyceniane metodą praw własności	168	157	-	-	-	-
Aktywa finansowe	159 616	157 697	60 142	56 146	57 078	41 262
Utrzymywane do terminu wymagalności	3 471	4 384	220	223	220	-
Dostępne do sprzedaży	22 488	22 453	9 221	6 774	9 522	6 374
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	2 538	3 571	481	421	419	310
Pochodne instrumenty zabezpieczające	234	259	75	46	72	62
Pożyczki	130 885	127 030	50 145 ³⁾	48 682 ³⁾	46 845 ³⁾	34 516
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	925	921	598 ³⁾	615 ³⁾	603 ³⁾	454
Należności	2 225	2 560	865	747	776	321
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	6 246	6 943	1 950	2 744	1 126	1 779
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	48	48	-	-	1	1
Aktywa, razem	171 407	170 474	64 713	61 486	60 804	46 216

Kapitały i zobowiązania	Pekao ^{1) 2)}		30 września 2017	Alior Bank		30 września 2016
	30 września 2017	30 czerwca 2017		30 czerwca 2017 (prze-kształcone)	31 grudnia 2016 (prze-kształcone)	
Kapitały						
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	22 197	21 638	6 269	6 029	5 784	5 489
Kapitał podstawowy	262	262	1 293	1 293	1 293	1 293
Pozostałe kapitały	20 600	20 578	5 007	4 972	4 298	4 342
Niepodzielony wynik	1 335	798	(31) ³⁾	(236) ³⁾	193 ³⁾	(146) ³⁾
Udziały niekontrolujące	16	15	1	1	1	1
Kapitały, razem	22 213	21 653	6 270	6 030	5 785	5 490
Zobowiązania						
Rezerwy na świadczenia pracownicze	391	383	38	46	43	15
Inne rezerwy	262	248	111	174	276	11
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	4	5	2	-	-	-
Zobowiązania finansowe	145 460	142 846	57 024	54 091	53 266	39 992
Inne zobowiązania	3 077	5 339	1 268 ³⁾	1 145 ³⁾	1 434 ³⁾	708 ³⁾
Zobowiązania, razem	149 194	148 821	58 443	55 456	55 019	40 726
Kapitały i zobowiązania, razem	171 407	170 474	64 713	61 486	60 804	46 216

¹⁾ Ze względu na fakt, że przedstawione w niniejszym skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym rozliczenie nabycia akcji Pekao ma charakter prowizoryczny przedstawione dane nie uwzględniają efektów wyceny pozycji bilansowych do wartości godziwej oraz ewentualnych wartości niematerialnych, które mogą zostać zidentyfikowane w procesie alokacji ceny nabycia.

²⁾ Ze względu na objęcie kontroli nad Pekao 7 czerwca 2017 roku nie zaprezentowano danych za okresy porównywalne (31 grudnia 2016 roku oraz 30 września 2016 roku).

³⁾ W tym efekt korekty z tytułu wyceny pozycji bilansowych do wartości godziwej na moment objęcia konsolidacją i ich dalszej wyceny oraz amortyzacji wartości niematerialnych zidentyfikowanych w transakcji przejęcia Alior Banku.

Rachunek zysków i strat	Pekao ¹⁾	Alior Bank	
	1 czerwca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2016
Przychody z tytułu prowizji i opłat	729	628	417
Przychody netto z inwestycji	2 012	3 065 ²⁾	2 054 ²⁾
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(140)	(651)	(519)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	20	(158)	19
Pozostałe przychody operacyjne	92	126	59
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(104)	(250)	(164)
Koszty odsetkowe	(345)	(469)	(444)
Koszty administracyjne	(1 074)	(1 388) ³⁾	(801) ³⁾
Pozostałe koszty operacyjne	(272)	(335) ⁴⁾	(244) ⁴⁾
Zysk z działalności operacyjnej	918	568	377
Udział w zyskach jednostek wycenianych metodą praw własności	14	-	-
Zysk brutto	932	568	377
Podatek dochodowy	(218)	(158)	(95)
Zysk netto	714	410	282

¹⁾ Ze względu na objęcie kontroli nad Pekao 7 czerwca 2017 roku nie zaprezentowano danych za okres 1 stycznia - 30 września 2016 roku.

²⁾ W tym 65 mln zł (w okresie 1 stycznia - 30 września 2016 roku: 63 mln zł) dodatniego wpływu z tytułu różnic w przychodach odsetkowych od portfela kredytów wycenionego do wartości godziwej na dzień nabycia Alior Banku.

³⁾ W tym 8 mln zł (w okresie 1 stycznia - 30 września 2016 roku: 8 mln zł) dodatniego wpływu z tytułu rozliczenia zobowiązania z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu nieruchomości rozpoznanego w wyniku transakcji przejęcia Alior Banku.

⁴⁾ W tym 27 mln zł (w okresie 1 stycznia - 30 września 2016 roku: 34 mln zł) kosztów z tytułu amortyzacji wartości niematerialnych (relacji z klientami posiadającymi rachunki oszczędnościowo-rozliczeniowe) nabytych w transakcji przejęcia Alior Banku.

Sprawozdanie z całkowitych dochodów	Pekao ¹⁾	Alior Bank	
	1 czerwca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2016
Zysk netto	714	410	282
Inne całkowite dochody – podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat	31	75	(29)
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	(2)	65	(11)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych netto	33	10	(18)
Dochody całkowite netto, razem	745	485	253

¹⁾ Ze względu na objęcie kontroli nad Pekao 7 czerwca 2017 roku nie zaprezentowano danych za okres 1 stycznia - 30 września 2016 roku.

Sprawozdanie z przepływów pieniężnych	Pekao ¹⁾	Alior Bank	
	1 czerwca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2016
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(2 485)	(556)	(261)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	3 053	1 309	(2 757)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	684	131	2 707
Przepływy pieniężne netto, razem	1 252	884	(311)

¹⁾ Ze względu na objęcie kontroli nad Pekao 7 czerwca 2017 roku nie zaprezentowano danych za okres 1 stycznia - 30 września 2016 roku.

19 kwietnia 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Pekao podjęło uchwałę w sprawie wypłaty dywidendy w wysokości 2 278 mln zł (8,68 zł na jedną akcję).

W tabeli poniżej zaprezentowano dodatkowo rachunek zysków i strat Grupy PZU prezentujący efekt nieuwzględnienia Alior Banku oraz Pekao jako jednostek zależnych, objętych konsolidacją.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 30 września 2017 roku	Grupa PZU	Wyłączenie danych Alior Banku	Wyłączenie danych Pekao	Eliminacja korekt konsolidacyjnych	Grupa bez Alior Banku i Pekao
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	16 933	-	-	-	16 933
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	(302)	-	-	-	(302)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	16 631	-	-	-	16 631
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto	(782)	-	-	-	(782)
Składki zarobione netto	15 849	-	-	-	15 849
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 512	(628)	(729)	10	165
Przychody netto z inwestycji	6 150	(3 065)	(2 012)	9	1 082
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(663)	651	140	-	128
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	346	158	(20)	-	484
Pozostałe przychody operacyjne	851	(126)	(92)	-	633
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(11 566)	-	-	-	(11 566)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	314	-	-	-	314
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(11 252)	-	-	-	(11 252)

Skonsolidowany rachunek zysków i strat za okres od 1 stycznia do 30 września 2017 roku	Grupa PZU	Wyłączenie danych Alior Banku	Wyłączenie danych Pekao	Eliminacja korekt konsolidacyj- cyjnych	Grupa bez Alior Banku i Pekao
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(370)	250	104	-	(16)
Koszty odsetkowe	(884)	469	345	(9)	(79)
Koszty akwizycji	(2 142)	-	-	(10)	(2 152)
Koszty administracyjne	(3 644)	1 388	1 074	(8)	(1 190)
Pozostałe koszty operacyjne	(1 857)	335	272	8	(1 242)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	3 896	(568)	(918)	-	2 410
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności	9	-	(14)	-	(5)
Zysk (strata) brutto	3 905	(568)	(932)	-	2 405
Podatek dochodowy	(902)	158	218	-	(526)
Zysk (strata) netto	3 003	(410)	(714)	-	1 879

1.4 Zmiany zakresu konsolidacji i struktury Grupy PZU

1.4.1. Transakcje połączenia jednostek gospodarczych

Rozliczenie transakcji połączenia jednostek gospodarczych przeprowadzane jest metodą przejęcia, zgodnie z MSSF 3 – „Połączenia jednostek”. Jego zastosowanie wymaga m. in. zidentyfikowania jednostki przejmującej, ustalenia dnia przejęcia, ujęcia i wyceny możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów, przejętych zobowiązań wycenionych w wartości godziwej na dzień przejęcia oraz wszelkich udziałów niekontrolujących w jednostce przejmowanej oraz ujęcia i wyceny wartości firmy.

Poprzez nabycie pakietu akcji Pekao, Grupa PZU realizuje swój strategiczny cel zwiększenia zaangażowania w sektorze usług bankowych. Wartość firmy ujęta w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wynika z faktu, że Pekao jest wiodącą instytucją finansową w Polsce, posiadającą istotny potencjał do wypłaty dywidendy oraz możliwość dalszego umacniania swojej pozycji rynkowej. Poprzez integrację Grupy PZU z Pekao planowane jest rozszerzenie oferty produktowej, optymalizacja sieci sprzedaży oraz osiągnięcie szeregu synergii przychodowych i kosztowych, które będą miały wpływ na budowanie wartości po stronie Grupy PZU oraz Pekao.

1.4.1.1. Nabycie akcji Pekao

28 września 2016 roku rozpoczęto negocjacje zmierzające do zawarcia transakcji nabycia znacznego pakietu akcji Pekao przez PZU działający w konsorcjum z PFR od UniCredit S.p.A. („Sprzedający”, „UniCredit”, PZU, PFR i Sprzedający są łącznie określane jako „Strony”), które zakończyły się 8 grudnia 2016 roku.

Zarząd i Rada Nadzorcza PZU wyraziły zgody na zawarcie z UniCredit umowy sprzedaży pakietu akcji Pekao („SPA”) oraz innych umów niezbędnych do realizacji planowanej transakcji.

8 grudnia 2016 roku, PZU oraz PFR podpisali z UniCredit SPA.

Istotą transakcji wynikającej z SPA jest nabycie przez działające w porozumieniu PZU oraz PFR znacznego (obejmującego docelowo ok. 32,8% ogólnej liczby głosów) pakietu akcji Pekao („Transakcja”).

29 marca 2017 roku Zarząd i Rada Nadzorcza PZU wyraziły zgody na zawarcie z UniCredit i PFR aneksu do SPA oraz na zawarcie z PFR aneksów do umowy konsorcjum i porozumienia akcjonariuszy. Następnie, 29 marca 2017 roku, PZU, PFR oraz UniCredit podpisali aneks do SPA, którego celem było uproszczenie struktury transakcji, polegające w głównej mierze na zastąpieniu pośredniego nabycia akcji przez PZU (nabycia spółki celowej od UniCredit) nabyciem bezpośrednim. Transakcja nie przebiegała dwuetapowo, jak zakładano pierwotnie, a została zrealizowana w strukturze obejmującej bezpośrednie nabycie przez PZU i PFR wszystkich akcji Pekao będących przedmiotem Transakcji w jednej transzy, w dniu zamknięcia Transakcji, tj. 7 czerwca 2017 roku. PZU nabył bezpośrednio akcje Pekao reprezentujące ok.

20% ogólnej liczby głosów a PFR jednocześnie nabył bezpośrednio akcje Pekao reprezentujące ok. 12,8% ogólnej liczby głosów.

Cena, którą uzgodniły Strony to 123 zł za jedną akcję, co implikowało łączną cenę 10 589 mln zł za cały pakiet nabywany przez PZU i PFR, z czego cena za pakiet nabywany przez PZU wynosiła 6 457 mln zł. Cena zawierała także zapłatę za nabyte prawo do uchwalonej przez Zwyczajne Walne Zgromadzenie Pekao 19 kwietnia 2017 roku dywidendy w wysokości 8,68 zł na jedną akcję, czyli łącznie 456 mln zł. SPA nie przewiduje wprowadzenia korekty ceny nabycia.

Realizacja Transakcji była uzależniona od ziszczenia się warunków zawieszających wskazanych w SPA, które obejmowały w szczególności:

- (i) uzyskanie zgód organów antymonopolowych w Polsce (zgodę wydano 6 kwietnia 2017 roku) i na Ukrainie (27 marca 2017 roku PZU powziął informację o uzyskaniu zgody) oraz
- (ii) uzyskanie przez Sprzedającego oraz PZU i PFR stosownych zgód lub decyzji KNF (zgodę wydano 4 maja 2017 roku).

SPA zawiera pewien katalog oświadczeń i zapewnień ze strony Sprzedającego w odniesieniu do sprzedawanych akcji oraz w odniesieniu do sytuacji biznesowej i kondycji Pekao i innych podmiotów z grupy kapitałowej Pekao. Ponadto, SPA przewiduje zwolnienie z odpowiedzialności PZU i PFR z tytułu jakichkolwiek strat wynikających ze zmian regulacyjnych, mających wpływ na istniejący portfel kredytowy Pekao denominowany we frankach szwajcarskich. Strony uzgodniły, iż powyższe zwolnienie z odpowiedzialności nie będzie przekraczało uzgodnionej kwoty i będzie dostępne dla PZU i PFR zasadniczo przez okres 3 lat od nabycia przez PZU i PFR akcji Pekao.

W ramach SPA, PZU i PFR uzgodniły ze Sprzedającym zasady zakazu konkurencji obejmującego Sprzedającego i podmioty z jego grupy kapitałowej, a także zasady w zakresie zakazu pozyskiwania kluczowych pracowników Pekao.

Ze względu na konieczność zapewnienia stosownego odseparowania Pekao z grupy kapitałowej Sprzedającego, Strony zawarły umowę regulującą podstawowe zasady wydzielenia (w kontekście IT) Pekao z grupy kapitałowej Sprzedającego. Umowa ta określa zasady w szczególności w zakresie zapewnienia ciągłości obsługi procesów w oparciu o posiadane przez Pekao systemy informatyczne, a także zasady i koszty związane z zapewnieniem samowystarczalności Pekao po realizacji Transakcji w kontekście dostępu do usług i praw do oprogramowania.

Ponadto Strony uzgodniły także, że ich intencją jest, aby PPIM (i przez to pośrednio Pioneer Pekao TFI), Pioneer PTE i Xelion w pełni należały do grupy kapitałowej Pekao.

1 czerwca 2017 roku Pekao zawarł przedwstępną umowę sprzedaży z PGAM, dotyczącą 14 746 akcji PPIM, stanowiących 51% akcji PPIM i zapewniających 51% udziałów w kapitale zakładowym i w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu PPIM. PPIM posiada udział wynoszący 100% w kapitale zakładowym Pioneer Pekao TFI z siedzibą w Warszawie.

Łączna kwota, która zostanie zapłacona PGAM wynosi 140 mln euro i obejmuje także cenę za 35% akcji Pioneer PTE.

17 października 2017 roku Pekao nabył 35% akcji Pioneer PTE za łączną cenę 8 mln zł. W wyniku transakcji Pekao posiada 100% udziału w Pioneer PTE.

1 czerwca 2017 roku Pekao zawarł przedwstępną umowę nabycia od UniCredit 50% udziałów Xelion.

Zawarcie ostatecznych umów sprzedaży, których warunki i postanowienia uzgodniono w umowach przedwstępnych, jest uwarunkowane uzyskaniem właściwej zgody regulacyjnej dla każdej transakcji.

W efekcie nabycia określonych powyżej akcji oraz udziałów Pekao będzie posiadał udział wynoszący 100% w kapitale zakładowym i w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu PPIM oraz na Zgromadzeniu Wspólników Xelion.

Porozumienie akcjonariuszy pomiędzy PZU i PFR

W związku z SPA PZU i PFR zawarły 8 grudnia 2016 roku także umowę konsorcjum. Umowa konsorcjum określała wzajemne prawa i obowiązki PZU i PFR w zakresie przeprowadzenia i zamknięcia Transakcji oraz wzajemnej współpracy PZU i PFR w związku z SPA oraz Transakcją ("Umowa Konsorcjum").

23 stycznia 2017 roku PZU oraz PFR podpisali porozumienie akcjonariuszy ("Porozumienie Akcjonariuszy"), stanowiące część dokumentacji transakcji nabycia znacznego pakietu akcji banku Pekao, opisaną powyżej.

Prawem właściwym dla SPA, Umowy Konsorcjum oraz Porozumienia Akcjonariuszy jest prawo polskie.

29 marca 2017 roku PZU i PFR podpisali aneks do Porozumienia Akcjonariuszy, mający na celu dostosowanie go do nowej struktury Transakcji.

Porozumienie Akcjonariuszy zostało zawarte ze względu na fakt, iż zamiarem PZU i PFR jest: budowanie długoterminowej wartości Pekao, prowadzenie wobec Pekao polityki zmierzającej do zapewnienia rozwoju, stabilności finansowej oraz skutecznego i ostrożnego zarządzania po zamknięciu transakcji nabycia akcji oraz zapewnienie należytych standardów ładu korporacyjnego Pekao.

Istotą Porozumienia Akcjonariuszy jest określenie zasad współpracy PZU i PFR po realizacji nabycia akcji Pekao oraz praw i obowiązków stron jako akcjonariuszy Pekao, w szczególności w zakresie ustalania sposobu wspólnego wykonywania prawa głosu z posiadanych akcji, a także prowadzenia wspólnej długoterminowej polityki w zakresie działalności Pekao dla osiągnięcia wskazanych powyżej celów.

W szczególności zapisy Porozumienia Akcjonariuszy obejmują następujące zagadnienia:

- PZU i PFR zobowiązały się wobec siebie do głosowania "za" podejmowaniem uchwał o podziale zysku i wypłacie dywidendy, na zasadach i w granicach określonych mającymi zastosowanie przepisami prawa i rekomendacjami KNF oraz zgodnie z dotychczasową praktyką Pekao;
- z zastrzeżeniem określonych wyjątków, w sytuacji gdy porozumienie co do sposobu wykonywania prawa głosu nie zostanie osiągnięte między PZU i PFR, to PZU będzie określać sposób głosowania, zaś PFR będzie miał obowiązek głosować zgodnie ze stanowiskiem PZU;
- wzajemne zobowiązania PZU i PFR zmierzające do ograniczenia możliwości rozporządzania przez każdą ze stron posiadanymi akcjami Pekao, a także umowne prawo pierwszeństwa w przypadku, gdy którakolwiek ze stron będzie zamierzała zbyć wszystkie lub jakiegokolwiek posiadane akcje Pekao;
- prawo strony do wykonania odkupu akcji posiadanych przez drugą stronę, która rozwiązałaby lub wypowiedziałaby Porozumienie Akcjonariuszy;
- zasady współpracy i wzajemne relacje pomiędzy PZU i PFR a podmiotem udzielającym PFR finansowania dla celów realizacji nabycia akcji Pekao. PZU i PFR zawarły dodatkowe trójstronne porozumienie z tym podmiotem, doprecyzowujące ich wzajemne relacje w kontekście treści Porozumienia Akcjonariuszy i dokumentacji finansowania dla PFR;
- sposób postępowania stron w celu monitorowania wypełniania przez strony obowiązków wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (t.j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 1639), a także wykluczenia powstania obowiązku ogłoszenia wezwania do zapisywania się na sprzedaż akcji Pekao zgodnie z postanowieniami ww. ustawy.

Porozumienie Akcjonariuszy weszło w życie z dniem realizacji Transakcji nabycia przez PZU i PFR akcji Pekao.

Porozumienie Akcjonariuszy zostało zawarte na czas określony 5 lat od momentu jego wejścia w życie, a w okresie 12 miesięcy od jego wejścia w życie nie może ono zostać rozwiązane ani wypowiedziane przez żadną ze stron.

Prowizoryczne rozliczenie nabycia Pekao

Prowizoryczne rozliczenie nabycia akcji Pekao na dzień objęcia kontroli przeprowadzono na podstawie danych sporządzonych na 31 maja 2017 roku. Nie wystąpiły istotne różnice danych księgowych pomiędzy 31 maja 2017 roku a 7 czerwca 2017 roku (dniem objęcia kontroli).

W rozliczeniu nabycia Grupa PZU pomniejszyła przekazaną zapłatę o kwotę 456 mln zł stanowiącą cenę za prawo do otrzymania dywidendy wypłaconej z zysków osiągniętych przez Pekao przed dniem objęcia kontroli, którą wykazano jako należność.

Do dnia podpisania skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie został zakończony proces rozliczenia nabycia Pekao. Wiarygodne i rzetelne wyliczenie wartości godziwej nabytych aktywów i zobowiązań wymaga zebrania oraz przetworzenia bardzo dużej ilości danych i dokonania odpowiednich kalkulacji, co uniemożliwiło zakończenie tego procesu pomiędzy dniem objęcia kontroli a datą publikacji skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Grupa PZU zdecydowała o sporządzeniu prowizorycznego rozliczenia nabycia, w którym:

- dokonano spisania wartości firmy wykazywanej w sprawozdaniu finansowym Pekao;
- nie rozpoznano wartości niematerialnych niewykazywanych w sprawozdaniu finansowym Pekao;
- nie zakończono analizy potencjalnych korekt wynikających z wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań wykazanych w sprawozdaniu finansowym Pekao;
- nie uwzględniono wyceny zobowiązań warunkowych;
- nie zidentyfikowano i nie wyceniono potencjalnych aktywów z tytułu odszkodowania.

Rozliczenie ostateczne zostanie zaprezentowane po zakończeniu procesu identyfikacji i wyliczenia wartości godziwej przejętych aktywów, zobowiązań i zobowiązań pozabilansowych, co powinno nastąpić nie później niż do dnia publikacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy PZU za rok kończący się 31 grudnia 2017 roku.

Prowizoryczna wartość godziwa przejętych aktywów i zobowiązań na moment objęcia kontroli	Wartość w mln zł
Wartości niematerialne	544
Inne aktywa	166
Rzeczowe aktywa trwałe	1 429
Nieruchomości inwestycyjne	25
Jednostki wyceniane metodą praw własności	154
Aktywa finansowe	157 634
Utrzymywane do terminu wymagalności	4 507
Dostępne do sprzedaży	22 168
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	2 886
Pochodne instrumenty zabezpieczające	325
Pożyczki	127 748
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	867
Należności	2 542
Środki pieniężne	4 981
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	48
Aktywa łącznie	168 390
Zobowiązania finansowe	141 297
Pozostałe zobowiązania i rezerwy	5 625
Udziały niekontrolujące ¹⁾	15
Prowizoryczna wartość godziwa nabytych aktywów netto	21 453

¹⁾ wycenione w wartości udziału w wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów netto

Kalkulacja wartości firmy	Wartość w mln zł
Przekazana zapłata	6 001
Przekazane środki pieniężne	6 457
Korekta o kwotę stanowiącą cenę za prawo do otrzymania dywidendy	(456)
Wartość udziałów niekontrolujących (80,00% udziału w wartości godziwej aktywów netto Pekao)	17 163
Prowizoryczna wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto Pekao	(21 453)
Wartość firmy	1 711

1.4.1.2. Informacja o rozliczeniu nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH

4 listopada 2016 roku Alior Bank nabył Podstawową Działalność Banku BPH. Poniżej zaprezentowano możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania na dzień nabycia, z uwzględnieniem korekt dokonanych w okresie wyceny.

Ostateczne rozliczenie nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH

Wartość godziwa przyjętych aktywów i zobowiązań na moment objęcia kontroli	Rozliczenie prowizoryczne	Korekta	Rozliczenie ostateczne
Wartości niematerialne	48	-	48
Rzeczowe aktywa trwałe	271	-	271
Aktywa finansowe	13 577	(14)	13 563
Dostępne do sprzedaży	301	17 ¹⁾	318
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	3 691	-	3 691
Pożyczki, w tym należności od klientów z tytułu kredytów	9 585	(31) ²⁾	9 554
Środki pieniężne	1 043	-	1 043
Inne aktywa	271	16 ³⁾	287
Zidentyfikowane w trakcie przejęcia nowe wartości niematerialne, w tym:	42	-	42
- relacje z klientami	42	-	42
Aktywa łącznie	15 252	2	15 254
Zobowiązania finansowe, w tym:	13 166	-	13 166
Instrumenty pochodne	38	-	38
Zobowiązania wobec banków	370	-	370
Zobowiązania wobec klientów	12 534	-	12 534
Zobowiązania z tytułu bankowych papierów wartościowych	224	-	224
Inne rezerwy	121	-	121
Pozostałe zobowiązania	137	(6)	131
- w tym zobowiązanie z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu nieruchomości	19	(6) ⁴⁾	13
Zobowiązania łącznie	13 424	(6)	13 418
Wartość godziwa nabytych aktywów netto	1 828	8	1 836

¹⁾ Kwota korekty wynika z ostatecznego ustalenia wartości godziwej akcji VISA.

²⁾ Kwota korekty wynika z ostatecznego ustalenia wartości godziwej portfela należności kredytowych Podstawowej Działalności Banku BPH.

³⁾ Kwota korekty wynika z ostatecznego ustalenia wartości godziwej odroczonej płatności VISA (+7 mln zł) oraz aktywa z tytułu podatku odroczonego dotyczącego wyceny należności kredytowych oraz rozpoznanego zobowiązania z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu.

⁴⁾ Kwota korekty wynika z ostatecznego ustalenia rozpoznanego zobowiązania z tytułu niekorzystnych (rodzących obciążenia) umów najmu.

Kalkulacja zysku z okazjowego nabycia	Rozliczenie prowizoryczne	Korekta	Rozliczenie ostateczne
Przekazana zapłata	1 465	-	1 465
Zapłata warunkowa, w tym:	(145)	51	(94)
Prawo do zwrotu części wcześniej przekazanej zapłaty z tytułu korekty aktywów netto do poziomu odpowiadającemu współczynnikowi Tier 1 równemu 13,25%	(52)	31	(21)
Prawo do zwrotu od akcjonariuszy grupy GE części wcześniej przekazanej zapłaty z tytułu korekty ceny nabycia	(93)	20	(73)
Wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto	(1 828)	(8)	(1 836)
Zysk z okazjowego nabycia	(508)	43	(465)

1.4.1.3. Nabycie udziałów Revimed sp. z o.o.

31 maja 2017 roku PZU Zdrowie SA nabyło 100 udziałów spółki Revimed sp. z o.o. stanowiących 100% kapitału zakładowego Revimed sp. z o.o. i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 50 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 31 maja 2017 roku Revimed sp. z o.o. objęto konsolidacją.

1.4.1.4. Nabywanie udziałów NZOZ Trzebinia

30 czerwca 2017 roku Elvita nabyła 381 udziałów spółki NZOZ Trzebinia stanowiących 95,25% kapitału zakładowego i upoważniających do 95,25% głosów na zgromadzeniu wspólników o wartości nominalnej 1 000 zł każdy.

Od dnia objęcia kontroli, tj. od 30 czerwca 2017 roku NZOZ Trzebinia objęto konsolidacją.

1.4.1.5. Nabywanie akcji Battersby Investments SA oraz udziałów Tulare Investments sp. z o.o. i PZU Corporate Member Limited

15 września 2017 roku PZU nabył 100 000 akcji spółki Battersby Investments SA stanowiących 100% kapitału zakładowego i upoważniających do 100% głosów na walnym zgromadzeniu spółki oraz 100 udziałów spółki Tulare Investments sp. z o.o. stanowiących 100% kapitału zakładowego i upoważniających do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

28 września 2017 roku PZU nabył udziały spółki PZU Corporate Member Limited uprawniające do 100% głosów na zgromadzeniu wspólników.

Łączna cena nabycia wszystkich ww. spółek wyniosła 126 tys. zł.

Wszystkie spółki objęto konsolidacją od momentu objęcia kontroli (odpowiednio od 15 września 2017 roku oraz od 28 września 2017 roku).

1.4.1.6. Skonsolidowany rachunek zysków i strat uwzględniający przejęte jednostki

Poniższa tabela prezentuje kwoty przychodów oraz zysków Grupy PZU z uwzględnieniem danych finansowych nabytych jednostek zależnych wyliczone w taki sposób, jak gdyby datą przejęcia dla wszystkich połączeń przeprowadzonych w trakcie roku był początek roku.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	1 stycznia - 30 września 2017
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	16 933
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	(302)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	16 631
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto	(782)
Składki zarobione netto	15 849
Przychody z tytułu prowizji i opłat	2 412
Przychody netto z inwestycji	8 627
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(872)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	407
Pozostałe przychody operacyjne	988
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(11 566)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	314
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(11 252)
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(495)
Koszty odsetkowe	(1 317)
Koszty akwizycji	(2 142)
Koszty administracyjne	(4 942)
Pozostałe koszty operacyjne	(2 418)
Zysk z działalności operacyjnej	4 845
Udział w wynikach finansowych netto jednostek wycenianych metodą praw własności	27

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	1 stycznia - 30 września 2017
Zysk brutto	4 872
Podatek dochodowy	(1 162)
Zysk netto, w tym:	3 710
- zysk przypisywany właścicielom jednostki dominującej	2 287
- zysk przypisywany właścicielom udziałów niekontrolujących	1 423

1.4.2. Zmiany w zakresie konsolidowanych funduszy inwestycyjnych

Z uwagi na uzyskanie kontroli nad funduszem PZU Energia Medycyna Ekologia objęto go konsolidacją od 1 stycznia 2017 roku.

Od 9 marca 2017 roku objęto konsolidacją nowo utworzony fundusz PZU FIZ Akcji Combo.

Z uwagi na utratę kontroli nad funduszami inwestycyjnymi zaprzestano ich konsolidacji: PZU Akcji Spółek Dywidendowych od 1 stycznia 2017 roku, PZU Energia Medycyna Ekologia od 31 maja 2017 roku, PZU Dłużny Rynków Wschodzących, PZU FIO Gotówkowy, PZU Sejf+ od 30 czerwca 2017 roku.

2. Struktura akcjonariatu

Według stanu na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego struktura akcjonariatu PZU z uwzględnieniem akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu PZU przedstawiała się następująco:

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na Walnym Zgromadzeniu	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu
1	Skarb Państwa	295 217 300	34,1875%
2	Pozostali akcjonariusze	568 305 700	65,8125%
Razem		863 523 000	100,00%

2.1 Wskazanie zmian w strukturze własności znacznych pakietów akcji emitenta

W okresie od 1 stycznia 2017 roku do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego zaszła jedna zmiana w strukturze własności znacznych pakietów akcji PZU. 29 maja 2017 roku do PZU wpłynęło zawiadomienie dotyczące zmiany stanu posiadania akcji PZU przez Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK („Aviva OFE”). Zgodnie z treścią zawiadomienia, w wyniku transakcji zbycia akcji PZU zawartych 24 maja 2017 roku, na 26 maja 2017 roku Aviva OFE zmniejszył stan posiadania akcji PZU do 4,89% kapitału zakładowego PZU, co stanowi 4,89% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu PZU.

2.2 Jednostka dominująca wobec PZU najwyższego szczebla

Na 30 września 2017 roku Skarb Państwa posiadał 34,1875% akcji PZU, uprawniających do wykonywania 34,1875% głosów na Walnym Zgromadzeniu. Nie występowała zatem jednostka dominująca wyższego szczebla w stosunku do PZU sporządzająca skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

2.3 Akcje lub uprawnienia do nich posiadane przez osoby zarządzające i nadzorujące PZU

Zarówno na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego, jak i na dzień przekazania niniejszego raportu okresowego żaden z członków Zarządu, Rady Nadzorczej lub Dyrektorów Grupy nie posiadał akcji PZU lub uprawnień do nich.

3. Skład Zarządu, Rady Nadzorczej i Dyrektorzy Grupy PZU

3.1 Skład Zarządu jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2017 roku w skład Zarządu PZU wchodził:

- Michał Krupiński – Prezes Zarządu PZU;
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu PZU;
- Andrzej Jaworski – Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Kulik – Członek Zarządu PZU;
- Maciej Rapkiewicz – Członek Zarządu PZU.

22 marca 2017 roku Rada Nadzorcza PZU odwołała z dniem 22 marca 2017 roku Michała Krupińskiego z funkcji Prezesa Zarządu PZU i ze składu Zarządu PZU.

23 marca 2017 roku Rada Nadzorcza PZU oddelegowała Członka Rady Nadzorczej PZU Marcina Chludzińskiego do czasowego wykonywania czynności Prezesa Zarządu PZU, do czasu powołania Prezesa Zarządu PZU.

13 kwietnia 2017 roku Rada Nadzorcza PZU powołała z dniem 13 kwietnia 2017 roku Pawła Surówkę w skład Zarządu PZU i powierzyła mu pełnienie funkcji Prezesa Zarządu PZU. Powołanie nastąpiło na okres wspólnej kadencji, która rozpoczęła się 1 lipca 2015 roku i obejmuje trzy kolejne pełne lata obrotowe. Pierwszym pełnym rokiem obrotowym kadencji był rok 2016.

29 maja 2017 roku Andrzej Jaworski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Zarządu PZU. Mandat wygasł z chwilą rezygnacji.

12 czerwca 2017 roku Rada Nadzorcza PZU powołała z dniem 13 czerwca 2017 roku Małgorzatę Sadurską w skład Zarządu PZU i powierzyła jej pełnienie funkcji Członka Zarządu PZU.

Od 13 czerwca 2017 roku do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w skład Zarządu PZU wchodził:

- Paweł Surówka – Prezes Zarządu PZU;
- Roger Hodgkiss – Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Kulik – Członek Zarządu PZU;
- Maciej Rapkiewicz – Członek Zarządu PZU;
- Małgorzata Sadurska – Członek Zarządu PZU.

3.2 Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Od 1 stycznia 2017 roku w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Paweł Kaczmarek – Przewodniczący Rady;
- Marcin Gargas – Wiceprzewodniczący Rady;
- Maciej Zaborowski – Sekretarz Rady;
- Marcin Chludziński – Członek Rady (w okresie 23 marca – 12 kwietnia 2017 roku oddelegowany do czasowego wykonywania czynności Prezesa Zarządu PZU);
- Eligiusz Krześniak – Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Jerzy Paluchniak – Członek Rady;
- Piotr Paszko – Członek Rady;
- Radosław Potrzeszcz – Członek Rady.

8 lutego 2017 roku Eligiusz Krześniak złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej PZU z dniem 8 lutego 2017 roku.

8 lutego 2017 roku NWZ PZU odwołało ze składu Rady Nadzorczej PZU Marcina Gargasa, Piotra Paszkę i Radosława Potrzeszcza. Tego samego dnia NWZ powołało w skład Rady Nadzorczej PZU Bogusława Banaszaka, Pawła Góreckiego, Agatę Górnicką i Łukasza Świerżewskiego.

14 marca 2017 roku Paweł Kaczmarek i Maciej Zaborowski złożyli rezygnacje z funkcji pełnionych w prezydium Rady Nadzorczej PZU oraz, z tym samym dniem, Paweł Górecki objął funkcję Przewodniczącego Rady Nadzorczej PZU, Łukasz Świerżewski Wiceprzewodniczącego, a Alojzy Nowak Sekretarza.

12 kwietnia 2017 roku Łukasz Świerżewski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Członka Rady Nadzorczej PZU z dniem 12 kwietnia 2017 roku.

12 kwietnia 2017 roku Minister Rozwoju i Finansów działając w imieniu Skarbu Państwa odwołał ze składu Rady Nadzorczej PZU Jerzego Paluchniaka i jednocześnie, tego samego dnia powołał Panią Anetę Fałek na Członka Rady Nadzorczej PZU.

12 kwietnia 2017 roku NWZ PZU odwołało ze składu Rady Nadzorczej PZU Pawła Kaczmarka. Tego samego dnia NWZ powołało w skład Rady Nadzorczej PZU Katarzynę Lewandowską i Roberta Śnitko. 13 kwietnia 2017 roku Rada Nadzorcza powierzyła pełnienie funkcji Przewodniczącego Rady Nadzorczej PZU Katarzynie Lewandowskiej, a Wiceprzewodniczącego – Anecie Fałek.

Od 12 kwietnia 2017 roku do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w skład Rady Nadzorczej PZU wchodził:

- Katarzyna Lewandowska – Przewodnicząca Rady;
- Aneta Fałek – Wiceprzewodnicząca Rady;
- Alojzy Nowak – Sekretarz Rady;
- Bogusław Banaszak – Członek Rady;
- Marcin Chludziński – Członek Rady;
- Paweł Górecki – Członek Rady;
- Agata Górnicka – Członek Rady;
- Robert Śnitko – Członek Rady;
- Maciej Zaborowski – Członek Rady.

3.3 Dyrektorzy Grupy PZU

Oprócz Członków Zarządu kluczowym personelem kierowniczym w Grupie PZU są także Dyrektorzy Grupy PZU, którzy co do zasady wchodzi także w skład Zarządu PZU Życie.

Od 1 stycznia 2017 roku Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Aleksandra Agatowska;
- Tomasz Karusewicz;
- Bartłomiej Litwińczuk;
- Sławomir Niemierka;
- Roman Pałac;
- Paweł Surówka.

15 marca 2017 roku na stanowisko Dyrektora Grupy PZU powołano Dorotę Macieję.

Od 13 kwietnia 2017 roku Paweł Surówka, a od 31 października 2017 roku Sławomir Niemierka przestali pełnić funkcję Dyrektora Grupy PZU.

Od 1 listopada 2017 roku do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Aleksandra Agatowska;
- Tomasz Karusewicz;
- Bartłomiej Litwińczuk;
- Dorota Macieja;
- Roman Pałac.

4. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości

Szczegółowe zasady (polityka) rachunkowości zaprezentowano w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

4.1 Zmiany zasad rachunkowości, szacunków, błędy lat poprzednich

4.1.1. Zmiany w stosowanych MSSF

4.1.1.1. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wchodzące w życie od 1 stycznia 2017 roku

Od 1 stycznia 2017 roku nie zastosowano żadnych nowych standardów, ani interpretacji.

4.1.1.2. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wydane, jeszcze nieobowiązujące

Następujące standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wydano, ale jeszcze nie obowiązują:

- Zatwierdzone przez Komisję Europejską

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
MSSF 15 – Przychody z tytułu umów z klientami	1 stycznia 2018	1905/2016	<p>MSSF 15 określa, w jaki sposób i kiedy ujmuje się przychody, jak i wymaga dostarczenia bardziej szczegółowych ujawnień. Standard zastępuje MSR 18 „Przychody”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną” oraz wiele interpretacji związanych z ujmowaniem przychodów. Standard ma zastosowanie do prawie wszystkich umów z klientami (główne wyjątki dotyczą umów leasingowych, instrumentów finansowych oraz umów ubezpieczeniowych). Fundamentalną zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w taki sposób, aby odzwierciedlić transfer towarów lub usług na rzecz klientów oraz w takiej kwocie, która odzwierciedla wysokość wynagrodzenia (tj. płatność), do którego spółka spodziewa się uzyskać prawo w zamian za towary lub usługi. Standard dostarcza również wytycznych ujmowania transakcji, które nie były szczegółowo regulowane przez dotychczasowe standardy (np. przychody z usług czy modyfikacja umów), jak i obszerniejsze wyjaśnienia na temat ujmowania umów wieloelementowych.</p> <p>Przychody regulowane przez MSSF 15 mają drugorzędne znaczenie dla sprawozdawczości finansowej Grupy PZU. Wdrażając MSSF 15 Grupa PZU uwzględni zasadę materialności (przewagi korzyści nad kosztami) oraz kwestię przejrzystości ujawnień. Grupa PZU rozważy przyjęcie podejścia alternatywnego do wdrożenia MSSF 15 dopuszczonego w punkcie C3 b) – retrospektywnie z łącznym efektem dla umów obowiązujących na 1 stycznia 2018 roku (dzień pierwszego zastosowania) ujętym jednorazowo na ten dzień, co będzie wiązało się z koniecznością dodatkowego ujawnienia danych za 2018 rok także zgodnie z obecnie obowiązującymi zasadami. Na obecnym etapie nie jest jeszcze możliwa kwantyfikacja wpływu zastosowania MSSF 15 na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU, niemniej jednak, z uwagi na brak zastosowania w odniesieniu do podstawowych przychodów Grupy PZU potencjalny wpływ zastosowania nowego standardu nie będzie istotny. Grupa PZU uważa, że ujawnienie danych ilościowych nieodzwierciedlających potencjalnego wpływu wszystkich aspektów MSSF 15 na sytuację finansową mogłoby mieć negatywny wpływ na wartość informacyjną sprawozdania finansowego dla jego odbiorców. W związku z powyższym Grupa PZU nie ujawnia takich informacji.</p>

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
MSSF 9 - Instrumenty finansowe	1 stycznia 2018	2067/2016	<p>Standard zastąpi MSR 39 i określa wymogi w zakresie ujmowania i wyceny, utraty wartości, zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych oraz rachunkowości zabezpieczeń.</p> <p>Standard wprowadza nowe podejście do klasyfikacji aktywów finansowych, która uzależniona jest od charakterystyki przepływów pieniężnych oraz modelu biznesowego związanych z danymi aktywami. Standard ujednotacza także model utraty wartości w stosunku do wszystkich instrumentów finansowych. Nowy model oczekiwanej straty z tytułu utraty wartości wymaga szybszego uznawania oczekiwanych strat kredytowych.</p> <p>Standard wprowadza zreformowany model rachunkowości zabezpieczeń z rozszerzonymi wymaganiami ujawnień o działalności związanej z zarządzaniem ryzykiem.</p> <p>Klasyfikacja i wycena Zgodnie z MSSF 9 aktywa finansowe klasyfikuje się do wyceny w:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zamortyzowanym koszcie; • wartości godziwej przez wynik finansowy; • wartości godziwej przez inne całkowite dochody. <p>Instrumenty klasyfikuje się na moment zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy lub w momencie rozpoznania instrumentu. Zmiany klasyfikacji możliwe są wyłącznie w bardzo rzadkich przypadkach zmiany modelu biznesowego.</p> <p>Instrumenty dłużne Klasyfikacja aktywów wynika z modelu biznesowego i charakterystyki przepływów pieniężnych generowanych przez poszczególne aktywa. Model biznesowy określa cel utrzymywania instrumentu finansowego (pozyskanie umownych przepływów pieniężnych czy realizacja zmiany wartości godziwej). Charakterystyka przepływów pieniężnych określa czy są to wyłącznie płatności kapitału i odsetek rozumianych jako koszt pieniądza w czasie (ang. <i>solely principal and interest</i> – SPPI).</p> <p>Jeżeli instrument spełnia test SPPI, a model biznesowy zakłada utrzymanie instrumentu w celu pozyskania umownych przepływów pieniężnych to dłużny instrument kwalifikuje się do wyceny w zamortyzowanym koszcie. Jednostka ma możliwość wyboru wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy, jeżeli eliminuje to niespójności w metodach wyceny. Wycena w wartości godziwej przez inne całkowite dochody obejmuje instrumenty, dla których model biznesowy zakłada zarówno pozyskanie umownych przepływów pieniężnych, jak i realizację zysku poprzez sprzedaż instrumentu. Opcja możliwa jest wyłącznie dla instrumentów spełniających test SPPI. W przypadku wyboru tej opcji całość zmian wartości godziwej odnoszona jest do innych całkowitych dochodów, natomiast odpisy z tytułu utraty wartości, przychody odsetkowe i różnice kursowe prezentowane są w rachunku zysków i strat.</p> <p>Aktywa kapitałowe Aktywa kapitałowe mogą być wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy lub przez inne całkowite dochody. W przypadku wyboru drugiej opcji, zmiany wartości godziwej odnoszone są na inne całkowite dochody i nigdy nie podlegają przeniesieniu do rachunku zysków i strat. Dywidendy i odpisy z tytułu utraty wartości od takich aktywów ujmuje się w rachunku zysków i strat.</p>

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
			<p>Zobowiązania finansowe</p> <p>Wycena zobowiązań finansowych nie ulega istotnej zmianie za wyjątkiem konieczności ujęcia zmiany wartości godziwej wynikającej ze zmian własnego ryzyka kredytowego w innych całkowitych dochodach.</p> <p>Utrata wartości</p> <p>MSSF 9 wprowadza obowiązek rozpoznawania strat oczekiwanych, a nie tylko poniesionych, jak to ma miejsce zgodnie z MSR 39. Dla aktywów dłużnych wycenianych w zamortyzowanym koszcie oraz w wartości godziwej przez inne całkowite dochody utrata wartości będzie mierzona jako 12-miesięczne lub dożywotnie oczekiwane straty kredytowe. Zmiana podejścia będzie miała istotne konsekwencje w przypadku modelowania parametrów ryzyka kredytowego oraz ostatecznej wysokości utworzonych odpisów. Nie będzie dłużej stosowany obecnie okres identyfikacji straty i odpis IBNR. Odpis będzie wyznaczany w trzech kategoriach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • koszyk 1 – koszyk z niskim ryzykiem kredytowym – rozpoznana zostanie 12-miesięczna oczekiwana strata kredytowa; • koszyk 2 – portfel, w którym nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego – rozpoznana zostanie dożywotnia oczekiwana strata kredytowa; • koszyk 3 – kredyty z utratą wartości – rozpoznana zostanie dożywotnia oczekiwana strata kredytowa. <p>Sposób kalkulacji odpisu z tytułu utraty wartości będzie miał także wpływ na sposób rozpoznania przychodu odsetkowego – dla koszyków 1 i 2 będzie wyznaczany na bazie ekspozycji brutto, natomiast w koszyku 3 na bazie netto. W przypadku znacznego zwiększenia ryzyka kredytowego (koszyk 2), oczekiwane straty kredytowe zostaną rozpoznane wcześniej, co przełoży się na zwiększenie wysokości odpisów z tytułu utraty wartości i tym samym na wynik finansowy.</p> <p>Rachunkowość zabezpieczeń</p> <p>W dniu wdrożenia MSSF 9 istnieje możliwość podjęcia decyzji w sprawie kontynuowania stosowania wymogów rachunkowości zabezpieczeń zgodnie z MSR 39. W takim wypadku należy zapewnić spójność stosownych powiązań zabezpieczających ze strategią zarządzania ryzykiem.</p> <p>Dodatkowo MSSF 9 zwiększa zakres pozycji, jakie można wyznaczyć jako pozycje zabezpieczane, umożliwia wyznaczenie jako instrumentu zabezpieczającego aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, znosi obowiązek retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia, zwiększa zakres wymaganych ujawnień dotyczących strategii zarządzania ryzykiem przepływów pieniężnych wynikających z transakcji zabezpieczających oraz wpływu rachunkowości zabezpieczeń na sprawozdanie finansowe.</p> <p>Grupa PZU dokonuje przeglądu aktywów finansowych i przypisania ich do właściwego modelu biznesowego i ocenia, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> • należności od banków, kredyty i pożyczki oraz dłużne papiery wartościowe, zakwalifikowane do portfela pożyczek zgodnie z MSR 39, będą w przeważającej większości wycenione według zamortyzowanego kosztu zgodnie z MSSF 9 za wyjątkiem aktywów, niespełniających kryterium SPPI; • dłużne papiery wartościowe zakwalifikowane do kategorii utrzymywanych do terminu wymagalności są utrzymywane

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
			<p>w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych i będą wycenione wg zamortyzowanego kosztu zgodnie z MSSF 9;</p> <ul style="list-style-type: none"> • większość dłużnych papierów wartościowych zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży utrzymywanych jest w celu uzyskiwania umownych przepływów pieniężnych lub w celu sprzedaży i będą wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody zgodnie z MSSF 9; • aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu, w tym aktywa i zobowiązania z tytułu pochodnych instrumentów finansowych będą w dalszym ciągu wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat; • instrumenty kapitałowe zakwalifikowane do kategorii dostępnych do sprzedaży będą co do zasady wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Dla niektórych zaangażowań Grupa PZU rozważa wybór opcji wyceny przez inne całkowite dochody, jednakże ostateczna decyzja w tym zakresie nie została jeszcze podjęta; • wdrożenie MSSF 9 może skutkować zmianami w zakresie klasyfikacji niektórych aktywów finansowych (w szczególności konieczność wyceny niektórych aktywów finansowych (w szczególności należności z tytułu kredytów) w wartości godziwej, ze względu na niespełnienie testu SPPI). Wprowadzenie nowego modelu utraty wartości będzie miało wpływ na wysokość odpisów z tytułu utraty wartości w Grupie PZU, szczególnie w zakresie ekspozycji zaklasyfikowanych do koszyka 2. Na moment wdrożenia MSSF 9 jednorazowa zmiana wynikająca z przyjęcia nowych modeli zostanie ujęta w kapitale własnym. <p>Wymogi MSSF 9 spowodują istotną zmianę prezentacji ujawnień dotyczących instrumentów finansowych. Grupa PZU zamierza skorzystać ze zwolnienia z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny (w tym z tytułu utraty wartości). Różnice wartości bilansowej aktywów i zobowiązań finansowych wynikających z zastosowania MSSF 9 zostaną ujęte w pozycji „Zysk z lat ubiegłych”. Na obecnym etapie nie jest możliwe oszacowanie wpływu zastosowania MSSF 9 na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU. Grupa PZU uważa, że ujawnienie danych ilościowych nieodzwierciedlających potencjalnego wpływu wszystkich aspektów MSSF 9 na sytuację finansową mogłoby mieć negatywny wpływ na wartość informacyjną sprawozdania finansowego dla jego odbiorców. W związku z powyższym Grupa PZU nie ujawnia takich informacji.</p>

• Niezatwierdzone przez Komisję Europejską:

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
Zmiana do MSSF 4 – Zastosowanie MSSF 9 Instrumenty Finansowe łącznie z MSSF 4 Kontrakty Ubezpieczeniowe	12 września 2016	1 stycznia 2018	Zgodnie ze zmianą do MSSF 4 wydaną przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 12 września 2016 roku zakłady ubezpieczeń mają możliwość odroczenia wdrożenia MSSF 9 do momentu wejścia w życie MSSF 4 Faza II, dotyczącego kontraktów ubezpieczeniowych, jednak nie później niż do 1 stycznia 2021 roku, jednakże Grupa PZU nie jest uprawniona do wykorzystania tego zwolnienia z uwagi na znaczący udział działalności bankowej.
MSSF 14 – Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe	30 stycznia 2014	1 stycznia 2016 ¹⁾	Umożliwienie podmiotom stosującym MSSF po raz pierwszy, a które obecnie ujmują odroczone salda z działalności regulowanej zgodnie z ich poprzednimi, ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości, kontynuację ujmowania tych sald po przejściu na MSSF. Standard nie dotyczy Grupy PZU.
Wyjaśnienia do MSSF 15 – przychody z tytułu umów z klientami	12 kwietnia 2016	1 stycznia 2018	Wyjaśnienia dostarczają wytycznych dotyczących identyfikacji obowiązków spełnienia świadczeń (ustalenie, w jakich przypadkach zawarte w umowie przyrzeczenia to „odrębne” towary lub usługi, które należy rozliczać osobno), rachunkowości licencji dotyczących własności intelektualnej (ustalenie, w jakich sytuacjach przychody z tytułu licencji dotyczącej własności intelektualnej należy rozliczać „przez pewien okres”, a w jakich sytuacjach w „ danym punkcie w czasie”) oraz rozróżnienia pomiędzy mocodawcą a agentem (doprecyzowanie, że mocodawca w ramach danego ustalenia kontroluje towar lub usługę przed ich przekazaniem do klienta). Zmiany w standardzie obejmują również dodatkowe praktyczne rozwiązania ułatwiające wdrożenie nowego standardu.
MSSF 16 – Leasing	13 stycznia 2016	1 stycznia 2019	MSSF 16 zastępuje MSR 17 <i>Leasing</i> oraz związane z tym standardem interpretacje. W odniesieniu do leasingobiorców nowy standard eliminuje rozróżnienie pomiędzy leasingiem finansowym oraz operacyjnym. Ujęcie obecnego leasingu operacyjnego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej spowoduje rozpoznanie nowego składnika aktywów (prawa do użytkowania przedmiotu leasingu) oraz nowego zobowiązania (zobowiązania do dokonania płatności z tytułu leasingu). Prawa do użytkowania przedmiotu leasingu podlegać będą umorzeniu natomiast od zobowiązań naliczane będą odsetki. Spowoduje to powstanie większych kosztów w początkowej fazie leasingu, nawet w przypadku, gdy jego strony uzgodniły stałe opłaty roczne. Ujęcie umów leasingu u leasingodawcy w większości przypadków pozostanie niezmienione w związku z utrzymanym podziałem na umowy leasingu operacyjnego oraz finansowego. Z uwagi na odległy termin wejścia w życie nowego standardu nie oszacowano jeszcze wpływu jego zastosowania na całkowite dochody i kapitały własne.

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
MSSF 17 – Kontrakty ubezpieczeniowe	18 maja 2017	1 stycznia 2021	<p>Celem standardu jest przygotowanie jednolitych zasad rachunkowości dla wszystkich typów kontraktów ubezpieczeniowych, z uwzględnieniem posiadanych przez ubezpieczyciela kontraktów reasekuracyjnych. Wprowadzenie jednolitych standardów zapewni porównywalność raportów finansowych pomiędzy jednostkami, państwami i rynkami kapitałowymi.</p> <p>Na obecnym etapie nie jest możliwe oszacowanie wpływu zastosowania MSSF 17 na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU.</p>
Zmiana do MSR 7 – Inicjatywa dotycząca ujawnień	29 stycznia 2016	1 stycznia 2017	<p>Zmiana przewiduje przedstawianie ujawnień umożliwiających ocenę zmian wartości zobowiązań powstałych w ramach działalności finansowej (zarówno wynikających z przepływów pieniężnych, jak i zmian o charakterze niepieniężnym). Zastosowanie wymogów będzie wymagało zamieszczenia dodatkowych ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU.</p>
Zmiana do MSR 12 – Rozpoznanie aktywów z tytułu podatku odroczonego od niezrealizowanych strat	19 stycznia 2016	1 stycznia 2017	<p>Zmiana wyjaśnia m. in., że niezrealizowane straty powiązane z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej, dla których wartością podatkową jest ich początkowy koszt, mogą powodować powstanie ujemnych różnic przejściowych.</p> <p>Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiana do MSSF 2 – Klasyfikacja i wycena płatności w formie akcji	20 czerwca 2016	1 stycznia 2018	<p>Zmiana zawiera wskazówki ujednolicające wymogi rachunkowości dla transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych, które przyjmują takie samo podejście jak w przypadku transakcji płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych, wyjątek w MSSF 2 oraz wyjaśnienia sytuacji, kiedy płatność w formie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych zmienia się w płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych z powodu zmiany warunków umownych.</p> <p>Grupa jest w trakcie analizy wpływu tych zmian na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>
Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 – Sprzedaż lub przeniesienie aktywów pomiędzy inwestorem a jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem	11 września 2014	Odroczony na nieokreślony czas	<p>Główną konsekwencją zmiany jest rozpoznanie całości zysku lub straty w sytuacji gdy transakcja dotyczy zorganizowanego biznesu (niezależnie od tego, czy jest on umiejscowiony w jednostce zależnej czy nie), natomiast częściowe zyski lub straty rozpoznaje się, gdy transakcja dotyczy poszczególnych aktywów, które nie tworzą zorganizowanego biznesu, nawet jeżeli znajdują się w jednostce zależnej.</p> <p>Zmiany nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
Zmiana do MSR 40 – Przeniesienia nieruchomości inwestycyjnych	8 grudnia 2016	1 stycznia 2018	<p>Zmiana wyjaśnia kiedy jednostka powinna dokonywać przeniesienia nieruchomości w budowie do lub z kategorii nieruchomości inwestycyjnych, w przypadku zmiany charakteru użytkowania tej nieruchomości w sytuacjach innych niż specyficznie wymienione w MSR 40.</p> <p>Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSSF 2014-2016	8 grudnia 2016	1 stycznia 2017/ 1 stycznia 2018	<p>Zmiany dotyczą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. MSSF 1 – zniesienie zwolnień dla podmiotów stosujących MSSF po raz pierwszy w zakresie pewnych ujawnień; 2. MSSF 12 – ujawnień dotyczących aktywów klasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży lub działalność zaniechana zgodnie z MSSF 5; 3. MSR 28 – w zakresie możliwości podejmowania przez określone jednostki indywidualnej decyzji dotyczącej wyceny udziałów w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 9. <p>Zmiany nie będą miały wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Interpretacja KIMSF 22 – Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe	8 grudnia 2016	1 stycznia 2018	<p>Interpretacja wyjaśnia, jaki kurs walutowy powinien być stosowany przy ujęciu transakcji denominowanej w walucie obcej zgodnie z MSR 21 w przypadku, kiedy klient dokonuje bezzwrotnej płatności zaliczkowej za dostawę towarów lub usług.</p> <p>Interpretacja nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Interpretacja KIMSF 23 – Niepewność w kwestii uznawania przychodów podatkowych	7 czerwca 2017	1 stycznia 2019	<p>Interpretacja powinna być stosowana w przypadku niepewności w kwestii określenia przychodów podatkowych, strat podatkowych, podstawy opodatkowania, nierozliczonych strat podatkowych, niewykorzystanych ulg podatkowych oraz stawek podatkowych, zgodnie z MSR 12.</p> <p>Interpretacja nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiana do MSSF 9	12 października 2017	1 stycznia 2019	<p>Według obecnej wersji MSSF 9 pewne opcje powodujące, że pożyczkodawca jest zmuszony zaakceptować zmniejszenie wynagrodzenia z tytułu udzielenia finansowania (w przypadku ujemnej płatności kompensacyjnej) nie spełniają testu SPPI i w związku z powyższym instrumenty zawierające takie opcje nie mogą być klasyfikowane jako wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub w wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zgodnie ze zmianą, znak (dodatni lub ujemny) kwoty przedpłaty nie będzie istotny – to znaczy, w zależności od stopy obowiązującej w momencie rozwiązania umowy, może zostać dokonana płatność na rzecz strony skutkująca wcześniejszą spłatą. Kalkulacja tej kompensaty musi być taka sama zarówno w przypadku kary za przedterminową spłatę, jak również w przypadku zysku z tytułu wcześniejszej spłaty.</p> <p>Grupa PZU jest w trakcie analizy tej zmiany na skonsolidowane sprawozdanie finansowe.</p>

Nazwa standardu/ interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
Zmiana do MSR 28 – Długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	12 października 2017	1 stycznia 2019	Zgodne ze zmienionym MSR28, długoterminowe udziały w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach, dla których jednostka nie stosuje metody praw własności, zastosowanie ma MSSF 9, w tym również w zakresie utraty wartości. Zmiana nie będzie miała znaczącego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU

¹⁾ Komisja Europejska wstrzymała proces zatwierdzania do czasu opublikowania ostatecznej wersji standardu.

Podsumowując, Grupa PZU nie przewiduje, aby wprowadzenie powyższych standardów oraz interpretacji miało istotny wpływ na stosowane przez Grupę PZU zasady rachunkowości, z wyjątkiem MSSF 9 oraz zmian do MSSF 9 i MSSF 15, których wpływu na stosowane przez Grupę PZU zasady rachunkowości jeszcze nie oceniono.

4.2 Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanymi sprawozdaniami a skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

4.2.1. Zmiany w stosunku do rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, wprowadzone w 2017 roku

4.2.1.1. Rozliczenie nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH

W związku z zakończeniem procesu ostatecznego rozliczenia nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH dokonano retrospektywnego przekształcenia danych na 31 grudnia 2016 roku. Dodatkowe informacje związane z tym rozliczeniem przedstawiono w punkcie 1.4.1.2.

4.2.1.2. Zmiana prezentacji przychodów osiągniętych przez Money Makers TFI SA

W celu ujednoczenia prezentacji przychodów osiągniętych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych w Grupie PZU przeniesiono przychody osiągnięte przez Money Makers TFI SA (jednostkę zależną Alior Banku) z pozostałych przychodów operacyjnych do przychodów z tytułu prowizji i opłat.

4.2.1.3. Zmiana prezentacji przychodów i kosztów odsetkowych w zakresie instrumentów pochodnych

W celu lepszego odzwierciedlenia ekonomicznego charakteru transakcji zawieranych na instrumentach pochodnych zmieniono prezentację przychodów i kosztów odsetkowych od tych instrumentów.

4.2.1.4. Zmiana prezentacji kosztów informatycznych Alior Banku w skonsolidowanym rachunku zysków i strat

W celu ujednoczenia prezentacji kosztów informatycznych, koszty ponoszone przez Alior Bank przeniesiono z pozostałych kosztów operacyjnych do kosztów administracyjnych.

4.2.1.5. Zmiana prezentacji należności z tytułu kaucji i wadium.

W celu lepszego odzwierciedlenia charakteru ekonomicznego należności z tytułu wpłaconych kaucji oraz wadium, należności te przeniesiono z innych aktywów do należności.

4.2.1.6. Zmiana prezentacji kosztów usług świadczonych na rzecz banków

W celu lepszego odzwierciedlenia ekonomicznego charakteru ponoszonych kosztów, część kosztów usług nabywanych przez banki została przeniesiona z kosztów z tytułu prowizji i opłat do kosztów administracyjnych.

4.2.2. Zmiany ujęte w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, wprowadzone w 2016 roku

Zmiany opisane w niniejszym punkcie zostały uwzględnione w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. W celu zachowania porównywalności, w śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym dokonano odpowiedniego przekształcenia danych za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku.

4.2.2.1. Zmiana prezentacji kwot w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym

W celu poprawy czytelności skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego wszystkie kwoty zaprezentowano w milionach złotych, zamiast, jak dotychczas, w tysiącach złotych. W efekcie przeliczenia z tysięcy na miliony złotych niektóre kwoty mogą różnić się od wartości zaprezentowanych w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za okres 9 miesięcy zakończony 30 września 2016 roku z uwagi na konieczność zaokrągleń.

4.2.2.2. Zmiana sposobu prezentacji sprawozdawczości dotyczącej segmentów

W celu zwiększenia przejrzystości dokonano zmiany prezentacji sprawozdawczości dotyczącej segmentów.

4.2.2.3. Usunięcie pozycji w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej

Ze względu na nieistotność kwot, w celu zwiększenia przejrzystości skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w aktywach usunięto pozycje „Szacowane regresy i odzyski” i „Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego”. Kwoty w nich prezentowane przesunięto odpowiednio do „Innych aktywów” i „Należności”. W zobowiązaniach usunięto pozycję „Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego”, a kwoty zaprezentowano w „Innych zobowiązaniach”.

4.2.2.4. Zmiana prezentacji odsetek otrzymanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym dokonano zmiany prezentacji odsetek otrzymanych od instrumentów dłużnych w obrębie działalności inwestycyjnej skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych, przenosząc wpływy z tytułu tych odsetek z pozycji „Realizacja dłużnych papierów wartościowych” do pozycji „Odsetki otrzymane”.

4.2.3. Wpływ różnic na skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Aktywa	30 czerwca 2017 (historyczne)	Korekta	30 czerwca 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2016 (historyczne)	Korekta	31 grudnia 2016 (przekształcone)	30 września 2016 (historyczne)	Korekta	30 września 2016 (przekształcone)	1 stycznia 2016 (historyczne)	Korekta	1 stycznia 2016 (przekształcone)
Inne aktywa	892	7 ¹⁾ (20) ²⁾	879	871	7 ¹⁾ (12) ²⁾	866	2 122	(13) ²⁾ 125 ³⁾	2 234	699	(12) ²⁾ 114 ³⁾	801
Szacowane regresy i odzyski	nd	nd	nd	nd	nd	nd	125	(125) ³⁾	pozycja usunięta	114	(114) ³⁾	pozycja usunięta
Aktywa finansowe	257 125	(6) ¹⁾	257 119	105 300	(14) ¹⁾	105 286	91 957	-	91 957	89 229	-	89 229
Dostępne do sprzedaży	31 674	17 ¹⁾	31 691	11 635	17 ¹⁾	11 652	8 281	-	8 281	7 745	-	7 745
Pożyczki	183 515	(23) ¹⁾	183 492	54 365	(31) ¹⁾	54 334	43 759	-	43 759	43 326	-	43 326
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 586	7 ¹⁾	1 593	624	9 ¹⁾	633	482	-	482	369	-	369
Należności	10 222	(21) ¹⁾ 20 ²⁾	10 221	5 703	(51) ¹⁾ 12 ²⁾	5 664	6 602	13 ²⁾ 17 ³⁾	6 632	3 271	12 ²⁾ 67 ³⁾	3 350
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	nd	nd	nd	nd	nd	nd	17	(17) ³⁾	pozycja usunięta	67	(67) ³⁾	pozycja usunięta
Aktywa, razem	295 262	(13)¹⁾	295 249	125 345	(49)¹⁾	125 296	112 914	-	112 914	105 397	-	105 397

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1.1

²⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1.5

³⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.2.3

Kapitały i zobowiązania	30 czerwca 2017 (historyczne)	Korekta	30 czerwca 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2016 (historyczne)	Korekta	31 grudnia 2016 (przekształcone)	30 września 2016 (historyczne)	Korekta	30 września 2016 (przekształcone)	1 stycznia 2016 (historyczne)	Korekta	1 stycznia 2016 (przekształcone)
Kapitały												
Kapitały przypadające właścicielom jednostki dominującej	13 154	(1) ¹⁾	13 153	13 010	(12) ¹⁾	12 998	12 377	-	12 377	12 924	-	12 924
Niepodzielony wynik	1 160	(1) ¹⁾	1 159	2 055	(12) ¹⁾	2 043	1 417	-	1 417	2 696	-	2 696
Zysk netto	1 446	-	1 446	1 947	(12) ¹⁾	1 935	1 309	-	1 309	-	-	-
Udziały niekontrolujące	21 474	(6) ¹⁾	21 468	4 117	(31) ¹⁾	4 086	3 891	-	3 891	2 194	-	2 194
Kapitały, razem	34 628	(7)¹⁾	34 621	17 127	(43)¹⁾	17 084	16 268	-	16 268	15 118	-	15 118
Inne zobowiązania	10 797	(6) ¹⁾	10 791	4 997	(6) ¹⁾	4 991	6 778	75 ²⁾	6 853	3 501	69 ²⁾	3 570
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	nd	Nd	nd	nd	nd	nd	75	(75) ²⁾	pozycja usunięta	69	(69) ²⁾	pozycja usunięta
Zobowiązania, razem	260 634	(6)¹⁾	260 628	108 218	(6)¹⁾	108 212	96 646	-	96 646	90 279	-	90 279
Kapitały i zobowiązania, razem	295 262	(13)¹⁾	295 249	125 345	(49)¹⁾	125 296	112 914	-	112 914	105 397	-	105 397

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1.1

²⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.2.3.

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	1 stycznia - 30 września 2016 (historyczne)	Korekta	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształcone)
Przychody z tytułu prowizji i opłat	576	6 ¹⁾	582
Przychody netto z inwestycji	3 052	(28) ²⁾	3 024
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	96	(41) ²⁾	55
Pozostałe przychody operacyjne	652	(6) ¹⁾	646
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(193)	7 ⁴⁾	(186)
Koszty odsetkowe	(575)	69 ²⁾	(506)
Koszty administracyjne	(1 884)	(36) ³⁾	(1 927)
Pozostałe koszty operacyjne	(1 418)	(7) ⁴⁾	(1 382)
Zysk netto	1 508	-	1 508

¹⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1.2.

²⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1.3.

³⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1.4.

⁴⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.1.6.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2016 (historyczne)	Korekta	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształcone)
Zysk brutto	1 958	-	1 958
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	206	(206)	-
Pozostałe korekty	(183)	206	23
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	702	-	702
Realizacja dłużnych papierów wartościowych	125 489	(168)	125 321
Odsetki otrzymane	979	168	1 147
Wpływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej	774 560	-	774 560

²⁾ Zmiana opisana w punkcie 4.2.2.4.

5. Kluczowe szacunki i osądy

Kluczowe szacunki i osądy zaprezentowano w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

6. Korekty błędów lat ubiegłych

W okresie 9 miesięcy od 1 stycznia do 30 września 2017 roku nie dokonano korekt błędów lat ubiegłych.

7. Znaczące zdarzenia mające wpływ na istotną zmianę struktury pozycji sprawozdania finansowego

7.1 Nabycie Pekao

7 czerwca 2017 roku sfinalizowano transakcję nabycia pakietu akcji Pekao, co skutkowało objęciem Pekao konsolidacją. Szczegółowe informacje na temat tej transakcji przedstawiono w punkcie 1.4.1.1.

7.2 Podział wyniku finansowego PZU za rok 2016

29 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto za rok 2016. Zagadnienie opisano w punkcie 22.

7.3 Najważniejsze dywidendy wypłacane pomiędzy spółkami Grupy PZU

7.3.1. Dywidenda z PZU Życie do PZU

28 czerwca 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PZU Życie podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku PZU Życie za rok obrotowy 2016 w kwocie 1 434 mln zł w następujących sposób:

- przeznaczenie na dywidendę dla jedynego akcjonariusza, tj. PZU kwoty 1 429 mln zł;
- przeznaczenie na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych kwoty 5 mln zł.

Dzień dywidendy przypadał 28 czerwca 2017 roku, a dzień wypłaty 17 października 2017 roku.

7.3.2. Dywidenda z Pekao do PZU

19 kwietnia 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Pekao podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku Pekao za rok obrotowy 2016, przeznaczając na dywidendę kwotę 2 278 mln zł, czyli 8,68 zł na jedną akcję.

Dzień dywidendy przypadał 21 czerwca 2017 roku, a dzień wypłaty 6 lipca 2017 roku. PZU otrzymał dywidendę w wysokości 456 mln zł.

7.3.3. Dywidenda z PTE PZU do PZU Życie

24 kwietnia 2017 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PTE PZU podjęło uchwałę o wypłacie dywidendy w kwocie 60 mln zł. Dywidendę wypłacono 28 kwietnia 2017 roku.

8. Istotne zdarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego

8.1 Emisja obligacji podporządkowanych przez Pekao

19 października 2017 roku Zarząd Pekao podjął decyzję o emisji obligacji podporządkowanych oraz o przeznaczeniu środków z emisji - po uzyskaniu zgody KNF - na podwyższenie funduszy uzupełniających Pekao.

Jednocześnie Zarząd Pekao poinformował, że w związku ze znaczącym zainteresowaniem inwestorów wyrażonym w toku budowy księgi popytu, podjął decyzję o zwiększeniu pierwotnie zakładanej kwoty emisji z 1 000 mln zł do 1 250 mln zł. Obligacje mają zmienne oprocentowanie oparte o stawkę referencyjną WIBOR6M, powiększoną o ustaloną marżę w wysokości 1,52%. Okres zapadalności obligacji wynosi 10 lat, z zastrzeżoną opcją call dającą prawo do wykupu wszystkich obligacji w terminie 5 lat od daty emisji, pod warunkiem otrzymania zgody KNF. Emisja doszła do skutku 30 października 2017 roku. Obligacje zostaną wprowadzone do alternatywnego systemu obrotu na rynku Catalyst.

8.2 Emisja obligacji podporządkowanych przez Alior Bank

14 września 2017 roku Zarząd Alior Banku podjął decyzję o wyrażeniu zgody na rozpoczęcie procesu budowy księgi popytu w związku z przygotowaniem niepublicznej emisji niezabezpieczonych obligacji podporządkowanych Alior Banku o zmiennym oprocentowaniu (opartym o stawkę referencyjną WIBOR6M), które po uzyskaniu zgody KNF, zgodnie

z art. 127 Prawa Bankowego, zostaną zakwalifikowane jako instrumenty w Tier II. Po zakończeniu budowy księgi popytu, w związku z dużym popytem na obligacje, Zarząd Alior Banku podjął uchwałę w sprawie emisji obligacji podporządkowanych serii K, o łącznej wartości nominalnej nie większej niż 400 mln zł oraz dodatkowej emisji obligacji podporządkowanych serii K1 o łącznej wartości nominalnej nie większej niż 200 mln zł. Emisje obligacji serii K i K1 rozliczono 20 października 2017 roku. Okres zapadalności obligacji wynosi 8 lat.

8.3 Umowa zlecenia o okresowe udzielenie gwarancji ubezpieczeniowych

8 listopada 2017 roku PZU zawarł z Alior Bankiem umowę zlecenia o okresowe udzielanie gwarancji ubezpieczeniowych stanowiących ochronę kredytową nieruchomości w rozumieniu rozporządzenia CRR („Umowa gwarancji”). Dodatkowo, PZU zawarł umowę ramową zlecenia o okresowe udzielanie kontrgwarancji zabezpieczających wykonanie zobowiązań PZU na rzecz Alior Banku.

Przedmiotem Umowy gwarancji jest określenie zasad udzielania przez PZU gwarancji w ramach przyznanego limitu zaangażowania, na zlecenie i na rzecz Alior Banku. Limit zaangażowania z tytułu gwarancji udzielanych na podstawie umowy wynosi maksymalnie 5 mld zł. Okres obowiązywania limitu wynosi 3 lata. Limit ma charakter odnawialny, co oznacza, że wygaśnięcie gwarancji udzielonych w ramach limitu odnawia go o „uwolnioną” kwotę pomniejszoną o kwoty ewentualnych wypłat z gwarancji. Maksymalny okres obowiązywania gwarancji udzielonej w ramach umowy wynosi 3 lata plus okres na zgłaszanie roszczeń. Udział własny Alior Banku w wymagalnych należnościach z tytułu wierzytelności kredytowych wynosi 10%.

Na wysokość wynagrodzenia za udzielenie gwarancji będzie miała wpływ między innymi wysokość sumy gwarancyjnej, jakość portfela zabezpieczonego gwarancją, amortyzacja portfela oraz premia za kontrgwarancję.

Umowa gwarancji przewiduje kary umowne, jakie mogą być należne PZU od Alior Banku w razie naruszenia określonych zobowiązań Alior Banku wynikających z Umowy gwarancji. Łączna maksymalna wysokość kar umownych nie może przekroczyć kwoty 2 mln zł. Umowa gwarancji nie wyłącza możliwości dochodzenia odszkodowania przewyższającego sumę kar umownych.

Umowa ramowa zlecenia o okresowe udzielanie kontrgwarancji określa zasady udzielania na zlecenie PZU kontrgwarancji wystawianych na rzecz Alior Banku. Dostępny limit kontrgwarancji wynosi 2,6 mld zł. Dostępny limit będzie pomniejszany każdorazowo przy udzieleniu każdej kolejnej kontrgwarancji o sumę gwarancyjną wskazaną w tej kontrgwarancji, przy czym dostępny limit kontrgwarancji będzie miał charakter odnawialny, co oznacza, że wygaśnięcie kontrgwarancji spowoduje odnowienie limitu.

8.4 Nabycie akcji Pioneer PTE

17 października 2017 roku Pekao nabył 35% akcji Pioneer PTE za łączną cenę 8 mln zł. W wyniku transakcji Pekao posiada 100% udziału w Pioneer PTE.

9. Noty uzupełniające do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

9.1 Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto

Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	3 182	10 520	2 822	8 715
W ubezpieczeniach bezpośrednich	3 177	10 526	2 814	8 690
W ubezpieczeniach pośrednich	5	(6)	8	25
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach na życie	2 145	6 413	2 022	5 991
Składki ubezpieczeń indywidualnych	428	1 266	334	912
Składki ubezpieczeń indywidualnie kontynuowanych	500	1 485	485	1 459
Składki ubezpieczeń grupowych	1 217	3 662	1 203	3 620
Składki przypisane brutto, razem	5 327	16 933	4 844	14 706

Składki przypisane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	166	461	171	444
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	1 411	4 302	1 114	3 173
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	877	2 757	776	2 349
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	11	50	12	67
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	427	1 946	454	1 716
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	124	535	142	529
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	23	69	15	49
Świadczenie pomocy (grupa 18)	115	324	104	286
Ochrona prawna (grupa 17)	2	7	2	5
Pozostałe (grupa 16)	21	75	24	72
Razem	3 177	10 526	2 814	8 690

9.2 Przychody z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształcone)
Działalność bankowa	685	1 245	136	411
Prowizje maklerskie	70	139	13	43
Działalność powiernicza	19	24	-	-
Obsługa kart płatniczych, kredytowych	211	358	23	72
Wynagrodzenia z tytułu pośrednictwa sprzedaży ubezpieczeń	33	71	13	63
Kredyty i pożyczki	104	184	16	44
Obsługa rachunków bankowych	109	209	28	80
Przelewy	74	125	10	28
Operacje kasowe	27	53	7	18
Skupione wierzytelności	7	16	2	6
Gwarancje, akredytywy, inkaso, promesy	19	30	4	11
Pozostałe prowizje	12	36	20	46
Ubezpieczenia emerytalne	33	96	24	81
Prowizje z tytułu opłat manipulacyjnych	1	4	1	4
Prowizje z tytułu zarządzania aktywami otwartego funduszu emerytalnego	32	88	23	69
Pozostałe	-	4	-	8
Przychody z tytułu opłat dotyczących kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta	1	4	2	5
Przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych	91	167	25	85
Przychody z tytułu prowizji i opłat, razem	810	1 512	187	582

9.3 Przychody netto z inwestycji

Przychody netto z inwestycji	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształcone)
Przychody odsetkowe	2 632	5 454	940	2 719
Kredyty bankowe	2 008	3 983	602	1 701
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	192	331	46	124
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	245	691	207	611
Pożyczki	105	287	69	226
Skupione wierzytelności	31	52	3	15
Pochodne instrumenty zabezpieczające	31	60	3	16
Należności, w tym należności z tytułu umów ubezpieczeniowych	12	27	5	11
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	8	23	5	15
Przychody z dywidend	22	38	30	67
Aktywa finansowe zakwalifikowane do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy w momencie pierwszego rozpoznania	19	30	19	44
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	4	6	10	20
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	(1)	2	1	3
Przychody z tytułu nieruchomości inwestycyjnych	65	190	60	177
Różnice kursowe	182	540	122	143
Pozostałe przychody	7	19	7	4
Koszty działalności inwestycyjnej	(3)	(19)	(8)	(21)
Koszty utrzymania nieruchomości inwestycyjnych	(22)	(72)	(6)	(65)
Przychody netto z inwestycji, razem	2 883	6 150	1 145	3 024

9.4 Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji

Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Wynik netto z realizacji inwestycji	(8)	230	230	164
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	(39)	11	89	67
Instrumenty kapitałowe	(17)	(3)	82	47
Dłużne papiery wartościowe	(22)	14	7	20
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	27	224	140	22
Instrumenty kapitałowe	46	86	48	9
Dłużne papiery wartościowe	52	(27)	(15)	17
Instrumenty pochodne	(71)	165	107	(4)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	21	11	14	77
Instrumenty kapitałowe	-	(9)	7	7
Dłużne papiery wartościowe	21	20	7	70
Pożyczki	3	25	2	22
Należności	(20)	(49)	(17)	(36)
Nieruchomości inwestycyjne	-	7	2	11
Pozostałe	-	1	-	1
Odpisy z tytułu utraty wartości	(354)	(893)	(204)	(608)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-	-	-	(7)
Instrumenty dłużne	-	-	-	(7)
Pożyczki	(332)	(830)	(197)	(547)
Dłużne papiery wartościowe	(2)	5	-	(23)
Należności od klientów z tytułu kredytów	(330)	(835)	(197)	(524)
Należności	(13)	(54)	(7)	(46)
Wartość firmy przejętych SKOK	-	-	-	(8)
Jednostki wyceniane metodą praw własności - EMC Instytut Medyczny SA	(9)	(9)	-	-
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji, razem	(362)	(663)	26	(444)

9.5 Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej

Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształcone)
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	115	283	26	(12)
Instrumenty kapitałowe	105	327	20	(193)
Dłużne papiery wartościowe	18	17	25	203
Wycena zobowiązań wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	(6)	(40)	(10)	(17)
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	(2)	(21)	(9)	(5)
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu	169	236	54	16
Instrumenty kapitałowe	49	198	60	(35)
Dłużne papiery wartościowe	81	158	(42)	93
Instrumenty pochodne	50	(99)	36	(42)
Zobowiązania finansowe	(11)	(21)	-	-
Nieruchomości inwestycyjne	(4)	(174)	(21)	51
Instrumenty zabezpieczające wartość godziwą	-	1	-	-
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej, razem	280	346	59	55

9.6 Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształcone)
Przychody ze sprzedaży wyrobów, towarów i usług przez spółki nieubezpieczeniowe	137	354	107	313
Przychody z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	51	158	53	160
Rozwiązanie rezerw	32	68	7	16
Zwrot kosztów dochodzenia roszczeń	6	26	5	16
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	14	32	6	22
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	1	18	-	5
Odsetki za nieterminowe uregulowanie należności z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji biernej	6	14	23	36
Prowizje z tytułu pełnienia czynności komisarza awaryjnego	2	5	1	5
Spisanie zobowiązań z tytułu zwrotów i nadpłat składek	9	57	8	12
Pozostałe	63	119	24	61
Pozostałe przychody operacyjne, razem	321	851	234	646

9.7 Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	4 187	11 566	3 607	9 838
W ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	2 536	6 404	1 995	5 310
- odszkodowania i świadczenia w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 997	5 256	1 665	4 901
- zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	342	577	160	(114)
- koszty likwidacji szkód w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	197	571	170	523
W ubezpieczeniach na życie	1 651	5 162	1 612	4 528
- odszkodowania i świadczenia w ubezpieczeniach na życie	1 392	4 451	1 418	4 367
- zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie	227	614	157	51
- koszty obsługi świadczeń w ubezpieczeniach na życie	32	97	37	110
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	(149)	(314)	(1)	(67)
W ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(149)	(314)	(1)	(67)
Odszkodowania, świadczenia ubezpieczeniowe netto, razem	4 038	11 252	3 606	9 771

9.8 Koszty z tytułu prowizji i opłat

Koszty z tytułu prowizji i opłat	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Koszty transakcji kartowych i bankomatowych, w tym koszty wydanych kart	108	187	18	51
Prowizje z tytułu pozyskania klientów bankowych	10	29	7	24
Prowizje za udostępnianie bankomatów	11	24	6	16
Koszty nagród dla klientów bankowych	3	15	7	18
Koszty przelewów i przekazów	12	23	3	9
Usługi dodatkowe do produktów bankowych	5	16	8	22
Prowizje maklerskie	3	7	1	3
Koszty obsługi rachunków bankowych	2	2	-	-
Koszty operacji banknotowych	5	6	-	1
Koszty działalności powierniczej	6	7	-	-
Pozostałe prowizje	16	54	14	42
Koszty z tytułu prowizji i opłat, razem	181	370	64	186

9.9 Koszty odsetkowe

Koszty odsetkowe	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształcone)
Depozyty terminowe	262	484	96	309
Depozyty bieżące	88	152	11	27
Wyemitowane własne dłużne papiery wartościowe	80	171	44	129
Pochodne instrumenty zabezpieczające	1	17	1	2
Pożyczki	5	5	-	-
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	15	35	6	28
Kredyty bankowe zaciągnięte przez spółki z Grupy PZU	2	5	1	3
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	-	-	-	2
Pozostałe	5	15	1	6
Koszty odsetkowe, razem	458	884	160	506

9.10 Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód według rodzaju

Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód według rodzaju	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształcone)
Zużycie materiałów i energii	43	184	47	143
Usługi obce	395	974	199	574
Podatki i opłaty	28	69	17	47
Koszty pracownicze	1 139	2 670	499	1 650
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	96	203	35	108
Amortyzacja wartości niematerialnych	102	214	37	112
Inne, w tym:	756	2 208	675	1 941
- prowizje z bezpośredniej działalności ubezpieczeniowej	538	1 675	472	1 450
- reklama	55	130	39	108
- wynagrodzenia osób obsługujących ubezpieczenia grupowe w zakładach pracy	51	156	89	139
- pozostałe	112	247	75	244
Zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	4	(68)	5	(100)
Koszty administracyjne, akwizycji i likwidacji szkód, razem	2 563	6 454	1 514	4 475

9.11 Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016 (przekształcone)	1 stycznia - 30 września 2016 (przekształcone)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	261	554	109	279
Koszty podstawowej działalności spółek nieprowadzących działalności ubezpieczeniowej ani bankowej	142	415	125	371
Koszty z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	54	164	54	165
Obowiązkowe opłaty na rzecz instytucji rynku ubezpieczeniowego i bankowego	20	58	17	58
Bankowy Fundusz Gwarancyjny	33	70	19	56
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	17	52	14	42
Opłata na rzecz Komendy Głównej Straży Pożarnej oraz Związku Ochotniczych Straży Pożarnych	3	24	3	25
Wydatki z tytułu działalności prewencyjnej	8	29	20	67
Utworzenie rezerw	38	134	6	18
Amortyzacja wartości niematerialnych nabytych w transakcjach przejęcia spółek	20	61	22	67
Utworzenie odpisów na aktywa niefinansowe	20	53	2	66
Darowizny	1	14	-	-
Pozostałe	109	229	11	168
Pozostałe koszty operacyjne, razem	726	1 857	402	1 382

9.12 Zysk na jedną akcję

Zysk na jedną akcję	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Zysk netto przypisywany właścicielom jednostki dominującej	700	2 146	649	1 309
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych	863 522 006	863 518 494	863 495 307	863 510 791
Liczba akcji wyemitowanych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Liczba akcji własnych (w posiadaniu jednostek zależnych od PZU)	(994)	(4 506)	(27 693)	(12 209)
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)	0,81	2,49	0,75	1,52

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku nie wystąpiły transakcje ani zdarzenia powodujące rozwodnienie zysku przypadającego na jedną akcję.

9.13 Podatek dochodowy

Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Ujętego w rachunku zysków i strat	(437)	(902)	(191)	(450)
- podatek bieżący	(385)	(826)	(175)	(445)
- podatek odroczony	(52)	(76)	(16)	(5)
Ujętego w innych całkowitych dochodach (podatek odroczony)	(18)	(34)	10	23
Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	(465)	(936)	(181)	(427)

Podatek dochodowy dotyczący składników innych całkowitych dochodów	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Inne całkowite dochody brutto	128	152	(62)	(103)
Podatek dochodowy	(18)	(34)	10	23
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży i transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne	(18)	(34)	10	23
Inne całkowite dochody netto	110	118	(52)	(80)

9.14 Wartość firmy

Wartość firmy	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Pekao	1 711	1 711	-	-
Alior Bank	746	746	746	746
Lietuvos Draudimas AB ¹⁾	476	467	489	477
Segment ubezpieczeń masowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Link4)	221	221	221	221
AAS Balta	39	38	40	39
Spółki medyczne	90	90	82	52
Pozostałe	5	5	5	5
Wartość firmy, razem	3 288	3 278	1 583	1 540

¹⁾ Obejmuje wartość firmy z tytułu nabycia oddziału Lietuvos Draudimas w Estonii.

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku nie zidentyfikowano przesłanek uzasadniających konieczność sporządzenia testów na utratę wartości. W konsekwencji, podobnie jak i w 2016 roku, nie dokonano żadnych odpisów z tytułu utraty wartości wartości firmy.

9.15 Inne aktywa

Inne aktywa	30 września 2017	30 czerwca 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2016 (przekształcone)	30 września 2016 (przekształcone)
Rozliczenia z tytułu reasekuracji	177	205	403	226
Szacowane regresy i odzyski	174	172	161	125
Odroczone koszty informatyczne	59	47	41	39
Zarachowane należności z tytułu bezpośredniej likwidacji szkód	48	47	49	46
Zapasy	159	169	114	134
Rozliczenia z tytułu zakupu akcji BPH przez Alior Bank	-	-	-	1 465
Pozostałe składniki aktywów	164	239	98	199
Inne aktywa, razem	781	879	866	2 234

9.16 Aktywa finansowe

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku nie dokonano reklasyfikacji aktywów finansowych pomiędzy grupami wykazywanymi w wartości godziwej a grupami wykazywanymi wg kosztu lub zamortyzowanego kosztu.

Ze względu na zmianę celu wykorzystania aktywów od 1 stycznia 2015 roku dokonano przeklasyfikowania części aktywów wykazywanych do tej pory jako aktywa dostępne do sprzedaży do aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności. Wartość bilansowa aktywów na moment reklasyfikacji wynosiła 84 mln zł. Wartość bilansowa na 30 września 2017 roku wynosiła 81 mln zł.

Opisane powyżej przeniesienie było jedynym przeklasyfikowaniem tego typu.

9.16.1. Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Dłużne papiery wartościowe	22 477	23 371	17 346	17 093
Rządowe	22 251	23 151	17 117	16 870
Krajowe	21 885	22 785	16 741	16 513
Oprocentowanie stałe	20 576	21 176	15 793	15 570
Oprocentowanie zmienne	1 309	1 609	948	943
Zagraniczne	366	366	376	357
Oprocentowanie stałe	366	366	376	357
Pozostałe	226	220	229	223
Notowane na rynku regulowanym	101	98	103	99
Oprocentowanie stałe	101	98	103	99
Nienotowane na rynku regulowanym	125	122	126	124
Oprocentowanie zmienne	125	122	126	124
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, razem	22 477	23 371	17 346	17 093

9.16.2. Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży

Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	30 września 2017	30 czerwca 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2016 (przekształcone)	30 września 2016
Instrumenty kapitałowe	624	571	434	406
Notowane na rynku regulowanym	363	316	149	129
Nienotowane na rynku regulowanym	261	255	285	277
Instrumenty dłużne	33 759	31 120	11 218	7 875
Rządowe	30 656	29 938	7 981	7 131
Krajowe	29 699	29 298	7 592	6 754
Oprocentowanie stałe	22 129	20 146	5 144	4 990
Oprocentowanie zmienne	7 570	9 152	2 448	1 764
Zagraniczne	957	640	389	377
Oprocentowanie stałe	957	640	389	377
Pozostałe	3 103	1 182	3 237	744
Notowane na rynku regulowanym	696	700	37	171
Oprocentowanie stałe	696	700	37	127
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	44
Nienotowane na rynku regulowanym	2 407	482	3 200	573
Oprocentowanie stałe	1 982 ¹⁾	11	2 611 ¹⁾	-
Oprocentowanie zmienne	425	471	589	573
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży, razem	34 383	31 691	11 652	8 281

¹⁾ w tym bony pieniężne NBP: na 30 września 2017: 1 970 mln zł, (31 grudnia 2016: 2 600 mln zł).

9.16.3. Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Instrumenty zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	7 247	4 865	14 479	15 110
Instrumenty kapitałowe	2 160	2 339	2 951	2 717
Notowane na rynku regulowanym	1 983	2 201	2 830	2 579
Nienotowane na rynku regulowanym	177	138	121	138
Instrumenty dłużne	5 087	2 526	11 528	12 393
Rządowe	5 048	2 488	11 437	12 301
Krajowe	4 575	2 009	9 686	10 462
Oprocentowanie stałe	3 840	1 976	8 257	8 835
Oprocentowanie zmienne	735	33	1 429	1 627
Zagraniczne	473	479	1 751	1 839
Oprocentowanie stałe	473	479	1 674	1 764
Oprocentowanie zmienne	-	-	77	75
Pozostałe	39	38	91	92
Notowane na rynku regulowanym	39	38	91	92
Oprocentowanie stałe	39	38	91	92
Instrumenty przeznaczone do obrotu	13 544	13 402	7 403	7 652
Instrumenty kapitałowe	4 537	4 295	4 066	3 883
Notowane na rynku regulowanym	603	548	744	847
Nienotowane na rynku regulowanym	3 934	3 747	3 322	3 036
Instrumenty dłużne	6 899	7 044	2 456	3 017
Rządowe	6 688	6 973	2 383	2 943
Krajowe	4 790	5 705	1 416	1 721
Oprocentowanie stałe	3 534	4 912	1 384	1 696
Oprocentowanie zmienne	1 256	793	32	25
Zagraniczne	1 898	1 268	967	1 222
Oprocentowanie stałe	1 879	1 262	967	1 222
Oprocentowanie zmienne	19	6	-	-
Pozostałe	211	71	73	74
Notowane na rynku regulowanym	50	-	-	-
Oprocentowanie zmienne	50	-	-	-
Nienotowane na rynku regulowanym	161	71	73	74
Oprocentowanie zmienne	161	71	73	74
Instrumenty pochodne	2 108	2 063	881	752
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, razem	20 791	18 267	21 882	22 762

9.16.4. Pożyczki

Pożyczki	30 września 2017	30 czerwca 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2016 (przekształcone)	30 września 2016
Dłużne papiery wartościowe	12 935	13 417	2 463	2 767
Rządowe	1	34	2	2
Zagraniczne	1	34	2	2
Oprocentowanie stałe	1	34	2	2
Pozostałe	12 934	13 383	2 461	2 765
Nienotowane na rynku regulowanym	12 934	13 383	2 461	2 765
Oprocentowanie stałe	1 333	1 102	-	-
Oprocentowanie zmienne	11 601	12 281	2 461	2 765
Pozostałe	174 192	170 075	51 871	40 992
Należności od klientów z tytułu kredytów	166 735	162 039	44 998	34 501
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	1 573	2 238	2 880	1 262
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	2 328	2 127	2 285	3 600
Pożyczki	3 556	3 671	1 708	1 629
Pożyczki, razem	187 127	183 492	54 334	43 759

Należności od klientów z tytułu kredytów	30 września 2017	30 czerwca 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2016 (przekształcone)	30 września 2016
Segment detaliczny	88 200	85 981	25 303	19 459
Kredyty operacyjne	290	278	294	174
Kredyty konsumpcyjne	25 670	24 758	13 859	9 597
Kredyty consumer finance	1 580	1 426	1 222	1 050
Kredyty na zakup papierów wartościowych	116	108	125	107
Kredyty w rachunku karty kredytowej	1 294	1 296	970	221
Kredyty na nieruchomości mieszkaniowe	58 299	56 881	7 969	7 491
Pozostałe kredyty hipoteczne	837	1 119	813	797
Pozostałe należności	114	115	51	22
Segment biznesowy	78 535	76 058	19 695	15 042
Kredyty operacyjne	34 712	33 804	10 838	8 022
Kredyty samochodowe	97	116	132	43
Kredyty inwestycyjne	25 378	24 496	7 468	6 169
Skupione wierzycelności (faktoring)	3 773	3 506	794	502
Kredyty w rachunku karty kredytowej	180	177	-	-
Kredyty na nieruchomości mieszkaniowe	26	26	-	-
Pozostałe kredyty hipoteczne	8 275	8 391	-	-
Leasing finansowy	4 897	4 774	281	274
Pozostałe należności	1 197	768	182	32
Należności od klientów z tytułu kredytów, razem	166 735	162 039	44 998	34 501

Należności od klientów z tytułu kredytów - nieprzeterminowane	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Należności bez utraty wartości	156 105	149 379	39 930	29 329
Segment detaliczny	82 678	80 686	22 434	17 108
Segment biznesowy	73 427	68 693	17 496	12 221
Należności z utratą wartości	1 735	1 576	523	259
Razem	157 840	150 955	40 453	29 588

Należności przeterminowane	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Należności bez utraty wartości	5 043	7 352	2 977	3 595
Do 30 dni	3 448	5 168	2 187	2 945
30 – 60 dni	557	596	537	378
Powyżej 60 dni	1 038	1 588	253	272
Należności z utratą wartości	3 852	3 732	1 568	1 318
Do 30 dni	370	203	173	110
1 – 3 miesięcy	194	176	137	94
3 – 12 miesięcy	900	907	522	422
1 – 5 lat	1 647	1 772	722	685
Powyżej 5 lat	741	674	14	7
Razem	8 895	11 084	4 545	4 913

9.16.5. Zaangażowanie w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego

Dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP

Stan na 30 września 2017 roku

Kraj	Waluta	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Argentyna	USD	62	66	66	-
Brazylia	USD	86	87	87	-
Bułgaria	EUR	201	219	222	-
Chile	EUR/USD	20	21	21	-
Chorwacja	EUR/USD	92	90	91	-
Cypr	EUR	13	15	15	-
Czechy	CZK	62	58	58	-
Dominikana	USD	11	12	12	-
Egipt	USD	10	10	10	-
Ekwador	USD	9	9	9	-
Filipiny	USD	15	15	15	-
Hiszpania	EUR	46	47	47	-
Indonezja	EUR/USD	149	156	156	-
Irlandia	EUR	8	7	8	-
Kazachstan	USD	9	9	9	-
Kolumbia	USD	91	93	93	-
Liban	USD	13	13	13	-
Litwa	EUR/USD	408	408	411	-
Łotwa	EUR	63	67	67	-
Meksyk	EUR/USD/MXN	54	54	54	-
Niemcy	EUR	476	473	473	-
Oman	USD	11	11	11	-
Panama	USD	12	12	12	-
Peru	USD/PEN	60	63	63	-
RPA	USD/ZAR	131	129	129	-
Rosja	USD	15	15	15	-
Rumunia	EUR/USD/RON	126	130	132	-
Słowacja	EUR	22	20	20	-
Słowenia	EUR	60	63	63	-
Sri Lanka	USD	26	28	28	-
Stany Zjednoczone	USD	781	766	766	-
Turcja	EUR/USD/TRY	182	186	186	-

Kraj	Waluta	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Ukraina	EUR/USD/UAH	93 ¹⁾	83 ¹⁾	84 ¹⁾	-
Urugwaj	USD	10	10	10	-
Węgry	EUR/USD/HUF	184	179	181	-
Wielka Brytania	GBP	6	5	5	-
Włochy	EUR	26	26	26	-
pozostałe	USD	39	40	40	-
Razem		3 682	3 695	3 708	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominalu obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej jednej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą zapłaconą cenę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominalu.

Stan na 30 czerwca 2017 roku

Kraj	Waluta	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Argentyna	USD	45	46	46	-
Brazylia	USD	71	72	72	-
Bułgaria	EUR	195	205	207	-
Chile	EUR/USD	38	38	38	-
Chorwacja	EUR/USD	95	92	93	-
Cypr	EUR	24	26	26	-
Czechy	CZK	222	221	221	-
Hiszpania	EUR	93	92	92	-
Indonezja	EUR/USD	42	44	44	-
Litwa	EUR	382	396	399	-
Łotwa	EUR	62	65	66	-
Meksyk	EUR/USD/MXN	35	35	35	-
Niemcy	EUR	307	299	299	-
RPA	ZAR	51	49	49	-
Rumunia	EUR/RON	141	146	146	-
Słowacja	EUR	22	20	20	-
Słowenia	EUR	77	77	77	-
Sri Lanka	USD	17	17	17	-
Stany Zjednoczone	USD	464	452	452	-
Turcja	EUR/TRY	78	78	78	-
Ukraina	EUR/USD/UAH	68 ¹⁾	61 ¹⁾	62 ¹⁾	-
Węgry	EUR/USD/HUF	217	208	210	-
Włochy	EUR	26	26	26	-
pozostałe	EUR/USD/GBP	23	22	22	-
Razem		2 795	2 787	2 797	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominalu obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej jednej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą zapłaconą cenę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominalu.

Stan na 31 grudnia 2016 roku

Kraj	Waluta	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Argentyna	USD	70	80	80	-
Brazylia	USD	69	79	79	-
Bułgaria	EUR	235	259	261	-
Chorwacja	EUR/USD	53	57	58	-
Cypr	EUR	24	25	25	-
Czechy	CZK	337	345	345	-
Hiszpania	EUR	40	39	39	-
Indonezja	EUR/USD	40	44	44	-
Litwa	EUR/USD	459	485	491	-
Łotwa	EUR/USD	91	110	110	-
Meksyk	EUR/USD	33	33	33	-
Portugalia	EUR	58	60	60	-
RPA	EUR/ZAR	68	73	73	-
Rumunia	EUR/USD/RON	397	422	423	-
Słowacja	EUR	164	162	162	-
Słowenia	EUR	132	138	138	-
Sri Lanka	USD	42	45	45	-
Stany Zjednoczone	USD	148	149	149	-
Turcja	EUR/USD/TRY	324	345	345	-
Ukraina	EUR/USD/UAH	69 ¹⁾	68 ¹⁾	68 ¹⁾	-
Węgry	EUR/USD/HUF	399	423	424	-
pozostałe	EUR/USD/GBP	43	44	44	-
Razem		3 295	3 485	3 496	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominalu obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej jednej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą zapłaconą cenę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominalu.

Stan na 30 września 2016 roku

Nazwa emitenta	Waluta	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Bułgaria	EUR	230	253	254	-
Chorwacja	EUR/USD	48	50	52	-
Hiszpania	EUR	273	280	280	-
Litwa	EUR/USD	456	488	495	-
Łotwa	EUR/USD	92	106	107	-
Niemcy	EUR	135	136	136	-
RPA	EUR/ZAR	195	190	190	-
Rumunia	EUR/USD/RON	396	425	427	-
Słowenia	EUR	162	170	170	-
Sri Lanka	USD	42	45	45	-
Stany Zjednoczone	USD	401	401	401	-
Turcja	EUR/USD/TRY	321	315	315	-
Ukraina	UAH/USD	59 ¹⁾	55 ¹⁾	55 ¹⁾	-
Węgry	EUR/USD/HUF	398	409	411	-
pozostałe	EUR/USD/GBP	446	468	468	-
Razem		3 654	3 791	3 806	-

¹⁾ W przypadku tych obligacji co pół roku następuje spłata nominalu obligacji w stałej kwocie 100 UAH (tj. 10% wartości nominalnej jednej obligacji). Cena nabycia pokazuje rzeczywistą zapłaconą cenę i nie uwzględnia dokonywanych spłat nominalu.

Dłużne papiery emitowane przez korporacje oraz jednostki samorządu terytorialnego

Stan na 30 września 2017 roku

Emitent	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	571	585	588	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	9	9	9	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	1 649	1 656	1 658	5
Spółki indeksu WIG - Paliwa	505	509	510	1
Górnictwo i wydobywanie (w tym spółki Indeksu WIG - Górnictwo)	645	602	616	54
Przetwórstwo przemysłowe	1 144	1 147	1 146	5
Transport i gospodarka magazynowa	1 852	1 855	1 851	7
Usługi komunalne	578	575	577	2
Banki krajowe nienotowane	20	21	22	-
Banki zagraniczne	78	81	83	1
Samorządy krajowe	5 873	5 988	6 164	8
Narodowy Bank Polski	1 970	1 970	1 970	-
Pozostałe	1 579	1 515	1 520	69
Razem	16 473	16 513	16 714	152

Stan na 30 czerwca 2017 roku

Emitent	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	1 265	1 287	1 317	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	9	9	9	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	1 649	1 650	1 650	5
Spółki indeksu WIG - Paliwa	335	338	341	-
Górnictwo i wydobywanie (w tym spółki Indeksu WIG - Górnictwo)	680	635	635	53
Przetwórstwo przemysłowe	1 124	1 123	1 120	-
Transport i gospodarka magazynowa	1 883	1 877	1 871	-
Usługi komunalne	526	522	525	-
Banki krajowe nienotowane	20	20	22	-
Banki zagraniczne	74	75	77	1
Samorządy krajowe	6 055	6 159	6 334	8
Pozostałe	1 263	1 199	1 198	84
Razem	14 883	14 894	15 099	151

Stan na 31 grudnia 2016 roku

Emitent	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	1 299	1 320	1 327	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	995	1 007	1 009	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	9	9	9	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	315	316	316	-
Banki krajowe nienotowane	20	20	21	-
Banki zagraniczne	74	78	81	1
Samorządy krajowe	96	102	105	-
Spółki Indeksu WIG - Górnictwo	293	254	250	61
Narodowy Bank Polski	2 600	2 600	2 600	-
Pozostałe	425	385	385	17
Razem	6 126	6 091	6 103	79

Stan na 30 września 2016 roku

Emitent	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	1 588	1 604	1 621	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	1 055	1 071	1 074	-
Spółki Indeksu WIG - Chemia	7	7	7	-
Spółki Indeksu WIG - Energia	315	318	317	-
Banki krajowe nienotowane	20	20	21	-
Banki hipoteczne	42	44	44	-
Banki zagraniczne	74	77	79	1
Samorządy krajowe	96	106	111	-
Spółki Indeksu WIG - Górnictwo	300	257	252	63
Pozostałe	425	394	395	18
Razem	3 922	3 898	3 921	82

9.16.6. Instrumenty pochodne

Instrumenty pochodne - aktywa	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	1 724	1 765	702	691
Instrumenty wykazywane jako transakcje zabezpieczające wartość godziwą – instrumenty nienotowane, w tym:	18	15	-	-
- transakcje <i>SWAP</i>	18	15	-	-
Instrumenty wykazywane jako transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne – instrumenty nienotowane, w tym:	261	214	72	62
- transakcje <i>SWAP</i>	261	214	72	62
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	1 445	1 536	630	629
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	-	-	7	-
- kontrakty terminowe	-	-	7	-
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	1 445	1 536	623	629
- kontrakty terminowe	1	1	-	11
- transakcje <i>SWAP</i>	1 432	1 513	597	598
- opcje <i>call</i> (zakup)	7	5	4	16
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	3	3	-	-
- pozostałe	2	14	22	4
Instrumenty pochodne związane z kursami walut	527	467	202	105
Instrumenty wykazywane jako transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne – instrumenty nienotowane, w tym:	31	69	-	-
- transakcje <i>SWAP</i>	31	69	-	-
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	496	398	202	105
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	18	14	3	-
- kontrakty terminowe	18	14	3	-
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	478	384	199	105
- kontrakty terminowe	154	157	62	36
- transakcje <i>SWAP</i>	290	184	115	58
- opcje <i>call</i> (zakup)	22	29	22	11
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	12	14	-	-
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych i towarów – wykazywane jako przeznaczone do obrotu	167	129	49	18
Instrumenty notowane, w tym:	5	1	-	-
- kontrakty terminowe	5	-	-	-
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	-	1	-	-
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	162	128	49	18
- kontrakty terminowe	67	34	-	-
- opcje <i>call</i> (zakup)	94	91	48	18
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	1	3	1	-
Instrumenty pochodne - aktywa, razem	2 418	2 361	953	814

Instrumenty pochodne - zobowiązania	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	2 599	2 908	639	680
Instrumenty wykazywane jako transakcje zabezpieczające wartość godziwą – instrumenty nienotowane, w tym:	185	188	-	-
- transakcje <i>SWAP</i>	185	188	-	-
Instrumenty wykazywane jako transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne – instrumenty nienotowane, w tym:	937	1 124	6	-
- transakcje <i>SWAP</i>	937	1 124	6	-
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	1 477	1 596	633	680
Instrumenty notowane, w tym:	-	7	19	11
- kontrakty terminowe	-	7	19	11
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	1 477	1 589	614	669
- kontrakty terminowe	1	1	-	10
- transakcje <i>SWAP</i>	1 469	1 569	586	638
- opcje <i>call</i> (zakup)	2	1	-	-
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	3	3	6	17
- pozostałe	2	15	22	4
Instrumenty pochodne związane z kursami walut	286	496	125	63
Instrumenty wykazywane jako transakcje zabezpieczające przepływy pieniężne – instrumenty nienotowane, w tym:	13	3	-	-
- transakcje <i>SWAP</i>	13	3	-	-
Instrumenty wykazywane jako przeznaczone do obrotu, w tym:	273	493	125	63
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	273	493	125	63
- kontrakty terminowe	141	195	25	9
- transakcje <i>SWAP</i>	99	257	77	43
- opcje <i>call</i> (zakup)	9	8	-	-
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	24	33	23	11
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych i towarów – wykazywane jako przeznaczone do obrotu	127	87	23	-
Instrumenty notowane, w tym:	14	-	-	-
- kontrakty terminowe	14	-	-	-
Instrumenty nienotowane (<i>OTC</i>), w tym:	113	87	23	-
- kontrakty terminowe	57	34	-	-
- opcje <i>call</i> (zakup)	13	11	1	-
- opcje <i>put</i> (sprzedaż)	43	42	22	-
Instrumenty pochodne - zobowiązania, razem	3 012	3 491	787	743

9.16.7. Informacje na temat zmian sytuacji gospodarczej i warunków prowadzenia działalności, które mają istotny wpływ na wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych

Informacje na temat zmian sytuacji gospodarczej i warunków prowadzenia działalności, które mają istotny wpływ na wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych zaprezentowano w punktach 16 i 18.

9.16.8. Zmiany w klasyfikacji aktywów finansowych w wyniku zmiany celu lub wykorzystania tych aktywów

Informacje o zmianie klasyfikacji aktywów finansowych zaprezentowano w punkcie 9.16.

9.17 Wartość godziwa

9.17.1. Opis technik wyceny

9.17.1.1. Dłużne papiery wartościowe

Wartości godziwe dłużnych papierów wartościowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku lub wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych.

Grupa PZU dokonuje wewnętrznej weryfikacji wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny, porównując je z dostępnymi wycenami z innych źródeł, opierających się na danych obserwowalnych na rynku.

Wartość godziwą pożyczek oraz dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wyznacza się metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Współczynniki dyskontowe określa się w oparciu o krzywą rentowności papierów rządowych przesuniętą o *spread* kredytowy. Jest on wyliczany na dzień najnowszej emisji w stosunku do ceny emisyjnej i powoduje równoległe przesunięcie krzywej rentowności papierów rządowych o stałą wartość na całej jej długości lub jako różnica pomiędzy rentownościami notowanych dłużnych papierów wartościowych emitentów o podobnym ratingu i działających w podobnych branżach a rentownością obligacji rządowych (w przypadku papierów denominowanych w euro są to obligacje rządu Niemiec) przemnożona przez współczynnik ustalany na dzień emisji, uwzględniający w krzywej dyskontowej ryzyko specyficzne danego emitenta.

9.17.1.2. Kapitałowe aktywa finansowe

Wartości godziwe kapitałowych aktywów finansowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku.

Wartości godziwe jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych określa się według wartości jednostki uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych publikowanych przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych. Wycena ta odzwierciedla udział Grupy PZU w aktywach netto tych funduszy. Grupa PZU weryfikuje, czy tak ustalona wartość aktywów netto nie odbiega istotnie od wartości godziwej.

9.17.1.3. Instrumenty pochodne

Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów terminowych (ang. *forward*) oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu IRS (ang. *interest rate swap*) określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stopy procentowe z krzywych dochodowości przypisanych do danego typu instrumentu finansowego i waluty, konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych.

Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określana jest na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez spółki Grupy PZU, w oparciu o posiadane własne modele wyceny.

9.17.1.4. Należności od klientów z tytułu kredytów

W celu ustalenia zmiany wartości godziwej należności od klientów (z pominięciem kredytów w rachunku bieżącym) marże osiągnęte na nowo udzielonych kredytach (w miesiącu poprzedzającym datę, na którą sporządza się skonsolidowane sprawozdanie finansowe) porównuje się z marżami na całym portfelu kredytowym. Jeśli marże na nowo przyznawanych kredytach są wyższe niż marże na dotychczasowym portfelu, wartość godziwa portfela kredytów jest niższa od jego wartości bilansowej.

Należności od klientów z tytułu kredytów zaklasyfikowano w całości do poziomu 3 hierarchii wartości godziwej ze względu na fakt zastosowania modelu wyceny z istotnymi nieobserwowanymi danymi wejściowymi, czyli bieżącymi marżami osiąganymi na nowo udzielanych kredytach.

9.17.1.5. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania z tytułu depozytów

Ze względu na fakt, że depozyty przyjmuje się w ramach bieżącej działalności na bazie dziennej, a więc ich warunki są zbliżone do aktualnych warunków rynkowych identycznych transakcji, a czas do zapadalności tych pozycji jest krótki, uznaje się, że dla zobowiązań wobec klientów o zapadalności do 1 roku wartość godziwa nie odbiega istotnie od wartości bilansowej.

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz zobowiązania podporządkowane

Wartość godziwą zobowiązań z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych, w tym zobowiązań podporządkowanych, wyznacza się jako wartość bieżącą oczekiwanych płatności w oparciu o bieżące krzywe procentowe oraz bieżący *spread* kredytowy.

Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta

Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta wyceniane są zgodnie z wartością godziwą aktywów stanowiących pokrycie zobowiązań funduszu kapitałowego powiązanego z danym kontraktem inwestycyjnym.

Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych

Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych wyceniane są zgodnie z wartością godziwą składników majątku funduszu inwestycyjnego (wg udziału w aktywach netto funduszu inwestycyjnego).

Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu papierów wartościowych pożyczonych w celu dokonania krótkiej sprzedaży wyceniane są w wartości godziwej pożyczonych papierów.

9.17.2. Hierarchia wartości godziwej

W oparciu o dane wejściowe wykorzystywane przy ustalaniu wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań, dla których zaprezentowano wartość godziwą, klasyfikowane są do następujących poziomów:

- Poziom I – aktywa i zobowiązania wyceniane na bazie cen notowanych (nieskorygowanych) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów i zobowiązań. Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - płynne notowane dłużne papiery wartościowe;
 - akcje i certyfikaty inwestycyjne notowane na giełdach;
 - instrumenty pochodne notowane na giełdach.
- Poziom II – aktywa i zobowiązania, których wycena opiera się na danych wejściowych innych niż ceny notowane zaliczane do Poziomu I, które są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośredni (bazujący na cenach). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - notowane dłużne papiery wartościowe wyceniane na podstawie wycen publikowanych przez autoryzowany serwis informacyjny;
 - instrumenty pochodne, m. in. FX Swap, FX Forward, IRS, CIRS, FRA;
 - lokaty terminowe w instytucjach kredytowych;
 - jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych;
 - zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych;
 - kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta.
- Poziom III – aktywa, których wycena opiera się na danych wejściowych niemożliwych do zaobserwowania na rynkach (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - nienotowane dłużne papiery wartościowe oraz niepłynne notowane dłużne papiery wartościowe (w tym nieskarbowe papiery dłużne emitowane przez podmioty finansowe, jednostki samorządu terytorialnego, podmioty niefinansowe), wyceniane modelami opartymi na zdyskontowanych przepływach pieniężnych;
 - lokaty terminowe w instytucjach kredytowych;
 - należności od klientów z tytułu kredytów oraz zobowiązania wobec klientów z tytułu depozytów;
 - opcje wbudowane w certyfikaty depozytowe wyemitowane przez Alior Bank oraz opcje zawarte na rynku międzybankowym w celu zabezpieczenia pozycji z tytułu opcji wbudowanych.

W sytuacji gdy do wyceny składnika aktywów lub zobowiązań używane są dane wejściowe klasyfikowane do różnych poziomów hierarchii wartości godziwej, wyceniany składnik przypisuje się do najniższego poziomu, z którego pochodzą dane wejściowe, mające istotny wpływ na całość wyceny.

Na wartość wyceny zakwalifikowanych do poziomu III składników aktywów lub zobowiązań istotny wpływ mają dane wejściowe nieobserwowalne.

Wyceniane aktywa	Dane nieobserwowalne	Charakterystyka	Wpływ na wycenę
Niepłynne obligacje i pożyczki	<i>Spready</i> kredytowe	<i>Spready</i> obserwuje się na wszystkich obligacjach (ich seriach) lub pożyczkach tego samego emitenta lub emitenta o podobnej charakterystyce. Te <i>spready</i> obserwowane są w dniach emisji nowych serii obligacji, dniach zawierania nowych umów pożyczek oraz w dniach transakcji rynkowych, których przedmiotem są wierzytelności wynikające z tych obligacji i pożyczek.	Korelacja ujemna.

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 30 września 2017 roku	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	26 758	7 031	594	34 383
Instrumenty kapitałowe	272	208	144	624
Dłużne papiery wartościowe	26 486	6 823	450	33 759
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	6 559	644	44	7 247
Instrumenty kapitałowe	1 983	159	18	2 160
Dłużne papiery wartościowe	4 576	485	26	5 087
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	5 130	8 108	306	13 544
Instrumenty kapitałowe	603	3 934	-	4 537
Dłużne papiery wartościowe	4 504	2 174	221	6 899
Instrumenty pochodne	23	2 000	85	2 108
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	310	-	310
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	14	1 820	43	1 877
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	1 135	-	1 135
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	367	-	367
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	323	-	323
Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż)	1 094	76	-	1 170

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 30 czerwca 2017 roku (przekształcone)	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	26 044	5 016	631	31 691
Instrumenty kapitałowe	236	201	134	571
Dłużne papiery wartościowe	25 808	4 815	497	31 120
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	4 178	643	44	4 865
Instrumenty kapitałowe	2 201	120	18	2 339
Dłużne papiery wartościowe	1 977	523	26	2 526
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	5 811	7 261	330	13 402
Instrumenty kapitałowe	548	3 747	-	4 295
Dłużne papiery wartościowe	5 244	1 548	252	7 044
Instrumenty pochodne	19	1 966	78	2 063
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	298	-	298
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	17	2 121	38	2 176
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	1 315	-	1 315
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	385	-	385
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	323	-	323
Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż)	803	-	-	803

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 31 grudnia 2016 roku (przekształcone)	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	8 113	2 887	652	11 652
Instrumenty kapitałowe	132	264	38	434
Dłużne papiery wartościowe	7 981	2 623	614	11 218
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	12 555	1 882	42	14 479
Instrumenty kapitałowe	2 837	97	17	2 951
Dłużne papiery wartościowe	9 718	1 785	25	11 528
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	1 882	5 333	188	7 403
Instrumenty kapitałowe	745	3 321	-	4 066
Dłużne papiery wartościowe	1 119	1 202	135	2 456
Instrumenty pochodne	18	810	53	881
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	72	-	72
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	31	724	26	781
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	6	-	6
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	1 544	-	1 544
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	329	-	329
Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż)	654	-	-	654

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na 30 września 2016 roku	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	7 261	338	682	8 281
Instrumenty kapitałowe	129	256	21	406
Dłużne papiery wartościowe	7 132	82	661	7 875
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	12 580	2 446	84	15 110
Instrumenty kapitałowe	2 581	79	57	2 717
Dłużne papiery wartościowe	9 999	2 367	27	12 393
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	2 148	5 344	160	7 652
Instrumenty kapitałowe	847	3 036	-	3 883
Dłużne papiery wartościowe	1 296	1 596	125	3 017
Instrumenty pochodne	5	712	35	752
Pochodne instrumenty zabezpieczające	-	62	-	62
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	18	707	18	743
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	1 390	-	1 390
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	-	335	-	335
Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż)	606	-	-	606

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań, dla których jest ona tylko ujawniana na 30 września 2017	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	18 869	37	5 788	24 694
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	1	6 209	7 061	13 271
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	164 224	164 224
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	-	635	939	1 574
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	965	1 370	2 335
Pożyczki	-	-	3 582	3 582
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	-	515	3 890	4 405
Zobowiązania wobec klientów	-	-	189 417	189 417
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	2 411	3 897	6 308
Zobowiązania podporządkowane	-	-	3 344	3 344

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań, dla których jest ona tylko ujawniana na 30 czerwca 2017 (dane przekształcone)	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	19 881	40	5 758	25 679
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	-	6 048	7 568	13 616
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	159 462	159 462
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	-	-	2 238	2 238
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	1 154	977	2 131
Pożyczki	-	-	3 690	3 690
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	-	788	4 430	5 218
Zobowiązania wobec klientów	-	-	185 800	185 800
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	1 351	3 641	4 992
Zobowiązania podporządkowane	-	-	3 273	3 273

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań, dla których jest ona tylko ujawniana na 31 grudnia 2016 (dane przekształcone)	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	15 531	15	3 520	19 066
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	1	1	2 467	2 469
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	44 866	44 866
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	-	-	2 879	2 879
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	583	1 698	2 281
Pożyczki	-	-	1 705	1 705
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	-	399	124	523
Zobowiązania wobec klientów	-	-	51 364	51 364
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	-	3 761	3 761
Zobowiązania podporządkowane	-	-	1 027	1 027

Wartość godziwa aktywów i zobowiązań, dla których jest ona tylko ujawniana na 30 września 2016	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	15 804	884	2 842	19 530
Pożyczki				
Dłużne papiery wartościowe	-	2	2 779	2 781
Należności od klientów z tytułu kredytów	-	-	34 007	34 007
Transakcje z przyrzeczeniem odsprzedaży	-	-	1 261	1 261
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	15	3 580	3 595
Pożyczki	-	-	1 635	1 635
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	-	219	132	351
Zobowiązania wobec klientów	-	-	37 289	37 289
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	-	-	3 667	3 667
Zobowiązania podporządkowane	-	-	1 027	1 027

9.17.3. Przesunięcia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej

W przypadku zmiany sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań, wynikających np. z utraty (lub uzyskania) dostępności notowań obserwowanych na aktywnym rynku przenosi się takie aktywa lub zobowiązania pomiędzy Poziomami I i II.

Składniki aktywów lub zobowiązań są przenoszone pomiędzy poziomami II i III (odpowiednio między poziomami III i II) gdy:

- następuje zmiana modelu wyceny będąca efektem zastosowania nowych czynników nieobserwowalnych (odpowiednio obserwowalnych) lub
- dotychczas stosowane czynniki, których wpływ na wycenę jest istotny przestają być (odpowiednio stają się) obserwowalne na aktywnym rynku.

Przeniesienia pomiędzy poziomami hierarchii wartości godziwej dokonywane są na koniec każdego kwartału wg wartości na ten dzień.

W 2017 roku nie wystąpiły istotne przeniesienia pomiędzy poziomami I i II (odpowiednio między poziomami II i I).

W 2016 roku dokonano następujących reklasyfikacji aktywów pomiędzy poziomami wartości godziwej:

- 30 czerwca 2016 roku przeniesiono z poziomu I do II część aktywów finansowych, których wartość godziwa na dzień przeniesienia wyniosła 2 600 mln zł.
- 30 września 2016 roku przeniesiono jedną obligację klasyfikowaną do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży, o wartości bilansowej 46 mln zł z poziomu III do poziomu I w związku z pojawieniem się kwotowań na aktywnym rynku.

9.17.4. Zmiany sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku nie dokonywano zmian sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej, których wartość byłaby istotna z punktu widzenia skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

9.18 Należności

Należności - wartość bilansowa	30 września 2017	30 czerwca 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2016 (przekształcone)	30 września 2016 (przekształcone)
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, w tym:	2 277	2 461	2 233	2 003
- należności od ubezpieczających	2 125	2 209	1 996	1 814
- należności od pośredników ubezpieczeniowych	111	106	213	165
- inne należności	41	146	24	24
Należności z tytułu reasekuracji	74	88	76	65
Inne należności	7 457	7 672	3 355	4 564
- należności z tytułu transakcji na papierach wartościowych i depozytów zabezpieczających ¹⁾	5 452	6 057	2 413	4 040
- należności z tytułu rozliczeń kart płatniczych	583	454	202	83
- należności z tytułu dostaw i usług	256	212	148	183
- należności od budżetu, inne niż z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	199	173	55	43
- należności ze sprzedaży wierzytelności	188	-	-	-
- rozliczenia przewencyjne	46	44	47	39
- należności z tytułu likwidacji bezpośredniej w imieniu innych zakładów ubezpieczeń	32	29	40	45
- rozliczenia sporne	24	29	-	-
- należności z tytułu wykonywania czynności komisarza awaryjnego	12	11	11	11
- należności z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	61	36	16	17
- należności z tytułu rozliczenia zakupu Podstawowej Działalności Banku BPH	94	94	94	-
- należności z tytułu wniesionych kaucji i wadium	92	91	12	13
- pozostałe	418	442	317	90
Należności, razem	9 808	10 221	5 664	6 632

¹⁾ w pozycji wykazuje się przede wszystkim należności związane z zawartymi, lecz nierozliczonymi transakcjami dotyczącymi instrumentów finansowych.

Zarówno na 30 września 2017 roku, 30 czerwca 2017 roku, 31 grudnia 2016 roku, jak i na 30 września 2016 roku wartość godziwa należności nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej, głównie ze względu na ich krótkoterminowy charakter oraz politykę tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

9.19 Utrata wartości aktywów finansowych i należności

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w okresie 1 stycznia – 30 września 2017	Stan na początek okresu	Utworzenie, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie (sprzedaż, spisanie, itp.)	Zmiana składu grupy	Inne zmiany	Stan na koniec okresu
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1	-	-	-	-	-	1
Instrumenty dłużne	1	-	-	-	-	-	1
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	54	-	-	-	-	-	54
Instrumenty kapitałowe	47	-	-	-	-	-	47
Dłużne papiery wartościowe	7	-	-	-	-	-	7
Pożyczki	3 124	2 916	(2 086)	(534)	5 788	87	9 295
Dłużne papiery wartościowe	71	4	(9)	(26)	104	-	144
Należności od klientów z tytułu kredytów	3 037	2 912	(2 077)	(493)	5 667	87	9 133
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1	-	-	-	17	-	18
Pożyczki	15	-	-	(15)	-	-	-
Należności	591	126	(72)	(4)	-	-	641
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	562	120	(68)	(2)	-	-	612
Należności z tytułu reasekuracji	8	5	(3)	(2)	-	-	8
Inne należności	21	1	(1)	-	-	-	21
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	9	8	(5)	-	-	-	12
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	1	-	-	-	-	-	1
Razem	3 780	3 050	(2 163)	(538)	5 788	87	10 004

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w roku zakończonym 31 grudnia 2016	Stan na początek okresu	Utworzenie, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie (sprzedaż, spisanie, itp.)	Zmiana składu grupy	Stan na koniec okresu
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1	-	-	-	-	1
Instrumenty dłużne	1	-	-	-	-	1
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	46	8	-	-	-	54
Instrumenty kapitałowe	46	1	-	-	-	47
Dłużne papiery wartościowe	-	7	-	-	-	7
Pożyczki	2 015	1 896	(1 095)	(514)	822	3 124
Dłużne papiery wartościowe	43	33	-	(5)	-	71
Należności od klientów z tytułu kredytów	1 938	1 863	(1 095)	(491)	822	3 037
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1	-	-	-	-	1
Pożyczki	33	-	-	(18)	-	15
Należności	588	63	(54)	(6)	-	591
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	562	56	(50)	(6)	-	562
Należności z tytułu reasekuracji	6	5	(3)	-	-	8
Inne należności	20	2	(1)	-	-	21
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	11	25	(27)	-	-	9
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	1	-	-	-	-	1
Razem	2 662	1 992	(1 176)	(520)	822	3 780

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w okresie 1 stycznia – 30 września 2016	Stan na początek okresu	Utworzenie, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie (sprzedaż, spisanie, itp.)	Zmiana składu grupy	Stan na koniec okresu
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1	-	-	-	-	1
Instrumenty dłużne	1	-	-	-	-	1
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	46	7	-	-	-	53
Instrumenty kapitałowe	46	-	-	-	-	46
Dłużne papiery wartościowe	-	7	-	-	-	7
Pożyczki	2 015	1 325	(778)	(58)	33	2 537
Dłużne papiery wartościowe	43	23	-	(2)	-	64
Należności od klientów z tytułu kredytów	1 938	1 302	(778)	(37)	33	2 458
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1	-	-	-	-	1
Pożyczki	33	-	-	(19)	-	14
Należności	588	78	(32)	(3)	-	631
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	562	74	(29)	(3)	-	604
Należności z tytułu reasekuracji	6	2	(2)	-	-	6
Inne należności	20	2	(1)	-	-	21
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	11	24	(8)	-	-	27
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	1	-	-	-	-	1
Razem	2 662	1 434	(818)	(61)	33	3 250

9.20 Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa przeznaczone do sprzedaży wg klasyfikacji przed przeniesieniem	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Grupy przeznaczone do sprzedaży	1 071	1 059	1 027	-
Aktywa	1 094	1 091	1 060	-
Nieruchomości inwestycyjne	922	922	1 002	-
Aktywa finansowe	-	5	-	-
Należności	86	80	12	-
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	7	7	2	-
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	75	71	42	-
Inne aktywa	4	6	2	-
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	23	32	33	-
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	7	6	15	-
Inne zobowiązania	16	26	18	-
Inne aktywa przeznaczone do sprzedaży	146	148	129	914
Rzeczowe aktywa trwałe	85	89	39	39
Nieruchomości inwestycyjne	61	59	90	875
Aktywa i grupy aktywów przeznaczone do sprzedaży	1 240	1 239	1 189	914
Zobowiązania bezpośrednio związane z aktywami zakwalifikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży	23	32	33	-

Na 30 września 2017 roku, 30 czerwca 2017 roku, 31 grudnia 2016 roku, jak i na 30 września 2016 roku w sekcji „Grupy przeznaczone do sprzedaży” zaprezentowano przede wszystkim nieruchomości przeznaczone do sprzedaży ze względu na osiągnięcie przewidywanego horyzontu inwestycyjnego.

9.21 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	30 września 2017			30 czerwca 2017			31 grudnia 2016			30 września 2016		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	21 653	(1 035)	20 618	21 601	(1 126)	20 475	20 388	(990)	19 398	19 830	(931)	18 899
Rezerwa składki	7 666	(309)	7 357	7 963	(446)	7 517	6 957	(377)	6 580	6 349	(271)	6 078
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	10	-	10	10	-	10	26	-	26	72	-	72
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	8 226	(533)	7 693	7 927	(480)	7 447	7 730	(421)	7 309	7 733	(477)	7 256
- na szkody zgłoszone	3 153	(497)	2 656	2 940	(441)	2 499	2 992	(371)	2 621	3 031	(430)	2 601
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	3 257	(24)	3 233	3 169	(25)	3 144	2 979	(29)	2 950	2 950	(25)	2 925
- na koszty likwidacji szkód	1 816	(12)	1 804	1 818	(14)	1 804	1 759	(21)	1 738	1 752	(22)	1 730
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	5 741	(186)	5 555	5 680	(183)	5 497	5 673	(192)	5 481	5 675	(183)	5 492
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	10	(7)	3	21	(17)	4	2	-	2	1	-	1
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	22 410	-	22 410	22 184	-	22 184	21 806	-	21 806	22 043	-	22 043
Rezerwa składki	93	-	93	94	-	94	93	-	93	90	-	90
Rezerwa ubezpieczeń na życie	16 015	-	16 015	15 969	-	15 969	15 928	-	15 928	16 179	-	16 179
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	540	-	540	544	-	544	542	-	542	574	-	574
- na szkody zgłoszone	148	-	148	152	-	152	156	-	156	141	-	141
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	386	-	386	386	-	386	380	-	380	427	-	427
- na koszty obsługi świadczeń	6	-	6	6	-	6	6	-	6	6	-	6
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	4	-	4	3	-	3	3	-	3	1	-	1
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	296	-	296	303	-	303	323	-	323	358	-	358
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	5 462	-	5 462	5 271	-	5 271	4 917	-	4 917	4 841	-	4 841
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	44 063	(1 035)	43 028	43 785	(1 126)	42 659	42 194	(990)	41 204	41 873	(931)	40 942

9.22 Inne rezerwy

Zmiana stanu innych rezerw w okresie 1 stycznia – 30 września 2017	Stan na początek okresu	Zwięk- szenie	Wykorzys- tanie	Rozwią- zanie	Połączenia jednostek	Inne zmiany	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	252	61	(169)	(28)	-	-	116
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	11	4	(4)	(2)	9	2	20
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	58	-	-	(1)	-	-	57
Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia	18	53	-	(34)	215	-	252
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu Graphtalk	6	-	-	-	-	-	6
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE PZU do ZUS nienależnych prowizji	9	-	-	-	-	-	9
Pozostałe	13	16	(1)	(3)	24	(1)	48
Inne rezerwy, razem	367	134	(174)	(68)	248	1	508

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2016	Stan na początek okresu	Zwięk- szenie	Wykorzys- tanie	Rozwią- zanie	Połączenia jednostek	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	3	200	(6)	-	55	252
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	4	3	(1)	-	5	11
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	58	-	-	-	-	58
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu Graphtalk	6	-	-	-	-	6
Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia	5	19	-	(16)	10	18
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE PZU do ZUS nienależnych prowizji	9	-	-	-	-	9
Pozostałe	23	7	(8)	(9)	-	13
Inne rezerwy, razem	108	229	(15)	(25)	70	367

Zmiana stanu innych rezerw w okresie 1 stycznia – 30 września 2016	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzys- tanie	Rozwią- zanie	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	3	-	(2)	-	1
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania	4	1	-	-	5
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK ¹⁾	58	-	-	-	58
Rezerwa na udzielone gwarancje i poręczenia	5	10	-	(8)	7
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu Graphtalk	6	-	-	-	6
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE PZU do ZUS nienależnych prowizji	9	-	-	-	9
Pozostałe	23	7	(5)	(8)	17
Inne rezerwy, razem	108	18	(7)	(16)	103

¹⁾ Najważniejszą pozycję wchodzącą w skład kwoty wyjaśniono w punkcie 23.2.

9.23 Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej	4 872	5 002	3 314	3 074
Instrumenty pochodne przeznaczone do obrotu	1 877	2 176	781	743
Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie przepływów pieniężnych	950	1 127	6	-
Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie wartości godziwej	185	188	-	-
Zobowiązania z tytułu pożyczek papierów wartościowych (krótka sprzedaż)	1 170	803	654	606
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (<i>unit-linked</i>)	323	323	329	335
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	367	385	1 544	1 390
Zobowiązania finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	204 952	199 289	56 716	44 030
Zobowiązania wobec banków	4 378	4 990	523	350
Depozyty bieżące	737	685	32	-
Depozyty jednodniowe	19	336	1	-
Depozyty terminowe	-	365	-	73
Bankowe papiery wartościowe	-	-	20	20
Kredyty otrzymane	3 349	3 412	305	132
Pozostałe zobowiązania	273	192	165	125
Zobowiązania wobec klientów	189 083	185 376	51 241	37 287
Depozyty bieżące	109 779	105 929	25 791	15 311
Depozyty terminowe	75 522	75 963	22 160	19 111
Bankowe papiery wartościowe	2 912	2 698	2 769	2 566
Pozostałe zobowiązania	870	786	521	299
Zobowiązania z tytułu własnych dłużnych papierów wartościowych	6 265	4 859	3 680	3 573
Zobowiązania podporządkowane	3 297	3 267	1 027	1 027
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	1 911	752	178	1 711
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	12	11	-	-
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	6	34	67	82
Zobowiązania finansowe, razem	209 824	204 291	60 030	47 104

9.23.1. Zobowiązania podporządkowane

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Data emisji / otrzymania pożyczki	Data wykupu / spłaty pożyczki
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych PZU				
Obligacje podporządkowane PZU	2 250	WIBOR 6M + marża	30 czerwca 2017	29 lipca 2027
Zobowiązania zaliczane do funduszy własnych Alior Banku				
Pożyczka podporządkowana (w mln euro)	10	EURIBOR 3M + marża	12 października 2011	12 października 2019
Obligacje serii F (w mln zł)	322	WIBOR 6M+ marża	26 września 2014	26 września 2024
Obligacje serii G (w mln zł)	193	WIBOR 6M + marża	31 marca 2015	31 marca 2021
Obligacje serii I oraz I1 (w mln zł)	183	WIBOR 6M+ marża	4 grudnia 2015	6 grudnia 2021
Obligacje Meritum Bank serii B (w mln zł)	67	WIBOR 6M+ marża	29 kwietnia 2013	29 kwietnia 2021
Obligacje Meritum Bank serii C (w mln zł)	80	WIBOR 6M+ marża	21 października 2014	21 października 2022
Obligacje serii EUR001 (w mln euro)	10	LIBOR 6M+ marża	4 lutego 2016	4 lutego 2022
Obligacje serii P1A (w mln zł)	150	WIBOR 6M+ marża	27 kwietnia 2016	16 maja 2022
Obligacje serii P1B (w mln zł)	70	WIBOR 6M+ marża	29 kwietnia 2016	16 maja 2024

Dodatkowe informacje na temat emisji obligacji podporządkowanych przez PZU zaprezentowano w punkcie 19.

Zobowiązania podporządkowane, wartość bilansowa	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Obligacje podporządkowane PZU	2 264	2 244	-	-
Zobowiązania podporządkowane Alior Banku	1 033	1 023	1 027	1 027
Pożyczka podporządkowana	43	42	44	43
Obligacje serii F	222	225	225	222
Obligacje serii G	198	196	196	193
Obligacje serii I	116	114	114	116
Obligacje serii I1	34	33	33	34
Obligacje Meritum Bank serii B	69	68	68	69
Obligacje Meritum Bank serii C	82	80	80	81
Obligacje serii EUR001	45	43	45	44
Obligacje serii P1A	153	151	151	153
Obligacje serii P1B	71	71	71	72
Zobowiązania podporządkowane	3 297	3 267	1 027	1 027

Niższa wartość bilansowa zobowiązań podporządkowanych w stosunku do zaprezentowanej powyżej wartości nominalnej wynika z faktu, iż część wyemitowanych przez Alior Bank obligacji objęły konsolidowane fundusze inwestycyjne i podlegają eliminacjom w konsolidacji.

9.23.2. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Obligacje PZU Finance AB (publ.)	3 579	3 544	3 680	3 573
Obligacje Alior Banku serii J	250	-	-	-
Certyfikaty depozytowe	1 114	86	-	-
Listy zastawne	1 322	1 229	-	-
Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych	6 265	4 859	3 680	3 573

	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Daty emisji	Data wykupu
Obligacje PZU Finance AB (publ.)	850 mln euro	1,375%	3 lipca 2014 16 października 2015	3 lipca 2019
Obligacje Alior Banku serii J	250 mln zł	WIBOR 6M + marża	11 sierpnia 2017	11 sierpnia 2020

Zobowiązania PZU Finance AB (publ.) wynikające z obligacji zostały zabezpieczone gwarancją udzieloną przez PZU, która obejmuje całość zobowiązań emitenta wynikających z emisji (w tym zobowiązanie do zapłaty wartości nominalnej obligacji oraz odsetek od obligacji) udzieloną na rzecz wszystkich obligatariuszy. Nie określono maksymalnej wartości gwarancji, obowiązującej do chwili wygaśnięcia roszczeń obligatariuszy wobec PZU Finance AB (publ.).

Niższa wartość bilansowa zobowiązań z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych w stosunku do zaprezentowanej powyżej wartości nominalnej wynika z faktu, iż część wyemitowanych przez PZU Finance AB (publ.) obligacji objęły konsolidowane jednostki Grupy PZU i podlegają one eliminacjom w konsolidacji.

9.24 Inne zobowiązania

Inne zobowiązania	30 września 2017	30 czerwca 2017 (przekształcone)	31 grudnia 2016 (przekształcone)	30 września 2016 (przekształcone)
Koszty do zapłacenia	1 268	1 250	1 182	862
Zarachowane koszty prowizji agencyjnej	325	318	301	270
Zarachowane koszty prowizji sprzedażowej w ubezpieczeniach grupowych	5	8	10	8
Zarachowane koszty wynagrodzeń	138	130	170	137
Zarachowane koszty reasekuracji	237	308	432	280
Zarachowane nagrody dla pracowników	334	195	149	49
Pozostałe	229	291	120	118
Przychody pobierane z góry	269	274	152	140
Pozostałe zobowiązania	7 208	9 267	3 657	5 851
Zobowiązania z tytułu transakcji na instrumentach finansowych	1 671	1 926	932	2 260
Zobowiązania z tytułu dywidend wobec akcjonariuszy mniejszościowych jednostek zależnych	-	1 822	-	-
Zobowiązania wobec akcjonariuszy PZU z tytułu dywidend	1 212	1 213	3	1 799
Zobowiązania wobec banków z tytułu dokumentów płatniczych rozliczanych w systemach rozliczeń międzybankowych	1 344	977	593	229
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	815	800	849	791
Zobowiązania z tytułu rozliczeń kart płatniczych	447	568	65	-
Rozrachunki publiczno-prawne	196	259	67	66
Zobowiązania z tytułu składek na rzecz BFG	74	214	10	-
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	121	211	133	99
Oszacowane zobowiązania pozaubezpieczeniowe	60	161	119	83
Zobowiązania wobec pracowników	141	157	165	7
Oszacowane zwroty wynagrodzeń w związku z rezygnacją lub odstąpieniem klientów banków od ubezpieczeń zawieranych przy sprzedaży produktów kredytowych	140	151	71	85
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	176	141	91	98
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	277	133	225	75
Zobowiązania wobec budżetu inne niż z tytułu podatku dochodowego	101	59	56	58
Zobowiązania z tytułu darowizn	28	28	34	-
Zobowiązania z tytułu nierynkowych umów najmu	18	22	32	22
Zobowiązania Alior Banku z tytułu ubezpieczeń produktów bankowych oferowanych klientom banku	16	22	23	35
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	16	16	16	15
Zobowiązania z tytułu likwidacji bezpośredniej	13	13	13	12
Pozostałe	342	374	160	117
Inne zobowiązania, razem	8 745	10 791	4 991	6 853

10. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Aktywa i zobowiązania warunkowe	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Aktywa warunkowe	6	6	40	45
- otrzymane gwarancje i poręczenia	6	6	40	45
Zobowiązania warunkowe	59 175	58 518	16 364	11 526
- z tytułu finansowania	44 546	44 956	12 979	8 960
- udzielone poręczenia i gwarancje	7 223	7 038	1 514	1 292
- roszczenia ubezpieczeniowe sporne	611	774	429	506
- inne roszczenia sporne	213	207	195	213
- pozostałe, w tym:	6 582	5 543	1 247	555
- gwarantowanie emisji papierów wartościowych	3 619	3 458	-	-
- akredytywy i promesy	926	949	-	-
- zobowiązania z tytułu transz pożyczek niewykorzystanych przez pożyczkobiorców do dnia bilansowego	159	213	1 195	497
- potencjalne zobowiązania wynikające z umów kredytowych zawartych przez Grupę Kapitałową Armatura	23	30	27	29

11. Komentarz do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Składki przypisane brutto w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku wyniosły 16 933 mln zł wobec 14 706 mln zł w analogicznym okresie roku poprzedniego (+15,1%). Wzrost sprzedaży dotyczył przede wszystkim:

- ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta masowego (+1 087 mln zł) głównie w związku ze wzrostem średniej składki oraz liczby ubezpieczeń;
- ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta korporacyjnego (+300 mln zł) w związku ze wzrostem średniej składki i liczby ubezpieczeń oraz ubezpieczeń od ognia i innych szkód majątkowych (+77 mln zł) w wyniku zawarcia kilku umów o wysokiej wartości jednostkowej;
- składki w segmencie ubezpieczeń indywidualnych (+346 mln zł) głównie w wyniku wyższej sprzedaży produktów unit-linked w kanale bankowym;
- rozwoju sprzedaży w spółkach zagranicznych (+173 mln zł) w tym głównie ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie krajów bałtyckich;
- rozwoju portfela grupowych produktów zdrowotnych w szczególności wysokiej sprzedaży nowych kontraktów.

Dochody z działalności lokacyjnej (łącznie z kontraktami inwestycyjnymi tj. kontraktami, które nie zawierają znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego) w 3 kwartałach 2017 roku oraz 3 kwartałach 2016 roku wyniosły odpowiednio 5 833 mln zł oraz 2 635 mln zł. Odnotowano wzrost dochodów z lokat wygenerowanych na działalności bankowej w związku z rozpoczęciem konsolidacji Pekao oraz wyższy wynik z działalności inwestycyjnej z wyłączeniem działalności bankowej.

Dochody z działalności inwestycyjnej, z wyłączeniem działalności bankowej, wzrosły głównie w efekcie lepszego wyniku osiągniętego na notowanych instrumentach kapitałowych w szczególności ze względu na poprawę koniunktury na GPW – wzrost indeksu WIG o 24,2% w 3 kwartałach 2017 roku wobec 1,3% w analogicznym okresie roku ubiegłego w tym wyższej wyceny pakietu akcji Grupy Azoty z portfela aktywów długoterminowych.

Odszkodowania i świadczenia netto (z uwzględnieniem zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) osiągnęły wartość 11 252 mln zł i ukształtowały się na poziomie o 15,2% wyższym w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Na wzrost kategorii odszkodowań i świadczeń netto wpłynęły:

- wzrost wartości odszkodowań i świadczeń w grupie ubezpieczeń komunikacyjnych w segmencie klienta korporacyjnego oraz masowego w konsekwencji rozwoju portfela ubezpieczeń;

- wyższy poziom szkodowości w grupie ubezpieczeń szkód powodowanych żywiołami w segmencie klienta masowego i korporacyjnego wskutek wystąpienia ponadnormatywnej liczby zgłoszeń szkód powodowanych przez zjawiska atmosferyczne (huragan, nawalne opady gradu). W segmencie klienta korporacyjnego wyższe szkody w ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej ogólnej oraz ubezpieczeniach od ognia w wyniku zgłoszenia kilku roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej.
- w ubezpieczeniach na życie zwiększenie przez klientów wpłat na rachunki oraz istotnie lepsze wyniki z działalności lokacyjnej w analizowanym okresie dla indywidualnych produktów unit-linked w kanale bancassurance oraz w mniejszym stopniu tego samego rodzaju produktów grupowych i indywidualnych oferowanych w sieci własnej (głównie PPE oraz IKE);
- w ubezpieczeniach ochronnych wzrost w I kwartale 2017 roku w stosunku do ubiegłego roku częstości zgonów potwierdzony przez statystyki GUS dla całej populacji. W II i III kwartale powrót do poziomów szkodowości obserwowanych w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Z kolei, na obniżenie powyższej kategorii odszkodowań i świadczeń netto wpływ miał niższy poziom szkód w grupie ubezpieczeń pozostałych szkód rzeczowych w segmencie klienta masowego, w tym głównie ubezpieczeń dotowanych upraw rolnych – w analogicznym okresie 2016 roku wystąpienie licznych szkód powodowanych siłami natury.

Koszty akwizycji w 3 kwartałach 2017 roku wzrosły o 227 mln zł w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Wzrost ten był w szczególności rezultatem wyższej sprzedaży w segmencie klienta masowego i korporacyjnego.

Koszty administracyjne Grupy PZU w 3 kwartałach 2017 roku ukształtowały się na poziomie 3 644 mln zł względem 1 927 mln zł w analogicznym okresie 2016 roku, czyli były o 89,1% wyższe w relacji do poprzedniego roku. Wzrost wynikał w głównej mierze rozpoczęcia konsolidacji Pekao w czerwcu 2017 roku oraz z połączenia Alior Banku z wydzieloną częścią Banku BPH. Koszty administracyjne segmentu działalności bankowej wzrosły o 1 661 mln zł r/r. Jednocześnie koszty administracyjne w segmentach działalności ubezpieczeniowej w Polsce ukształtowały się na poziomie niższym o 9 mln zł w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego. Ich zmiana wynikała z wyższych kosztów w ubezpieczeniach bankowych będącymi efektem zmiany zasad rozliczeń z bankami w ramach umów bancassurance, kompensowanymi niższymi kosztami działalności projektowej.

W 3 kwartałach 2017 roku saldo pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych było ujemne i wynosiło 1 006 mln zł wobec także ujemnego w 2016 roku na poziomie 736 mln zł. Zmiana wynikała głównie z wyższego poziomu podatku od instytucji finansowych. Obciążenie Grupy PZU (łącznie na działalności ubezpieczeniowej oraz bankowej) tym podatkiem w 3 kwartałach 2017 roku wyniosło 554 mln zł względem 279 mln zł w analogicznym okresie 2016 roku (efekt rozpoczęcia konsolidacji Pekao oraz wprowadzenia podatku od lutego 2016 roku).

Koszty odsetkowe po 3 kwartałach 2017 roku wyniosły 884 mln zł i były wyższe o 378 mln zł wobec analogicznego okresu roku ubiegłego. Wzrost dotyczył głównie odsetek od depozytów terminowych i bieżących na działalności bankowej.

Zysk z działalności operacyjnej po 3 kwartałach 2017 roku osiągnął wartość 3 896 mln zł i był wyższy o 1 936 mln zł (+98,8%) w stosunku do wyniku za analogiczny okres roku poprzedniego. Zmiana ta była spowodowana w szczególności przez:

- wyższy wynik segmentu działalności bankowej w wyniku rozpoczęcia konsolidacji Pekao (+918 mln zł) oraz poprawa wyniku Alior Banku (+187 mln zł) w związku z wysokim poziomem sprzedaży produktów kredytowych wspartym korzystną koniunkturą gospodarczą;
- wzrost rentowności w segmencie ubezpieczeń masowych w porównaniu do analogicznego okresu 2016 roku (+559 mln zł) – niższa szkodowość w ubezpieczeniach rolnych jako efekt wystąpienia w analogicznym okresie ubiegłego roku licznych szkód powodowanych siłami natury (negatywne skutki przezimowań) – jednorazowy efekt;
- wyższy dochód z działalności inwestycyjnej jako efekt lepszego wyniku na notowanych instrumentach kapitałowych w związku z poprawą koniunktury na GPW w tym wyższą wyceną pakietu akcji Grupy Azoty;
- spadek rentowności w ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (-15 mln zł) jako efekt wyższej szkodowości produktów ochronnych w I kwartale 2017 roku w wyniku wzrostu częstości zdarzeń związanych ze zgonami, potwierdzony danymi GUS o śmiertelności na całej populacji. W II i III kwartale zanotowano powrót do poziomów szkodowości obserwowanych w analogicznym okresie ubiegłego roku;

- niższa rentowność w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych (-27 mln zł) w wyniku szkód spowodowanych żywiołami (zgłoszenie kilku roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej, w tym szkód huraganowych) oraz AC komunikacyjnych (wzrost średniej wypłaty).

Zysk netto wzrósł w stosunku do 3 kwartałów 2016 roku blisko dwukrotnie o 1 495 mln zł (+99,1%) do poziomu 3 003 mln zł. Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 2 146 mln zł wobec 1 309 mln zł w 2016 roku (wzrost o 63,9%).

Skonsolidowane kapitały własne według MSSF na 30 września 2017 roku wynosiły 35 930 mln zł wobec 16 268 mln zł na 30 września 2016 roku. Wzrost skonsolidowanych kapitałów własnych dotyczył udziałów niekontrolujących, które głównie w związku z rozpoczęciem konsolidacji Pekao w I półroczu 2017 roku osiągnęły wartość 22 025 mln zł. Wskaźnik rentowności kapitałów własnych przypadający jednostce dominującej (ROE²) za okres od 1 stycznia 2017 roku do 30 września 2017 roku wyniósł 21,3% i był wyższy o 7,5 p.p. w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego. W stosunku do skonsolidowanych kapitałów własnych wg stanu na 31 grudnia 2016 roku kapitały wzrosły o 18 846 mln zł. Zmiana skonsolidowanych kapitałów własnych związana była głównie z rozpoczęciem konsolidacji Pekao. Kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej wzrosły o 907 mln zł względem końca poprzedniego roku – efekt podziału zysku za 2016 rok, w tym przeznaczenia na wypłatę dywidendy 1 209 mln zł, skompensowany wynikiem netto przypisanym jednostce dominującej wypracowanym w 3 kwartałach 2017 roku.

Suma kapitałów i zobowiązań na dzień 30 września 2017 roku wzrosła w porównaniu do 31 grudnia 2016 roku o 174 949 mln zł do poziomu 300 245 mln zł. Wzrost salda zobowiązań o 156 103 mln zł związany był głównie z rozpoczęciem konsolidacji Pekao i dotyczył w szczególności zobowiązań wobec klientów z tytułu depozytów.

Portfel lokat³ na 30 września 2017 roku i na 31 grudnia 2016 roku wyniósł odpowiednio 96 129 mln zł oraz 62 153 mln zł. Wzrost o 33 976 mln zł związany był głównie z rozpoczęciem konsolidacji Pekao. Z wyłączeniem działalności bankowej portfel lokat ukształtował się na poziomie 47 482 mln zł i był niższy od stanu na koniec 2016 roku o 3 006 mln zł w związku z zakupem Pekao (skompensowane emisją obligacji podporządkowanych na kwotę 2,25 mld zł). Należności z tytułu kredytów na 30 września 2017 roku wyniosły 166 735 mln zł, wobec 44 998 mln zł na 31 grudnia 2016.

Wartość rezerw techniczno – ubezpieczeniowych na koniec 3 kwartału 2017 roku wyniosła 44 063 mln zł i stanowiła 14,7% sumy pasywów. W porównaniu do 31 grudnia 2016 roku stan rezerw wzrósł o 1 869 mln zł. Zmiana wynikała głównie z:

- podwyższenia rezerwy składki w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych wynikającego głównie z rozwoju sprzedaży ubezpieczeń komunikacyjnych w Polsce;
- wzrostu rezerw w ubezpieczeniach na życie w produktach unit-linked jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, na skutek sprzedaży przekraczającej wartość wykupów oraz wysokiego dodatniego wyniku z działalności inwestycyjnej;
- wzrostu rezerw matematycznych w ubezpieczeniach kontynuowanych związanego z indeksacją sum ubezpieczenia oraz wzrostem średniego wieku ubezpieczonych.

12. Zarządzanie kapitałem własnym

3 października 2016 roku Rada Nadzorcza PZU podjęła uchwałę w sprawie zatwierdzenia polityki kapitałowej i dywidendowej Grupy PZU na lata 2016 – 2020 („Polityka”).

Wprowadzenie Polityki wynika z wdrożenia od 1 stycznia 2016 roku Ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej implementującej Dyrektywę 2009/138/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 listopada 2009 roku w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej („Wypłacalność II”), z późniejszymi zmianami oraz wygaśnięcia Polityki kapitałowej i dywidendowej Grupy PZU na lata 2013 – 2015 zaktualizowanej w maju 2014 roku.

² Wskaźnik uroczniony

³ Portfel lokat obejmuje aktywa finansowe z wyłączeniem należności kredytowych, nieruchomości inwestycyjne (włącznie z częścią prezentowaną w kategorii aktywa przeznaczone do sprzedaży) oraz ujemną wycenę instrumentów pochodnych i zobowiązania z tytułu transakcji sell-buy-back.

Zgodnie z Polityką Grupa PZU dąży do:

- efektywnego zarządzania kapitałem poprzez optymalizację wykorzystania kapitału z perspektywy Grupy PZU;
- maksymalizacji stopy zwrotu z kapitału dla akcjonariuszy podmiotu dominującego w szczególności przy zachowaniu poziomu bezpieczeństwa i utrzymaniu zasobów kapitałowych na cele strategicznego rozwoju poprzez akwizycje;
- zapewnienia wystarczających środków finansowych na pokrycie zobowiązań Grupy PZU wobec klientów.

Polityka zarządzania kapitałem opiera się na następujących zasadach:

- zarządzanie kapitałem (w tym kapitałem nadwyżkowym) Grupy PZU na poziomie PZU jako podmiotu dominującego;
- utrzymanie docelowych współczynników wypłacalności na poziomie 200% dla Grupy PZU, PZU oraz PZU Życie (wg. Wypłacalność II);
- utrzymanie wskaźnika dźwigni finansowej Grupy PZU na poziomie nie wyższym niż 0,35;
- zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach;
- brak emisji akcji przez PZU w okresie obowiązywania Polityki.

Polityka dywidendowa Grupy PZU i PZU zakłada, że:

- wysokość dywidendy proponowanej przez Zarząd PZU za dany rok obrotowy, ustalana jest w oparciu o skonsolidowany wynik finansowy Grupy PZU przypisany jednostce dominującej, przy czym:
 - nie więcej niż 20% powiększy zyski zatrzymane (kapitał zapasowy) na cele związane z rozwojem organicznym i innowacjami oraz realizacją inicjatyw wzrostowych;
 - nie mniej niż 50% podlega wypłacie w ramach rocznej dywidendy;
 - pozostała część zostanie wypłacona w ramach rocznej dywidendy lub powiększy zyski zatrzymane (kapitał zapasowy) w przypadku realizacji w danym roku istotnych nakładów związanych z realizacją założeń Strategii Grupy PZU, w tym w szczególności w ramach transakcji fuzji i przejęć;

z zastrzeżeniem punktów poniżej;

- zgodnie z planami Zarządu PZU oraz własną oceną ryzyk i wypłacalności podmiotu dominującego środki własne podmiotu dominującego oraz Grupy PZU po deklaracji lub wypłacie dywidendy, pozostają na poziomie, który zapewnia spełnienie warunków określonych w polityce kapitałowej;
- przy określeniu dywidendy uwzględniane są rekomendacje organu nadzoru w zakresie dywidendy.

Zewnętrzne wymogi kapitałowe

Zgodnie z ustawą o działalności ubezpieczeniowej, wdrażającą do polskiego systemu prawnego Wypłacalność II, kalkulację wymogu kapitałowego oparto o ryzyka rynkowe, aktuarialne (ubezpieczeniowe), niewypłacalności kontrahenta, katastroficzne i operacyjne. Aktywa, zobowiązania, a w konsekwencji środki własne, stanowiące pokrycie wymogu kapitałowego wycenia się w wartości godziwej.

Na podstawie art. 412 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej Grupa PZU zobowiązana jest sporządzać i ujawniać roczne sprawozdanie na temat wypłacalności i kondycji finansowej na poziomie grupy, zgodnie z zasadami Wypłacalność II. Sprawozdanie za rok 2016, opublikowane 30 czerwca 2017 roku dostępne jest na stronie <https://www.pzu.pl/relacje-inwestorskie/informacje-finansowe>.

Niezależnie od powyższego, zakłady ubezpieczeń Grupy PZU zobowiązane są do przestrzegania jednostkowych wymogów kapitałowych określonych w reżimie Wypłacalność II, a ponadto inne spółki z Grupy PZU świadczące usługi finansowe zobowiązane są do przestrzegania własnych wymogów kapitałowych, określonych w swoich przepisach sektorowych.

13. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

13.1 Segmenty sprawozdawcze

13.1.1. Kryterium podstawowe podziału

Segmenty operacyjne to części składowe jednostki, dla których dostępne są odrębne informacje finansowe, podlegające regularnej ocenie przez GOOZPDO (w praktyce jest to Zarząd PZU), związanych z alokacją zasobów i oceną wyników działalności.

Podstawowy podział segmentacyjny Grupy PZU oparty jest na kryteriach charakteru działalności, linii produktowych, grup klientów oraz środowiska regulacyjnego. Charakterystykę poszczególnych segmentów zaprezentowano w poniższej tabeli.

Segment	Standardy rachunkowości	Opis segmentu	Kryteria agregacji
Ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe)	PSR	Szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, dostosowanych do potrzeb klienta i z indywidualną wyceną ryzyka, oferowanych dużym podmiotom gospodarczym przez PZU, Link4, TUW PZUW.	Agregacji dokonano ze względu na podobieństwo oferowanych produktów, podobnych grup klientów, dla których są oferowane, kanałów dystrybucji oraz funkcjonowania w tym samym środowisku regulacyjnym.
Ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe)	PSR	Szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, wypadkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, oferowanych klientom indywidualnym oraz podmiotom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw przez PZU, Link4, TUW PZUW.	Jak wyżej.
Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie)	PSR	Ubezpieczenia grupowe, kierowane przez PZU Życie do grup pracowników oraz innych grup formalnych (np. związki zawodowe), w ramach których do umowy ubezpieczenia przystępują osoby pozostające w stosunku prawnym z ubezpieczającym (np. pracodawcą, związkiem zawodowym) oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane, gdzie ubezpieczający nabył prawo do indywidualnej kontynuacji w fazie grupowej. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych.	Brak agregacji
Ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie)	PSR	Ubezpieczenia oferowane przez PZU Życie klientom indywidualnym, w ramach których umowa ubezpieczenia dotyczy konkretnego ubezpieczonego a ubezpieczony podlega indywidualnej ocenie ryzyka. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych.	Brak agregacji
Inwestycje	PSR	Segment obejmuje: 1. działalność lokacyjną w zakresie środków własnych Grupy PZU rozumianych jako nadwyżka lokat nad rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi w PZU, Link4 i PZU Życie, powiększoną o nadwyżkę dochodów osiągniętą ponad stopę wolną od ryzyka z inwestycji odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w produktach ubezpieczeniowych, czyli nadwyżkę dochodów z lokat ponad dochody alokowane według cen transferowych do segmentów ubezpieczeniowych; 2. dochody z innych wolnych środków finansowych w Grupie PZU (w szczególności konsolidowane fundusze inwestycyjne).	Agregacji dokonano ze względu na podobny, nadwyżkowy charakter przychodów.

Segment	Standardy rachunkowości	Opis segmentu	Kryteria agregacji
Działalność bankowa	MSSF	Szeroki zakres produktów bankowych oferowanych zarówno klientom korporacyjnym, jak i indywidualnym przez Pekao i Alior Bank.	Agregacji dokonano ze względu na podobne produkty i usługi oferowane przez spółki oraz podobne środowisko regulacyjne działania.
Ubezpieczenia emerytalne	PSR	Ubezpieczenia emerytalne II filaru.	Brak agregacji.
Kraje bałtyckie	MSSF	Produkty ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz na życie oferowane przez Lietuvos Draudimas AB wraz z oddziałem w Estonii, AAS Balta oraz UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas.	Agregacji dokonano ze względu na podobne produkty i usługi oferowane przez spółki oraz podobne środowisko regulacyjne działania.
Ukraina	MSSF	Produkty ubezpieczeń majątkowych, osobowych i na życie oferowanych przez PZU Ukraina i PZU Ukraina Życie.	Agregacji dokonano ze względu na podobne środowisko regulacyjne działania.
Kontrakty inwestycyjne	PSR	Produkty PZU Życie nietransferujące istotnego ryzyka ubezpieczeniowego w rozumieniu MSSF 4 i niespełniające definicji umowy ubezpieczeniowej (tj. niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty z funduszem kapitałowym <i>unit-linked</i>).	Brak agregacji
Pozostałe	PSR/MSSF	Pozostałe produkty i usługi, niezakwalifikowane do żadnego z segmentów powyżej.	

13.1.2. Informacje dotyczące obszarów geograficznych

Grupa PZU stosuje uzupełniający podział segmentacyjny wg kryterium geograficznego, na podstawie którego wyodrębniono następujące obszary geograficzne:

- Polska;
- Kraje bałtyckie;
- Ukraina.

13.2 Rozliczenia pomiędzy segmentami

Wynik netto z inwestycji (różnica pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami) wykazywany w ubezpieczeniach korporacyjnych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach masowych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (ubezpieczenia na życie), ubezpieczeniach indywidualnych (ubezpieczenia na życie) określany jest na podstawie cen transferowych opartych na stopach procentowych z krzywych rentowności skarbowych papierów wartościowych. W przypadku produktów ubezpieczeniowych typu *unit-linked*, z gwarantowaną stopą oraz strukturyzowanych wykazuje się wprost wynik netto z lokat stanowiących pokrycie odpowiadających im rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

13.3 Miara zysku segmentu

Podstawową miarą zysku segmentu w Grupie PZU jest:

- w przypadku segmentów ubezpieczeń korporacyjnych, masowych, grupowych i indywidualnie kontynuowanych oraz indywidualnych – wynik na ubezpieczeniach, będący wynikiem finansowym przed podatkiem oraz pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi (w tym kosztami finansowania), uwzględniający jednak przychody z inwestycji (odpowiadające wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) określone wg stopy wolnej od ryzyka. Wynik na ubezpieczeniach jest miarą zbliżoną do zdefiniowanego w PSR wyniku technicznego, z uwzględnieniem różnicy w sposobie ujmowania wyniku netto z inwestycji opisanej w zdaniu poprzednim;

- w przypadku segmentu inwestycje – wynik z lokat spółek Grupy PZU pomniejszony o wynik alokowany do segmentów ubezpieczeniowych;
- w przypadku kontraktów inwestycyjnych – wynik z działalności operacyjnej, wyliczany w sposób zbliżony do wyniku technicznego zgodnie z PSR;
- w przypadku działalności bankowej oraz zagranicznej działalności ubezpieczeniowej – wynik z działalności operacyjnej według lokalnych standardów rachunkowości w kraju siedziby spółki lub według MSSF, będący wynikiem finansowym przed podatkiem.

13.4 Zastosowane zasady rachunkowości według PSR

13.4.1. PZU

PSR oraz różnice pomiędzy PSR i MSSF w zakresie dotyczącym jednostkowej sprawozdawczości finansowej PZU przedstawiono szczegółowo w Jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za 2016 rok.

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2016 rok dostępne jest na stronie internetowej PZU pod adresem www.pzu.pl w zakładce „Relacje inwestorskie”.

13.4.2. PZU Życie

Zasady rachunkowości według PSR dotyczące PZU Życie są zbieżne z PSR dotyczącymi PZU.

Specyficzną różnicą dla PZU Życie są zasady dotyczące rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych według MSSF. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

Podstawową różnicą pomiędzy PSR i MSSF w odniesieniu do rachunkowości umów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie jest klasyfikacja kontraktów. W PSR nie ma pojęcia kontraktu inwestycyjnego, w konsekwencji wszystkie umowy klasyfikowane są jako umowy ubezpieczeniowe. Wg MSSF klasyfikację umów przeprowadza się zgodnie z wytycznymi zawartymi w MSSF 4, dotyczącymi klasyfikacji produktów jako umowy ubezpieczeniowe (podlegające MSSF 4), bądź kontrakty inwestycyjne (ujmowane zgodnie z MSR 39). W przypadku tych ostatnich przypis składki nie jest rozpoznawany.

13.5 Uproszczenia w nocie segmentowej

W nocie segmentowej zastosowano pewne uproszczenia dopuszczalne przez MSSF 8. Poniżej przedstawiono ich uzasadnienie:

- odstąpienie od prezentacji danych o alokacji wszystkich aktywów i zobowiązań do poszczególnych segmentów – wynika z niesporządzania i nieprezentowania Zarządowi PZU takich zestawień. Główną informacją dostarczaną Zarządowi PZU są dane o wynikach danych segmentów i na tej podstawie podejmowane są decyzje zarządcze, w tym o alokacji zasobów. Analiza dotycząca alokowanych do segmentów aktywów i zobowiązań ograniczona jest w głównej mierze do monitoringu spełniania wymogów regulacyjnych;
- prezentacja wyniku netto z inwestycji jedną kwotą jako różnicy pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami z inwestycji – wynikające z wewnętrznej oceny wyników segmentów w oparciu o taką łączną miarę wyników inwestycyjnych;
- niealokowanie do segmentu „inwestycje” przychodów i kosztów innych niż dotyczących zrealizowanych i niezrealizowanych przychodów i kosztów z inwestycji – wynikająca ze sposobu analizy danych tego segmentu oraz niepraktyczność takiej alokacji.

13.6 Informacje dotyczące głównych klientów

Ze względu na charakter działalności spółek Grupy PZU nie występują kontrahenci, od których przychody stanowiłyby 10% lub więcej łącznych przychodów Grupy PZU (rozumianych jako składka przypisana brutto).

13.7 Dane ilościowe

Ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia majątkowe i osobowe)	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Składki przypisane brutto na zewnątrz	512	1 891	477	1 443
Składki przypisane brutto między segmentami	1	3	(44)	20
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	513	1 894	433	1 463
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	104	(143)	72	(48)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	617	1 751	505	1 415
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	6	(244)	(56)	(161)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(105)	(22)	(17)	(30)
Składki zarobione netto	518	1 485	432	1 224
Dochody z lokat, w tym:	30	70	17	81
operacje na zewnątrz	30	70	17	81
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	19	55	14	41
Przychody	567	1 610	463	1 346
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(406)	(978)	(336)	(775)
Koszty akwizycji	(108)	(312)	(91)	(259)
Koszty administracyjne	(32)	(96)	(30)	(85)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	6	19	6	14
Pozostałe	(21)	(70)	(14)	(41)
Wynik na ubezpieczeniach	6	173	(2)	200

Ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia majątkowe i osobowe)	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Składki przypisane brutto na zewnątrz	2 289	7 506	2 035	6 312
Składki przypisane brutto między segmentami	1	2	(1)	27
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	2 290	7 508	2 034	6 339
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	237	(419)	87	(548)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	2 527	7 089	2 121	5 791
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	6	(18)	(2)	(10)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(23)	(45)	(19)	(39)
Składki zarobione netto	2 510	7 026	2 100	5 742
Dochody z lokat, w tym:	142	370	111	386
operacje na zewnątrz	142	370	111	386
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	37	125	6	39
Przychody	2 689	7 521	2 217	6 167
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(1 796)	(4 586)	(1 533)	(3 975)
Koszty akwizycji	(438)	(1 285)	(387)	(1 123)
Koszty administracyjne	(142)	(422)	(148)	(442)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	(5)	(5)	(6)	(9)
Pozostałe	(81)	(272)	(58)	(226)
Wynik na ubezpieczeniach	227	951	85	392

Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie)	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Składki przypisane brutto na zewnątrz	1 716	5 145	1 688	5 078
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 716	5 145	1 688	5 078
Zmiany stanu rezerw składek	-	(3)	1	1
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	1 716	5 142	1 689	5 079
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	-	-	-
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	-	-	-	-
Składki zarobione netto	1 716	5 142	1 689	5 079
Dochody z lokat, w tym:	182	575	210	501
operacje na zewnątrz	182	575	210	501
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	-	1	1	1
Przychody	1 898	5 718	1 900	5 581
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(1 215)	(3 863)	(1 247)	(3 710)
Koszty akwizycji	(81)	(248)	(79)	(246)
Koszty administracyjne	(134)	(426)	(139)	(425)
Pozostałe	(19)	(50)	(16)	(54)
Wynik na ubezpieczeniach	449	1 131	419	1 146

Ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie)	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Składki przypisane brutto na zewnątrz	404	1 196	312	850
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	404	1 196	312	850
Zmiany stanu rezerw składek	1	2	1	3
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	405	1 198	313	853
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	-	-	-
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	-	-	-	-
Składki zarobione netto	405	1 198	313	853
Dochody z lokat, w tym:	118	369	126	204
- operacje na zewnątrz	118	369	126	204
- operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	523	1 567	439	1 057
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(426)	(1 276)	(344)	(765)
Koszty akwizycji	(36)	(103)	(29)	(78)
Koszty administracyjne	(12)	(42)	(13)	(43)
Pozostałe	-	(2)	(1)	(6)
Wynik na ubezpieczeniach	49	144	52	165

Inwestycje	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Dochody z lokat, w tym:	205	1 889	45	603
- operacje na zewnątrz	182	308	31	(370)
- operacje między segmentami	23	1 581	14	973
Wynik z działalności operacyjnej	205	1 889	45	603

Działalność bankowa	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Przychody z tytułu prowizji i opłat	760	1 357	138	417
Dochody z lokat, w tym:	2 215	4 083	519	1 491
- operacje na zewnątrz	2 215	4 083	519	1 491
- operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	2 975	5 440	657	1 908
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(160)	(354)	(52)	(164)
Koszty odsetkowe	(423)	(814)	(144)	(444)
Koszty administracyjne	(1 243)	(2 470)	(282)	(809)
Pozostałe	(194)	(362)	(61)	(156)
Wynik z działalności operacyjnej	955	1 440	118	335

Ubezpieczenia emerytalne	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Dochody z lokat, w tym:	1	4	2	4
operacje na zewnątrz	1	4	2	4
operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody	30	91	25	81
Przychody	31	95	27	85
Koszty administracyjne	(11)	(35)	(12)	(29)
Pozostałe	-	(1)	(1)	(1)
Wynik z działalności operacyjnej	20	59	14	55

Ubezpieczenia - kraje bałtyckie	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Składki przypisane brutto na zewnątrz	355	1 028	283	868
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	355	1 028	283	868
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(17)	(89)	7	(33)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	338	939	290	835
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(8)	(30)	(5)	(23)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(4)	1	(3)	1
Składki zarobione netto	326	910	282	813
Dochody z lokat, w tym:	6	15	8	17
operacje na zewnątrz	6	15	8	17
operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	332	925	290	830
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(200)	(566)	(182)	(514)
Koszty akwizycji	(71)	(201)	(65)	(186)
Koszty administracyjne	(28)	(83)	(21)	(82)
Pozostałe	1	1	-	(1)
Wynik na ubezpieczeniach	34	76	22	47

Ubezpieczenia - Ukraina	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Składki przypisane brutto na zewnątrz	53	168	49	155
Składki przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	53	168	49	155
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	-	(14)	2	(15)
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	53	154	51	140
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(16)	(67)	(21)	(69)
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	(5)	4	(2)	7
Składki zarobione netto	32	91	28	78
Dochody z lokat, w tym:	5	12	6	17
operacje na zewnątrz	5	12	6	17
operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	37	103	34	95
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(15)	(41)	(12)	(37)
Koszty akwizycji	(18)	(50)	(16)	(43)
Koszty administracyjne	(5)	(17)	(6)	(16)
Pozostałe	5	16	6	16
Wynik na ubezpieczeniach	4	11	6	15

Kontrakty inwestycyjne	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Składki przypisane brutto	9	30	8	69
Zmiany stanu rezerw składek	-	-	-	-
Składki ubezpieczeniowe zarobione brutto	9	30	8	69
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	-	-	-	-
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek	-	-	-	-
Składki zarobione netto	9	30	8	69
Dochody z lokat, w tym:	6	27	11	13
operacje na zewnątrz	6	27	11	13
operacje między segmentami	-	-	-	-
Przychody	15	57	19	82
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(9)	(47)	(15)	(71)
Koszty akwizycji	-	(1)	(1)	(3)
Koszty administracyjne	(3)	(6)	(2)	(7)
Wynik z działalności operacyjnej	3	3	1	1

Pozostałe segmenty	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Dochody z lokat, w tym:	1	5	1	3
- operacje na zewnątrz	1	5	1	3
- operacje między segmentami	-	-	-	-
Pozostałe przychody	238	692	213	579
Przychody	239	697	214	582
Koszty	(258)	(742)	(220)	(595)
Pozostałe	3	26	4	11
Wynik z działalności operacyjnej	(16)	(19)	(2)	(2)

Uzgodnienia 1 stycznia 2017 - 30 września 2017	Składki zarobione netto	Dochody z lokat ²⁾	Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	Koszty akwizycji	Koszty admini- stracyjne	Wynik z działalności operacyjnej
Ubezpieczenia korporacyjne	1 485	70	(978)	(312)	(96)	173
Ubezpieczenia masowe	7 026	370	(4 586)	(1 285)	(422)	951
Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	5 142	575	(3 863)	(248)	(426)	1 131
Ubezpieczenia indywidualne	1 198	369	(1 276)	(103)	(42)	144
Inwestycje	-	1 889	-	-	-	1 889
Działalność bankowa	-	4 083	-	-	(2 470)	1 440
Ubezpieczenia emerytalne	-	4	-	(1)	(35)	59
Ubezpieczenia - kraje bałtyckie	910	15	(566)	(201)	(83)	76
Ubezpieczenia - Ukraina	91	12	(41)	(50)	(17)	11
Kontrakty inwestycyjne	30	27	(47)	(1)	(6)	3
Pozostałe segmenty	-	5	-	-	-	(19)
Segmenty razem	15 882	7 419	(11 357)	(2 201)	(3 597)	5 858
Prezentacja kontraktów inwestycyjnych	(30)	(21)	47	-	-	-
Oszacowane regresy i odzyski	-	-	(2)	-	-	(2)
Wycena instrumentów kapitałowych	-	17	-	-	-	17
Wycena nieruchomości	-	(5)	-	-	-	(7)
Eliminacja rezerwy na wyrównanie szkodowości i funduszu prewencyjnego	-	-	-	-	-	-
Odpisy na ZFŚS i koszty aktuarialne	-	-	-	-	(20)	(20)
Korekty konsolidacyjne ¹⁾	(3)	(1 577)	60	59	(27)	(1 950)
Dane skonsolidowane	15 849	5 833	(11 252)	(2 142)	(3 644)	3 896

¹⁾ Korekty konsolidacyjne wynikają przede wszystkim z dywidend wypłacanych pomiędzy poszczególnymi segmentami oraz z różnych standardów rachunkowości, w jakich raportowane są poszczególne segmenty sprawozdawcze (PSR i MSSF) oraz dane skonsolidowane (MSSF).

²⁾ Suma następujących pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat: „Przychody netto z inwestycji”, „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji”, „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

Uzgodnienia 1 stycznia 2016 - 30 września 2016	Składki zarobione netto	Dochody z lokat ²⁾	Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	Koszty akwizycji	Koszty admini- stracyjne	Wynik z działalności operacyjnej
Ubezpieczenia korporacyjne	1 224	81	(775)	(259)	(85)	200
Ubezpieczenia masowe	5 742	386	(3 975)	(1 123)	(442)	392
Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	5 079	501	(3 710)	(246)	(425)	1 146
Ubezpieczenia indywidualne	853	204	(765)	(78)	(43)	165
Inwestycje	-	603	-	-	-	603
Działalność bankowa	-	1 491	-	-	(809)	335
Ubezpieczenia emerytalne	-	4	-	(3)	(29)	55
Ubezpieczenia - kraje bałtyckie	813	17	(514)	(186)	(82)	47
Ubezpieczenia - Ukraina	78	17	(37)	(43)	(16)	15
Kontrakty inwestycyjne	69	13	(71)	(3)	(7)	1
Pozostałe segmenty	-	3	-	-	-	(2)
Segmenty razem	13 858	3 320	(9 847)	(1 941)	(1 938)	2 957
Prezentacja kontraktów inwestycyjnych	(69)	(5)	71	-	-	-
Wycena instrumentów kapitałowych	-	60	-	-	-	60
Wycena nieruchomości	-	(26)	-	-	1	(26)
Eliminacja rezerwy na wyrównanie szkodowości i funduszu prewencyjnego	-	-	-	-	-	(10)
Odpisy na ZFŚS i koszty aktuarialne	-	-	-	-	(15)	(15)
Korekty konsolidacyjne ¹⁾	(5)	(714)	5	26	25	(1 006)
Dane skonsolidowane	13 784	2 635	(9 771)	(1 915)	(1 927)	1 960

¹⁾ Korekty konsolidacyjne wynikają przede wszystkim z dywidend wypłacanych pomiędzy poszczególnymi segmentami oraz z różnych standardów rachunkowości, w jakich raportowane są poszczególne segmenty sprawozdawcze (PSR i MSSF) oraz dane skonsolidowane (MSSF).

²⁾ Suma następujących pozycji skonsolidowanego rachunku zysków i strat: „Przychody netto z inwestycji”, „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji”, „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

Podział geograficzny 1 stycznia – 30 września 2017 i na 30 września 2017	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	15 737	1 028	168	-	16 933
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	-	-	-	-	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 512	-	-	-	1 512
Przychody netto z inwestycji	6 127	11	12	-	6 150
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(662)	(1)	-	-	(663)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	341	5	-	-	346
Aktywa trwale inne niż instrumenty finansowe ¹⁾	4 502	252	4	-	4 758
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	1 538	-	2	-	1 540
Aktywa	299 143	2 176	269	(1 343)	300 245

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

Podział geograficzny 31 grudnia 2016 (dane przekształcone)	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Aktywa trwale inne niż instrumenty finansowe ¹⁾	2 650	276	4	-	2 930
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	631	-	2	-	633
Aktywa	124 461	2 021	262	(1 448)	125 296

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

Podział geograficzny 1 stycznia – 30 września 2016 i na 30 września 2016 (dane przekształcone)	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	13 683	868	155	-	14 706
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	28	-	-	(28)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	582	-	-	-	582
Przychody netto z inwestycji	2 997	10	17	-	3 024
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	(444)	-	-	-	(444)
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	48	7	-	-	55
Aktywa trwale inne niż instrumenty finansowe ¹⁾	2 245	278	4	-	2 527
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	480	-	2	-	482
Aktywa	112 085	1 917	241	(1 329)	112 914

¹⁾ Dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

14. Komentarz do sprawozdawczości według segmentów i działalności inwestycyjnej

14.1 Ubezpieczenia korporacyjne – ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Składka przypisana brutto wg grup produktów	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2016	zmiana %
Ubezpieczenie komunikacyjne OC	518	345	50,1%
Ubezpieczenia AC	632	505	25,1%
Ubezpieczenia komunikacyjne razem	1 150	850	35,3%
Ubezpieczenia od ognia i innych szkód majątkowych	388	311	24,8%
Ubezpieczenia OC pozostałe (gr.11,12, 13)	198	181	9,4%
Ubezpieczenia NNW i pozostałe ¹⁾	158	121	30,6%
Ubezpieczenia majątkowe i osobowe bez ubezpieczeń komunikacyjnych razem	744	613	21,4%
Razem segment ub. korporacyjne (ub. maj i os.)	1 894	1 463	29,5%

¹⁾ Pozycja obejmuje gwarancje kredytowe i inne ubezpieczenia finansowe, ubezpieczenia assistance, turystyczne, morskie, kolejowe i lotnicze.

W 3 kwartałach 2017 roku w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych, nastąpił wzrost składki przypisanej brutto w stosunku do 3 kwartałów 2016 roku o 431 mln zł (+29,5% r/r). W ramach składki odnotowano:

- wzrost sprzedaży ubezpieczeń komunikacyjnych (+35,3% r/r) oferowanych poprzez firmy leasingowe oraz w ubezpieczeniach flot (głównie ubezpieczenia OC) w konsekwencji wzrostu średniej składki oraz liczby ubezpieczeń;

- wyższą składkę z ubezpieczeń od ognia i innych szkód majątkowych (+24,8% r/r) oraz ubezpieczeń OC pozostałe (+9,4% r/r) w wyniku zawarcia kilku umów o wysokiej wartości jednostkowej, po przystąpieniu do TUW PZUW dużych podmiotów z branży energetycznej, chemicznej oraz węglowej;
- wyższą dynamikę sprzedaży w ubezpieczeniach NNW i pozostałych (+30,6% r/r) w wyniku rozwoju współpracy TUW PZUW z partnerami oferującymi ubezpieczenie assistance.

Dane z rachunku zysków i strat - ub. korporacyjne (ub. maj. i os.)	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2016	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 894	1 463	29,5%
Składki zarobione netto	1 485	1 224	21,3%
Dochody z lokat	70	81	(13,6%)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(978)	(775)	26,2%
Koszty akwizycji	(312)	(259)	20,5%
Koszty administracyjne	(96)	(85)	12,9%
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	19	14	35,7%
Pozostałe	(15)	-	X
Wynik na ubezpieczeniach	173	200	(13,5%)
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych) ¹⁾	19,7%	20,0%	(0,3) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	6,5%	6,9%	(0,4) p.p.
wskaźnik szkodowości ¹⁾	65,9%	63,3%	2,6 p.p.
wskaźnik mieszany (COR) ¹⁾	92,1%	90,3%	1,8 p.p.

¹⁾ wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto wzrosły o 26,2%, co przy składce zarobionej wyższej o 21,3%, oznacza pogorszenie wskaźnika szkodowości o 2,6 p.p. Wzrost wskaźnika szkodowości odnotowano głównie w:

- ubezpieczeniach odpowiedzialności cywilnej ogólnej oraz ubezpieczeniach od ognia w wyniku zgłoszenia kilku roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej (w tym kilku roszczeń w ramach reasekuracji wewnątrzgrupowej) oraz wystąpienia szkód powodowanych zjawiskami atmosferycznymi (huragany);
- ubezpieczeniach AC komunikacyjnych w konsekwencji wzrostu średniej wypłaty oraz częstotliwości szkód.

Powyższe zmiany zostały częściowo skompensowane spadkiem poziomu odszkodowań i świadczeń w ubezpieczeniach różnych ryzyk finansowych.

Spadek dochodów z lokat alokowanych do segmentu ubezpieczeń korporacyjnych o 13,6% r/r, wynikał głównie z deprecjacji kursu EUR względem PLN o 2,6% wobec umocnienia o 1,2% w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Wzrost kosztów akwizycji w segmencie ubezpieczeń korporacyjnych o 53 mln zł. tj.: 20,5% w porównaniu do 3 kwartałów 2016 roku, będący głównie wynikiem wyższych bezpośrednich kosztów akwizycji, to konsekwencja znacznie wyższej dynamiki sprzedaży (+29,5% r/r).

Koszty administracyjne wzrosły o 12,9%, co przy składce zarobionej wyższej o 21,3% oznacza poprawę wskaźnika kosztów administracyjnych o 0,4 p.p. Spadek wskaźnika kosztów wynikał z niższych kosztów działalności projektowej oraz wyższej dynamiki sprzedaży.

Po 3 kwartałach 2017 roku segment ubezpieczeń korporacyjnych osiągnął 173 mln zł zysku na ubezpieczeniach, czyli o 13,5% mniej niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. O spadku zysku z ubezpieczeń zadecydowało głównie pogorszenie rentowności portfela ubezpieczeń szkód spowodowanych żywiołami (zgłoszenie kilku roszczeń o wysokiej wartości jednostkowej, w tym szkód huraganowych) oraz AC komunikacyjnych (wzrost średniej wypłaty).

14.2 Ubezpieczenia masowe – ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Składka przypisana brutto wg grup produktów	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2016	zmiana %
Ubezpieczenie komunikacyjne OC	3 467	2 620	32,3%
Ubezpieczenia AC	1 788	1 548	15,5%
Ubezpieczenia komunikacyjne razem	5 255	4 168	26,1%
Ubezpieczenia od ognia i innych szkód majątkowych	1 326	1 188	11,6%
Ubezpieczenia OC pozostałe (gr.11,12, 13)	308	322	(4,3%)
Ubezpieczenia NNW i pozostałe ¹⁾	619	661	(6,4%)
Ubezpieczenia majątkowe i osobowe bez ubezpieczeń komunikacyjnych razem	2 253	2 171	3,8%
Razem segment ub. masowe (ub. maj i os.)	7 508	6 339	18,4%

¹⁾ Pozycja obejmuje gwarancje kredytowe i inne ubezpieczenia finansowe, ubezpieczenia assistance, turystyczne, morskie, kolejowe i lotnicze.

W 3 kwartałach 2017 roku w segmencie ubezpieczeń masowych, nastąpił wzrost składki przypisanej brutto o 1 169 mln zł (+18,4% r/r) w stosunku do analogicznego okresu 2016 roku. Zmiana wynikała przede wszystkim z:

- wzrostu przypisu składki w ubezpieczeniach komunikacyjnych (+26,1% r/r) jako efekt wzrostu średniej składki w następstwie wprowadzonych podwyżek przy jednoczesnym wzroście liczby ubezpieczeń;
- przyrostu składki z ubezpieczeń od ognia i innych szkód majątkowych (+11,6% r/r), w tym w ubezpieczeniach mieszkań PZU DOM oraz rolnych (głównie dotowanych upraw rolnych) mimo dużej konkurencyjności rynku;
- niższego przypisu składki w grupie ubezpieczeń OC pozostałych (-4,3 % r/r) oraz NNW i pozostałych (-6,4% r/r), głównie ubezpieczeń różnych ryzyk finansowych oraz ubezpieczenia choroby.

Dane z rachunku zysków i strat - ub. masowe (ub. maj. i os.)	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2016	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	7 508	6 339	18,4%
Składki zarobione netto	7 026	5 742	22,4%
Dochody z lokat	370	386	(4,1%)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(4 586)	(3 975)	15,4%
Koszty akwizycji	(1 285)	(1 123)	14,4%
Koszty administracyjne	(422)	(442)	(4,5%)
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach	(5)	(9)	(44,4%)
Pozostałe	(147)	(187)	(21,4%)
Wynik na ubezpieczeniach	951	392	142,6%
wskaźnik kosztów akwizycji (z uwzględnieniem prowizji reasekuracyjnych) ¹⁾	18,4%	19,7%	(1,3) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	6,0%	7,7%	(1,7) p.p.
wskaźnik szkodowości ¹⁾	65,3%	69,2%	(3,9) p.p.
wskaźnik mieszany (COR) ¹⁾	89,6%	96,6%	(7,0) p.p.

¹⁾ wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto w okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku wzrosły o 15,4% co przy wyższej składce zarobionej netto o 22,4% przekłada się na poprawę wskaźnika szkodowości o 3,9 p.p.

Zmiana ta kształtowana była głównie przez spadek wskaźnika szkodowości w grupie ubezpieczeń:

- pozostałych szkód rzeczowych, w tym głównie ubezpieczeń dotowanych upraw rolnych – w analogicznym okresie 2016 roku wystąpienie licznych szkód powodowanych siłami natury kiedy to odszkodowania z tytułu ujemnych skutków przezimowań były o ponad 230 mln zł wyższe niż średnia z 3 poprzedzających lat;
- OC komunikacyjnych jako efekt wprowadzonych zmian w średniej składce oraz niższego poziomu zdarzeń o wysokiej wartości jednostkowej; efekt został częściowo zniwelowany przez obserwowany wzrost średniej szkody oraz rosnącą częstość szkód.

Powyższe pozytywne zmiany zostały częściowo skompensowane przez wyższy poziom szkodowości w grupie ubezpieczeń szkód powodowanych żywiołami wskutek wystąpienia ponadnormatywnej liczby zgłoszeń szkód powodowanych przez zjawiska atmosferyczne jak huragan czy nawalne opady gradu.

Spadek dochodów z lokat alokowanych do segmentu ubezpieczeń masowych o 4,1% r/r, wynikał głównie z deprecjacji kursu EUR względem PLN o 2,6% wobec umocnienia o 1,2% w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń masowych wyniosły w 3 kwartałach 2017 roku 1 285 mln zł i wzrosły w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 162 mln zł (+14,4%). Czynnikiem determinującym zmianę poziomu kosztów akwizycji był wyższy poziom bezpośrednich kosztów akwizycji (w tym głównie efekt rosnącego portfela ubezpieczeń komunikacyjnych). Dodatkowym czynnikiem mającym pozytywny wpływ na poziom kosztów akwizycji była, zgodnie z wymogami ustawy o działalności ubezpieczeniowej, zmiana zasad wynagradzania ubezpieczających w umowach grupowych (od II kwartału 2016 wynagrodzenie za administrowanie ujmowane jest w pozycji koszty administracyjne).

Spadek kosztów administracyjnych o 20 mln zł (tj. o 4,5%) w porównaniu do 9 miesięcy 2016 roku to efekt niższych kosztów w działalności projektowej oraz działalności bieżącej dotyczącej m.in. kosztów informatycznych oraz nieruchomości.

O wzroście zysku z ubezpieczeń w segmencie ubezpieczeń masowych o 559 mln zł (+142,6%) w porównaniu do 3 kwartałów 2016 roku zadecydowała głównie poprawa rentowności w ubezpieczeniach rolnych (niższy poziom szkód o charakterze masowym) oraz w mniejszym stopniu w ubezpieczeniach komunikacyjnych (efekt wprowadzenia zmian w średniej cenie częściowo niwelowany przez wzrost średniej wypłaty przy rosnącej częstotliwości szkód).

14.3 Ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane – ubezpieczenia na życie

Składki przypisane brutto były wyższe w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 67 mln zł (1,3%), co było przede wszystkim efektem:

- pozyskania kolejnych składek w ubezpieczeniach zdrowotnych zawieranych w formie grupowej lub kontynuowanej (nowi klienci w ubezpieczeniach ambulatoryjnych oraz sprzedaż wariantów produktu lekowego);
- rozwoju ubezpieczeń grupowych ochronnych (wzrost średniej składki oraz ilości umów dodatkowych zawieranych przez każdego ubezpieczonego);
- aktywnej dosprzedaży ubezpieczeń dodatkowych w produktach indywidualnie kontynuowanych, w tym szczególnie wraz z ofertowaniem umowy podstawowej w oddziałach PZU oraz podwyższania sumy ubezpieczenia w trakcie trwania umów.

Dane z rachunku zysków i strat - ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2016	% zmiana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	5 145	5 078	1,3%
Ubezpieczenia grupowe (składka okresowa)	3 660	3 619	1,1%
Ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane (składka okresowa)	1 485	1 459	1,8%
Składki zarobione netto	5 142	5 079	1,2%
Dochody z lokat	575	501	14,8%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(3 863)	(3 710)	4,1%
Koszty akwizycji	(248)	(246)	0,8%
Koszty administracyjne	(426)	(425)	0,2%
Pozostałe	(49)	(53)	(7,5)%
Wynik na ubezpieczeniach	1 131	1 146	(1,3)%
Wynik na ubezpieczeniach z wyłączeniem efektu konwersji	1 101	1 120	(1,7)%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	4,8%	4,8%	(0,0) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	8,3%	8,4%	(0,1) p.p.
marża wyniku na ubezpieczeniach z wyłączeniem efektu konwersji ¹⁾	21,4%	22,1%	(0,7) p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

Dochody z działalności lokacyjnej składają się z dochodów alokowanych według cen transferowych oraz z dochodów w produktach o charakterze inwestycyjnym. W segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych dochody z działalności lokacyjnej wzrosły o 74 mln zł przede wszystkim w wyniku wyższych dochodów w produktach typu *unit-linked* (głównie PPE) w efekcie lepszej koniunktury na rynku akcji – wzrost indeksu WIG o 24,2% wobec 1,3% w analogicznym okresie ubiegłego roku. Dochody alokowane według cen transferowych pozostały na poziomie zbliżonym do porównywalnego okresu ubiegłego roku.

Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe wraz ze zmianą stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto zamknęły się kwotą 3 863 mln zł (wzrost r/r o 4,1%). Zmiana była w szczególności rezultatem:

- wzrostu w I kwartale w stosunku do ubiegłego roku ilości zgonów i liczby wypłacanych z tego tytułu świadczeń w ubezpieczeniach ochronnych. Wzrost ten miał swoje uzasadnienie w wyższej liczbie zgonów w całej populacji w Polsce na początku tego roku, co przedstawiają dane publikowane przez GUS; w II i III kwartale zanotowano powrót do poziomów szkodowości obserwowanych w analogicznym okresie ubiegłego roku;
- wyższego niż przed rokiem wzrostu zarówno poziomu wypłat transferowych jak i rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w Pracowniczych Programach Emerytalnych (PPE, produkt III filaru zabezpieczenia emerytalnego), przy czym w drugim przypadku powodem były istotnie wyższe niż przed rokiem wyniki z działalności inwestycyjnej przy stabilnym poziomie wpłat klientów na rachunki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych;
- przyrostu wartości kosztów świadczeń w ubezpieczeniach zdrowotnych, jako efekt dynamicznego rozwoju tego portfela umów.

Powyższe efekty zostały częściowo zniesione poprzez rozwiązanie po zgonie ubezpieczonego rezerw matematycznych dla produktów kontynuowanych oraz jednocześnie tempo konwersji polis umów wieloletnich na roczne umowy odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P przekraczające ubiegłoroczny poziom. W efekcie konwersji uwolnionych zostało 30 mln zł rezerw, czyli o 4 mln zł więcej niż w analogicznym okresie 2016 roku.

Koszty akwizycji w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych w trakcie 9 miesięcy 2017 roku wyniosły 248 mln zł i wzrosły w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku o 2 mln zł (0,8%). Czynnikiem determinującym wzrost kosztu był rosnący portfel grupowych produktów ochronnych i zdrowotnych, przy jednoczesnym wzroście udziału w generowaniu przychodów z tego portfela wysoko prowizyjnych kanałów brokerskich. Jednocześnie ww. efekt był kompensowany w wyniku podpisania w II kwartale 2016 roku nowej umowy agencyjnej w kanale *bancassurance*, w efekcie której wynagrodzenie za wykonywanie czynności agencyjnych polegających na uczestniczeniu w administrowaniu umów ubezpieczeń ochronnych jest traktowane jako koszt administracyjny w odróżnieniu od wcześniej obowiązującej umowy traktującej je jako koszt akwizycji.

Koszty administracyjne w trakcie 3 kwartałów 2017 roku pozostały na poziomie analogicznego okresu 2016 roku. Na zmianę o 1 mln zł (0,2%) wpływały przede wszystkim:

- podpisana w II kwartale 2016 roku nowa umowa agencyjna w kanale *bancassurance*, w efekcie której wynagrodzenie za wykonywanie czynności agencyjnych polegających na uczestniczeniu w administrowaniu umów ubezpieczeń ochronnych jest traktowane jako koszt administracyjny w odróżnieniu od wcześniej obowiązującej umowy traktującej je jako koszt akwizycji;
- ww. negatywny czynnik był równoważony przez ograniczenie kosztów zarówno w działalności projektowej jak i działalności bieżącej poprzez stałe utrzymywanie dyscypliny kosztowej.

Zysk z działalności operacyjnej w segmencie ubezpieczeń grupowych i indywidualnie kontynuowanych w trakcie 3 kwartałów 2017 roku spadł w porównaniu z analogicznym okresem 2016 roku o 15 mln zł (1,3%) do 1 131 mln zł. Zysk z działalności operacyjnej z wyłączeniem efektu konwersji umów długoterminowych na kontrakty odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P obniżył się r/r o 19 mln zł (1,7%) - głównie na skutek wzrostu w I kwartale w stosunku do ubiegłego roku ilości zgonów i liczby wypłacanych z tego tytułu świadczeń. Wzrost ten miał swoje uzasadnienie w wyższej liczbie zgonów w całej populacji w Polsce na początku tego roku, co przedstawiają dane publikowane przez GUS. W II i III kwartale zanotowano powrót do poziomów szkodowości obserwowanych w analogicznym okresie ubiegłego roku.

14.4 Ubezpieczenia indywidualne – ubezpieczenia na życie

Składka przypisana wg rodzaju płatności - ubezpieczenia indywidualne	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2016	% zmiana
Składka okresowa	443	391	13,3%
Składka jednorazowa	753	459	64,1%
Razem	1 196	850	40,7%

Wzrost składek przypisanych brutto w stosunku do 3 kwartałów 2016 roku o 346 mln zł (40,7%) do poziomu 1 196 mln zł był rezultatem:

- wyższych wpłat na rachunki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych w ubezpieczeniach *unit-linked* oferowanych razem z Bankiem Millennium;
- wprowadzenia do sprzedaży od początku 2017 roku nowego produktu *unit-linked* razem z Alior Bank;
- wzrostu wpłat na rachunki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych produktów *unit-linked* oferowanych poprzez oddziały PZU, szczególnie IKE oraz Cel na Przyszłość;
- stale rosnącego poziomu składki produktów ochronnych zarówno o charakterze kapitałowym jak i terminowym – poziom sprzedaży przekracza wartość dożyć, wykupów, lapsów oraz zgonów istniejącego portfela.

Dane z rachunku zysków i strat - ubezpieczenia indywidualne	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2016	% zmiana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 196	850	40,7%
Składki zarobione netto	1 198	853	40,4%
Dochody z lokat	369	204	80,9%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(1 276)	(765)	66,8%
Koszty akwizycji	(103)	(78)	32,1%
Koszty administracyjne	(42)	(43)	(2,3)%
Pozostałe	(2)	(6)	(66,7)%
Wynik na ubezpieczeniach	144	165	(12,7)%
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	8,6%	9,2%	(0,6) p.p.
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	3,5%	5,1%	(1,6) p.p.
marża wyniku na ubezpieczeniach ¹⁾	12,0%	19,4%	(7,4) p.p.

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki przypisanej brutto

Dochody z działalności lokacyjnej składają się z dochodów alokowanych według cen transferowych oraz dochodów z produktów o charakterze inwestycyjnym. W segmencie ubezpieczeń indywidualnych wzrosły one r/r o 165 mln zł głównie ze względu na wzrost wyniku w produktach o charakterze inwestycyjnym – przede wszystkim w efekcie wyższych stóp zwrotu funduszy w produktach *unit-linked* w szczególności w kanale *bancassurance*, jak i lepszego wyniku zanotowanego na IKE. Dochody alokowane według cen transferowych pozostały na poziomie zbliżonym do porównywalnego okresu ubiegłego roku.

Wartość odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych wraz ze zmianą stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto ukształtowała się na poziomie 1 276 mln zł, co oznacza koszt wyższy o 511 mln zł w porównaniu z analogicznym okresem 2016 roku. Przyczyniły się do tego zdecydowanie wyższe zwiększenia rezerw przede wszystkim dla produktów *unit-linked* w kanale *bancassurance* oraz w mniejszym stopniu tego samego rodzaju produktów oferowanych w sieci własnej PZU (głównie IKE). W obu przypadkach było to efektem zarówno zwiększenia przez klientów wpłat na rachunki ubezpieczeniowych funduszy kapitałowych, jak i istotnie lepszych wyników z działalności lokacyjnej w bieżącym okresie.

W trakcie 3 kwartałów 2017 roku zanotowano wzrost kosztów akwizycji w segmencie ubezpieczeń indywidualnych o 25 mln zł do poziomu 103 mln zł. Przyczyną był istotnie wyższy poziom sprzedaży produktów *unit-linked* w kanale *bancassurance* z prowizją płatną z góry oraz w mniejszym stopniu dodatkowe koszty wynikające z rosnącego zaangażowania sieci własnej w akwizycję indywidualnych produktów ochronnych.

Koszty administracyjne w czasie 9 miesięcy 2017 roku pozostały na zbliżonym poziomie jak w roku ubiegłym, tj. 42 mln zł wobec 43 mln zł w roku ubiegłym.

Wynik operacyjny segmentu obniżył się w porównaniu z ubiegłym rokiem o 21 mln zł do poziomu 144 mln zł głównie w efekcie wzrostu wynagrodzenia prowizyjnego dla produktów *unit-linked* w kanale *bancassurance*. Na obniżenie marży wyniku wpłynął ponadto wzrost udziału w przychodach segmentu produktów inwestycyjnych o znacznie niższej osiągniętej marży.

14.5 Segment Działalność bankowa

Do segmentu działalności bankowej w Grupie PZU kontrybuują Pekao oraz Alior Bank. W 3 kwartałach 2017 roku w segmencie działalności bankowej zanotowano zysk z działalności operacyjnej (bez uwzględnienia amortyzacji wartości niematerialnych nabytych w transakcjach przejęcia banków) na poziomie 1 440 mln zł, co oznacza wzrost o 1 105 mln zł w porównaniu do 3 kwartałów 2016 roku. Wzrost ten wynika głównie z finalizacji przejęcia banku Pekao oraz rozpoczęcia jego konsolidacji od czerwca 2017 roku.

Działalność bankowa (mln zł)	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2016	zmiana %
Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	1 003	253	296,4%
Dochody z lokat	4 083	1491	173,8%
Koszty odsetkowe	(814)	(444)	83,3%
Koszty administracyjne	(2 470)	(809)	205,3%
Pozostałe	(362)	(156)	132,1%
Razem	1 440	335	329,9%

14.5.1. Bank Pekao

Według stanu na koniec września 2017 roku, PZU, był w posiadaniu 20,00% w kapitale własnym Pekao, natomiast 7 czerwca 2017 roku Grupa PZU objęła konsolidacją bank metodą pełną i od tej daty wynik banku kontrybuuje do segmentu „Działalność bankowa”.

Od momentu rozpoczęcia konsolidacji w czerwcu 2017 roku Pekao kontrybuował do zysku z działalności operacyjnej (bez uwzględnienia amortyzacji wartości niematerialnych nabytych w transakcji przejęcia Pekao) w segmencie „Działalność bankowa” na poziomie 918 mln zł. Jednocześnie z uwagi na posiadanie przez Grupę PZU 20,00% udziałów w kapitale

banku do wyniku przypisanego jednostce dominującej Pekao kontrybuował w br. 184 mln zł (bez uwzględnienia amortyzacji wartości niematerialnych nabytych w transakcji przejęcia Pekao).

Wynik z tytułu odsetek to główny składnik wyniku Pekao. Rentowność Pekao mierzona wskaźnikiem marży odsetkowej netto utrzymywała się w 3 kwartałach 2017 roku na poziomie 2,8%. W okresie objętym konsolidacją PZU, wynik z tytułu prowizji i opłat wyniósł 625 mln zł. Na wynik złożyło się 729 mln zł przychodów prowizyjnych oraz 104 mln zł kosztów prowizyjnych. W okresie przypisanym PZU, koszty administracyjne wyniosły 1 075 mln zł. W rezultacie wskaźnik Koszty/Dochody ukształtował się po 3 kwartałach 2017 roku na poziomie 45,2%. Na poziom zysku z działalności operacyjnej działalności Pekao istotny wpływ miał również podatek od instytucji finansowych. Obciążenie z tytułu podatku wyniosło od czerwca 2017 roku 174 mln zł.

Suma bilansowa⁴ Pekao na koniec III kwartału 2017 roku wynosiła 171,4 mld zł. Należności kredytowe klientów wyniosły 117,6 mld zł (wzrost o 3,2% w III kwartale), a zobowiązania wobec klientów do 134,8 mld zł (wzrost o 0,7% w III kwartale).

Dzięki efektywnej działalności komercyjnej Pekao w 3 kwartałach 2017 roku odnotowano znaczący wzrost wolumenów kredytowych w obszarze kredytów klientów detalicznych oraz wzrost kredytów korporacyjnych. Wzrost akcji kredytowej prawie w całości był sfinansowany przez wyższe wolumeny depozytów.

14.5.2. Alior Bank

Według stanu na koniec września 2017 roku, PZU wraz z jednostkami zależnymi, był w posiadaniu 32,23% w kapitale własnym Alior Bank.

Po 3 kwartałach 2017 roku w segmencie „Działalność bankowa” Alior bank kontrybuował do zysku z działalności operacyjnej (bez uwzględnienia amortyzacji wartości niematerialnych nabytych w transakcji przejęcia Alior Banku) na poziomie 522 mln zł, co oznacza wzrost o 187 mln zł w porównaniu do 3 kwartałów 2016 roku. Jednocześnie Grupa PZU posiada 32,23% udziałów w kapitale banku, a do wyniku przypisanego jednostce dominującej bank kontrybuował w br. 161 mln zł (bez uwzględnienia amortyzacji wartości niematerialnych nabytych w transakcji przejęcia Alior Banku).

Wynik z tytułu odsetek to główny składnik wyniku Alior Bank. Jego wzrost w ujęciu rocznym był konsekwencją zarówno przejęcia wydzielonej części Banku BPH jak również organicznego wzrostu wolumenu kredytów dla klientów i towarzyszącemu mu zwiększaniu bazy depozytów klientów. W efekcie portfel kredytów klientów netto wzrósł w ujęciu rok do roku o 42,3%. Pozytywny wpływ na poziom generowanych przychodów odsetkowych miało również prowadzenie adekwatnej polityki cenowej zarówno w zakresie produktów depozytowych, jak i kredytowych, w warunkach funkcjonowania Alior Banku w środowisku niskich stóp procentowych. Rentowność Alior Bank mierzona wskaźnikiem marży odsetkowej netto utrzymywała się po 3 kwartałach 2017 roku na wysokim poziomie 4,7% i w porównaniu do marży odsetkowej uzyskanej w 3 kwartałach 2016 roku była wyższa o 0,2 p.p. Wzrost marży był spowodowany między innymi utrzymywaniem efektywnej polityki cenowej. Wynik z tytułu prowizji i opłat wzrósł o 52,9% do poziomu 378 mln zł. Na wynik złożyło się 628 mln zł przychodów prowizyjnych (wzrost w ujęciu rok do roku o 52,9%) oraz 250 mln zł kosztów prowizyjnych (wzrost r/r o 52,9%). Głównym składnikiem przychodu z tytułu opłat i prowizji są prowizje związane z kredytami, rachunkami, przelewami, wpłatami, wypłatami i pożyczki itp. Ich wzrost w ujęciu rok do roku wynikał głównie z wyższego poziomu prowizji związanych z obsługą kart, rachunków bankowych, kredytów i pożyczek oraz prowizji maklerskich. W 3 kwartałach 2017 roku koszty administracyjne wyniosły 1 396 mln zł i były wyższe od kosztów administracyjnych poniesionych w analogicznym okresie roku ubiegłego o 623 mln zł tj. o 80,6%. Główną przyczyną wzrostu kosztów w analizowanym okresie w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego są koszty związane z procesem przejęcia wydzielonej części Banku BPH. W rezultacie wskaźnik Koszty/Dochody

⁴ Ze względu na fakt, że przedstawione w niniejszym skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym rozliczenie nabycia akcji Pekao ma charakter prowizoryczny przedstawione dane nie uwzględniają efektów wyceny pozycji bilansowych do wartości godziwej oraz ewentualnych wartości niematerialnych, które mogą zostać zidentyfikowane w procesie alokacji ceny nabycia.

uksztalał się po 3 kwartałach 2017 roku na poziomie 51% (49% wyłączając koszty integracji) w stosunku do 47% po 3 kwartałach 2016 roku. Na poziom zysku z działalności operacyjnej działalność Alior Banku istotny wpływ miał również podatek od instytucji finansowych. Obciążenie z tytułu podatku wyniosło w 3 kwartałach 2017 roku 149 mln zł.

Suma bilansowa⁵ Alior Bank na koniec III kwartału 2017 roku w ujęciu rok do roku wzrosła o 40,0% do 64,7 mld zł. Należności kredytowe klientów netto wzrosły w tym samym okresie o 42,3% do 49,1 mld zł, a zobowiązania wobec klientów o 45,6% do 54,5 mld zł. W porównaniu do końca 2016 roku suma bilansowa wzrosła o 6,4%, należności kredytowe klientów netto wzrosły o 9,1%, a zobowiązania wobec klientów o 6,1%. Głównymi pozycjami generującymi wzrost sumy bilansowej były po stronie aktywów: należności od klientów (wzrost w ujęciu r/r o 14,6 mld zł do 49,1 mld zł) oraz aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (wzrost w ujęciu r/r o 2,8 mld zł do 9,2 mld zł), a po stronie zobowiązań: depozyty klientów (wzrost o 16,6 mld zł do 51,2 mld zł) oraz kapitały własne (wzrost o 0,8 mld zł do 6,3 mld zł).

14.6 Inwestycje

Wynik netto na działalności inwestycyjnej i koszty odsetkowe

W okresie 3 kwartałów 2017 roku wynik netto na działalności inwestycyjnej⁶ Grupy PZU wyniósł 5 833 mln zł wobec 2 635 mln zł w analogicznym okresie 2016 roku (wzrost o 121,4%). Wyższy wynik to przede wszystkim efekt wzrostu wyniku z działalności prowadzonej przez sektor bankowy (m.in. przychodów odsetkowych, w tym od kredytów oraz wyniku handlowego) na skutek rozpoczęcia konsolidacji banku Pekao oraz połączenia Alior Banku z wydzieloną działalnością BPH. Po uwzględnieniu kosztów odsetkowych oraz wyłączając wpływ działalności bankowej wynik netto na działalności inwestycyjnej w okresie 3 kwartałów 2017 roku wyniósł 1 615 mln zł i był wyższy niż wynik ubiegłego roku o 596 mln zł, na co wpływ miały przede wszystkim następujące czynniki:

- wyższa o 358 mln zł wycena pakietu akcji Grupy Azoty;
- wyższy wynik na notowanych instrumentach kapitałowych w szczególności ze względu na poprawę koniunktury na GPW – wzrost indeksu WIG o 24,2% w 3 kwartałach 2017 roku wobec 1,3% w analogicznym okresie roku ubiegłego;
- lepsze wyniki portfela aktywów na pokrycie produktów inwestycyjnych o 256 mln zł r/r, w tym w szczególności funduszy w ramach portfela unit-linked, które jednak pozostają bez wpływu na wynik Grupy PZU;
- niższy wynik na odsetkowych instrumentach finansowych przede wszystkim na skutek gorszego wyniku na portfelu obligacji walutowych (utrzymywanych głównie na potrzeby zabezpieczenia zobowiązań finansowych z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych) jak również niższego poziomu aktywów w związku z finansowaniem zakupu akcji banku Pekao; efekt ten został zbilansowany poprzez:
 - dodatni wpływ różnic kursowych od własnych dłużnych papierów wartościowych w związku z umocnieniem kursu PLN względem EUR wobec osłabienia w porównywalnym okresie;
 - lepsze wyniki na nieskarbowych instrumentach rynku dłużnego ze względu na pozyskanie wysokomarżowych ekspozycji do portfela;
 - zakup 2 mld zł obligacji 30-letnich na rynku pierwotnym do portfela obligacji utrzymywanych do terminu wymagalności.

⁵ Wartości bilansowe wraz z efektem korekty z tytułu wyceny pozycji bilansowych do wartości godziwej na moment objęcia konsolidacją i ich dalszej wyceny oraz amortyzacji wartości niematerialnych zidentyfikowanych w transakcji przejęcia Alior Banku.

⁶ Wynik netto na działalności inwestycyjnej obejmuje przychody netto z inwestycji, wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji oraz zmianę netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej.

Zmiana wyniku netto na działalności inwestycyjnej po uwzględnieniu kosztów odsetkowych

Wynik netto na działalności inwestycyjnej po uwzględnieniu kosztów odsetkowych	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2016	zmiana %
Instrumenty kapitałowe	515	142	262,7%
Grupa Azoty	118	(240)	x
Odsetkowe instrumenty finansowe	1 109	1 230	(9,8)%
Odsetki od własnych dłużnych papierów wartościowych	(58)	(38)	x
Różnice kursowe od własnych dłużnych papierów wartościowych	98	(44)	x
Nieruchomości inwestycyjne	(50)	174	x
Instrumenty pochodne	203	(60)	x
Pozostałe	(320)	(145)	x
Razem bez działalności bankowej	1 615	1 019	58,5%
Alior	1 787	1 110	60,9%
Pekao	1 547	-	x
Razem	4 949	2 129	132,5%

Dochody z działalności operacyjnej segmentu inwestycje (wyłącznie operacje na zewnątrz) wyniosły 308 mln zł wobec -370 mln zł w analogicznym okresie 2016 roku przede wszystkim ze względu na poprawę koniunktury na GPW.

Na koniec września 2017 roku wartość portfela lokat⁷ Grupy PZU z wyłączeniem wpływu działalności bankowej wynosiła 47 482 mln zł wobec 50 488 mln zł na koniec 2016 roku.

Grupa prowadzi działalność inwestycyjną zgodnie z wymogami ustawowymi przy zachowaniu odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, płynności i rentowności. Dłużne skarbowe papiery wartościowe stanowiły ponad 60% portfela lokat z wyłączeniem wpływu działalności bankowej zarówno na 30 września 2017 roku jak i na 31 grudnia 2016 roku.

Wzrost stanu pożyczek wynikał z konsekwentnie wdrażanej polityki lokacyjnej mającej na celu zapewnienie większej dywersyfikacji portfela lokat.

Niższy poziom skarbowych instrumentów rynku dłużnego związany jest z finansowaniem zakupu akcji Pekao.

⁷ Portfel lokat obejmuje aktywa finansowe (łącznie z produktami inwestycyjnymi, z wyłączeniem należności od klientów z tytułu kredytów), nieruchomości inwestycyjne (włącznie z częścią prezentowaną w kategorii aktywa przeznaczone do sprzedaży), ujemną wycenę instrumentów pochodnych oraz zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu.

Struktura portfela lokat z wyłączeniem wpływu działalności bankowej

Portfel lokat	30 września 2017	31 grudnia 2016
Instrumenty kapitałowe, w tym:	7 063	7 409
- notowane	2 742	3 700
- pozostałe	4 321	3 709
Odsetkowe aktywa finansowe, w tym:	38 056	40 411
Dłużne papiery wartościowe - rządowe	31 321	32 263
Dłużne papiery wartościowe - pozostałe	1 557	3 122
Transakcje reverse repo i lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	1 622	3 318
Pożyczki	3 556	1 708
Nieruchomości inwestycyjne	2 677	2 830
Instrumenty pochodne (wartość netto)	36	(14)
Zobowiązania z tytułu transakcji z przyrzeczeniem odkupu	(350)	(148)
Razem portfel lokat	47 482	50 488

14.7 Ubezpieczenia emerytalne

Ubezpieczenia emerytalne	1 stycznia 2017 - 30 września 2017	1 stycznia 2016 - 30 września 2016	% zmiana
Dochody z lokat, w tym:	4	4	0,0%
Pozostałe przychody	91	81	12,3%
Przychody	95	85	11,8%
Koszty administracyjne	(35)	(29)	20,7%
Pozostałe	(1)	(1)	0,0%
Wynik z działalności operacyjnej	59	55	7,3%

Przychody z tytułu działalności podstawowej w segmencie ubezpieczeń emerytalnych za 3 kwartały 2017 roku i za 3 kwartały 2016 roku wyniosły odpowiednio 91 mln zł i 81 mln zł. Zmiana o 10 mln zł (12,3%) wynikała głównie z wyższych przychodów z tytułu zarządzania funduszem OFE „PZU Złota Jesień” co było efektem wyższej średniej wartości aktywów netto spowodowanej lepszą sytuacją na rynkach finansowych.

Koszty administracyjne PTE PZU wzrosły o 6 mln zł r/r (+20,7%). Główny wpływ na odchylenie miały dopłaty do Funduszu Gwarancyjnego, które były wyższe o prawie 5 mln zł z uwagi na dynamiczny wzrost zarządzanego przez PTE PZU funduszu OFE „PZU Złota Jesień”.

Na koniec III kwartału 2017 roku łączna wartość aktywów netto wszystkich OFE na rynku wyniosła 181,1 mld zł i wzrosła o 26,8% w stosunku do końca września 2016 roku. Aktywa OFE PZU wzrosły w tym okresie o 27,0%, do poziomu 23,5 mld zł. W okresie od stycznia do września 2017 roku ZUS przekazał do OFE PZU 243,2 mln zł składek brutto wraz z odsetkami, o 7,1 % więcej niż w analogicznym okresie 2016 roku. W tzw. „suwaku” OFE PZU przekazało do ZUS 519,7 mln zł. Stopa zwrotu OFE PZU w okresie 9 miesięcy 2017 roku wyniosła +19,7%.

14.8 Kraje bałtyckie

Dane z rachunku zysków i strat - segment Kraje bałtyckie	1 stycznia- 30 września 2017	1 stycznia- 30 września 2016	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 028	868	18,4%
Składki zarobione netto	910	813	11,9%
Dochody z lokat	15	17	(11,8%)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(566)	(514)	10,1%
Koszty akwizycji	(201)	(186)	8,1%
Koszty administracyjne	(83)	(82)	1,2%
Pozostałe	1	(1)	(200,0%)
Wynik na ubezpieczeniach	76	47	61,7%
kurs walutowy EUR w PLN	4,2566	4,3688	(2,6%)
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	22,1%	22,9%	(0,8 p.p.)
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	9,1%	10,1%	(1,0 p.p.)

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

W ramach działalności w krajach bałtyckich, Grupa PZU posiada w swojej ofercie ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe oraz ubezpieczenia na życie. Ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe dystrybuowane są poprzez nabyte w 2014 roku podmioty: Lietuvos Draudimas – lidera rynku litewskiego (nabycie miało miejsce 31 października 2014 roku), AAS Balta (przejęcie nastąpiło 30 czerwca 2014 roku) oraz oddział Lietuvos Draudimas w Estonii (od 31 października 2014 roku). Ubezpieczenia na życie sprzedawane są przez spółkę UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas.

Udział w litewskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł na koniec września 2017 roku 30,6%, w ubezpieczeniach na życie 6,0%, natomiast udział w estońskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł 15,6%. Tymczasem udział w rynku łotewskim wyniósł na koniec I półrocza 2017 roku 27,6%.

Z tytułu działalności w krajach bałtyckich, Grupa PZU wygenerowała po 3 kwartałach 2017 roku wynik na ubezpieczeniach w wysokości 76 mln zł wobec 47 mln zł w analogicznym okresie poprzedniego roku.

Rezultat ten ukształtował się pod wpływem następujących czynników:

- wzrostu składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 1 028 mln zł i przyrosła w stosunku do 3 kwartałów poprzedniego roku o 160 mln zł. Ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe odnotowały wzrost w wysokości 155 mln zł – w szczególności w ubezpieczeniach komunikacyjnych na skutek podwyższenia stawek ubezpieczeniowych w regionie. W przypadku ubezpieczeń na życie składka wzrosła o 5 mln zł (tj. 13,5%). Dynamika składki przypisanej brutto w segmencie kraje bałtyckie ukształtowała się na poziomie 18,4%;
- spadku dochodów z lokat. Na koniec września 2017 roku wynik wyniósł 15 mln zł i był niższy o 2 mln zł w porównaniu do analogicznego okresu minionego roku;
- zwiększenia wartości odszkodowań i świadczeń netto. Osiągnęły one poziom 566 mln zł i były wyższe o 10,1% w porównaniu do 3 kwartałów ubiegłego roku. Wskaźnik szkodowości w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych ukształtował się na poziomie 61,6% co oznacza spadek o 0,9 p.p. w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku - łagodniejsze warunki pogodowe i spadek częstości szkód masowych częściowo skompensowane zostały kilkoma dużymi szkodami w regionie. W ubezpieczeniach na życie wartość świadczeń ukształtowała się na poziomie 32 mln zł i była wyższa o 3 mln zł w stosunku do końca września 2016 roku, zarówno na skutek wzrostu wypłaconych świadczeń jak i zwiększenia rezerw na ryzyko klienta;
- wyższych kosztów akwizycji. Wydatki segmentu na ten cel wyniosły 201 mln zł i były o 8,1% wyższe niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Natomiast współczynnik kosztów akwizycji liczony do składki zarobionej netto spadł o 0,8 p.p. w stosunku do 3 kwartałów zeszłego roku m.in. w efekcie wzrostu udziału w portfelu ubezpieczeń komunikacyjnych charakteryzujących się niższymi obciążeniami prowizyjnymi;
- przyrostu kosztów administracyjnych. Wyniosły one 83 mln zł i wzrosły o 1,2% w stosunku do porównywalnego okresu minionego roku. Jednakże, pomimo wzrostu kosztów, odnotowano obniżenie wskaźnika kosztów administracyjnych, który wyniósł 9,1% co oznacza spadek o 1,0 p.p. w stosunku do analogicznego okresu roku

ubiegłego. Obniżenie kosztów administracyjnych było możliwe dzięki utrzymaniu dyscypliny kosztowej m.in. w obszarze IT.

14.9 Ukraina

Dane z rachunku zysków i strat - segment Ukraina	1 stycznia- 30 września 2017	1 stycznia- 30 września 2016	zmiana %
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	168	155	8,4%
Składki zarobione netto	91	78	16,7%
Dochody z lokat	12	17	(29,4%)
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(41)	(37)	10,8%
Koszty akwizycji	(50)	(43)	16,3%
Koszty administracyjne	(17)	(16)	6,3%
Pozostałe	16	16	0,0%
Wynik na ubezpieczeniach	11	15	(26,7%)
kurs walutowy UAH w PLN	0,1436	0,1531	(6,2%)
wskaźnik kosztów akwizycji ¹⁾	54,9%	55,1%	(0,2 p.p.)
wskaźnik kosztów administracyjnych ¹⁾	18,7%	20,5%	(1,8 p.p.)

¹⁾ Wskaźniki liczone do składki zarobionej netto

W ramach działalności na Ukrainie, Grupa PZU oferuje ubezpieczenia majątkowe i pozostałe osobowe jak również ubezpieczenia na życie poprzez spółki: PZU Ukraine i PZU Ukraine Life.

Udział w ukraińskim rynku ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych wyniósł na koniec czerwca 2017 roku 3,3%, natomiast w ubezpieczeniach na życie 10,6%. Według kwartalnika Insurance TOP8 spółka majątkowa uplasowała się na 5-ej pozycji na rynku pod względem składki przypisanej brutto, natomiast spółka dystrybuująca ubezpieczenia na życie na pozycji 4-ej.

Segment Ukraina zakończył III kwartał 2017 roku zyskiem z działalności operacyjnej na poziomie 11 mln zł wobec 15 mln zł w analogicznym okresie roku ubiegłego.

Zmiana wyniku segmentu miała miejsce na skutek:

- wzrostu składki przypisanej brutto. Wyniosła ona 168 mln zł i przyrosła w stosunku do analogicznego okresu 2016 roku o 13 mln zł (tj. 8,4%). W ubezpieczeniach na życie składka wyniosła 30 mln zł i zwiększyła się w porównaniu do roku poprzedniego o 4 mln zł, w szczególności w efekcie wyższej sprzedaży ubezpieczeń ochronnych. Jednocześnie w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych składka przypisana brutto przyrosła w stosunku do roku poprzedniego o 7,0% na skutek wzrostu sprzedaży w segmencie masowym;
- niższych dochodów z lokat. Wyniosły one 12 mln zł i były niższe o 29,4% w stosunku do analogicznego okresu ubiegłego roku przede wszystkim w efekcie niższych dochodów z lokat na ryzyko klienta;
- wzrostu kosztów odszkodowań i świadczeń. Wyniosły one 41 mln zł i były wyższe o 10,8% w stosunku do 3 kwartałów 2016 roku. Wskaźnik szkodowości w ubezpieczeniach majątkowych i pozostałych osobowych wzrósł w stosunku do analogicznego okresu poprzedniego roku o 5,3 p.p. i wyniósł 46,8%. W ubezpieczeniach na życie wartość świadczeń spadła o 20,0% na skutek rozwiązywania rezerw na ryzyko klienta;
- wyższych kosztów akwizycji. Ukształtowały się one na poziomie 50 mln zł wobec 43 mln zł w na koniec III kwartału 2016 roku. Jednocześnie wskaźnik kosztów akwizycji liczony do składki zarobionej netto uległ obniżeniu o 0,2 p.p.;
- wzrostu kosztów administracyjnych. Ukształtowały się one na poziomie 17 mln zł. Dla porównania – w analogicznym okresie roku poprzedniego wyniosły one 16 mln zł. Ich przyrost związany był m.in. z indeksacją wynagrodzeń oraz wzrostem kosztów utrzymania nieruchomości. Wskaźnik kosztów administracyjnych segmentu spadł o 1,8 p.p. i osiągnął wartość 18,7%.

⁸ Insurance TOP #2 2017

14.10 Kontrakty inwestycyjne

W sprawozdaniu skonsolidowanym kontrakty inwestycyjne ujmowane są zgodnie z wymogami MSR 39.

Wyniki segmentu kontrakty inwestycyjne prezentowane są według Polskich Standardów Rachunkowości, co oznacza, iż ujęto m.in. składki przypisane brutto, wypłacone świadczenia oraz zmianę rezerw techniczno – ubezpieczeniowych. Powyższe kategorie są eliminowane na poziomie skonsolidowanym.

Wolumeny pozyskane z kontraktów inwestycyjnych wg rodzaju płatności	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2016	% zmiana
Składka okresowa	30	31	(3,2)%
Składka jednorazowa	-	38	(100,0)%
Razem	30	69	(56,5)%

Składki przypisane brutto pozyskane z kontraktów inwestycyjnych w trakcie 3 kwartałów 2017 roku spadły o 39 mln zł (-56,5%) w porównaniu do analogicznego okresu 2016 roku, do poziomu 30 mln zł. Zmiany w zakresie składki przypisanej brutto wynikały przede wszystkim z wycofania z oferty od czerwca 2016 roku krótkoterminowych produktów na życie i dożycie w kanale własnym tzw. polisolokat.

Dane z rachunku zysków i strat - kontrakty inwestycyjne	1 stycznia – 30 września 2017	1 stycznia – 30 września 2016	% zmiana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	30	69	(56,5)%
Ubezpieczenia grupowe	2	2	-
Ubezpieczenia indywidualne	28	67	(58,2)%
Składki zarobione netto	30	69	(56,5)%
Dochody z lokat	27	13	107,7%
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe oraz zmiana stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto	(47)	(71)	(33,8)%
Koszty akwizycji	(1)	(3)	(66,7)%
Koszty administracyjne	(6)	(7)	(14,3)%
Pozostałe	-	-	x
Wynik z działalności operacyjnej	3	1	200,0%
marża wyniku z działalności operacyjnej ¹⁾	10,0%	1,4%	855,1%

Dochody z działalności lokacyjnej w segmencie kontraktów inwestycyjnych poprawiły się w stosunku do ubiegłego roku o 14 mln zł głównie w efekcie lepszej stopy zwrotu IKZE oraz funduszy w produkcie *unit-linked* w kanale *bancassurance*.

Koszt odszkodowań i świadczeń ubezpieczeniowych wraz ze zmianą stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto uległ zmniejszeniu r/r o 24 mln zł do poziomu 47 mln zł na skutek wycofania z oferty w połowie 2016 roku krótkoterminowych produktów na życie i dożycie w kanale własnym (brak przypisu składki w bieżącym roku nie generuje wzrostu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, natomiast wartość wypłaconych świadczeń z tytułu dożycia terminu umowy kompensowana jest adekwatną zmianą stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych).

Spadek kosztów akwizycji w stosunku do poprzedniego roku był efektem braku nowej sprzedaży oraz spadku wartości aktywów w produktach typu *unit-linked* w kanale *bancassurance* (część wynagrodzenia dla banku jest uzależniona od poziomu aktywów), a dodatkowo również spadku zaangażowania sieci własnej w sprzedaż krótkoterminowych ubezpieczeń na życie i dożycie o charakterze inwestycyjnym, po wycofaniu ich od czerwca 2016 roku z oferty.

Koszty administracyjne wyniosły 6 mln zł, co oznacza spadek o 14,3% w porównaniu do analogicznego okresu 2016 roku na skutek spadku portfela umów w tym segmencie.

Wynik operacyjny segmentu wyniósł 3 mln zł w porównaniu do 1 mln zł w okresie 9 miesięcy 2016 roku głównie z powodu spadku kosztów działalności alokowanych do produktów tego segmentu.

15. Wpływ zdarzeń jednorazowych na wyniki operacyjne

Efekt konwersji polis umów wieloletnich na umowy roczne odnawialne w ubezpieczeniach grupowych typ P traktowany jako zdarzenie o charakterze niepowtarzalnym był wyższy w 3 kwartałach 2017 roku o 4 mln zł w porównaniu do

porównywalnego okresu roku ubiegłego. Dodatkowo w 3 kwartałach 2017 rozpoznano jednorazowy efekt wyższego niż średnia z ostatnich 3 lat poziomu szkód powodowanych zjawiskami atmosferycznymi (nawałnice) w wysokości 120 mln zł.

W 3 kwartałach 2016 roku odnotowano wyższe niż średnia z poprzednich 3 lat odszkodowania w ubezpieczeniach rolnych w wysokości 236 mln zł.

16. Otoczenie makroekonomiczne

Podstawowe trendy w gospodarce i tempo wzrostu gospodarczego

Wzrost PKB w II kwartale 2017 wyniósł 3,9% r/r wobec 4,0% r/r w I kwartale, a głównymi jego „silnikami” była konsumpcja gospodarstw domowych (dodała 2,9 pkt. procentowego) i cykliczna akumulacja zapasów (dodała 1,9 pkt. procentowego). Inwestycje wzrosły zaledwie o 0,8% r/r. Słabo wzrosły zarówno inwestycje prywatne (obniżyły się inwestycje dużych spółek Skarbu Państwa), jak i publiczne. Silny wzrost zapasów był najprawdopodobniej reakcją na antycypowane zwiększenie skali działalności firm. Eksport netto odjął 1,5 pkt. procentowego od dynamiki PKB w II kwartale. Wydaje się jednak, że wzrost importu był skorelowany z przyrostem zapasów, a obniżenie dynamiki eksportu w II kwartale w warunkach ożywienia w strefie euro nie powinno być trwałe.

Wydaje się, że dynamika PKB w III kwartale mogła przewyższyć 4,5% r/r. Oprócz miesięcznych danych o aktywności gospodarczej na przyspieszenie dynamiki PKB wskazują także badania koniunktury. W tym okresie wzrosła dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (do 6,3% r/r wobec 4,2% r/r kwartał wcześniej), a zwłaszcza dynamika produkcji budowlano-montażowej (średnio w miesiącu do 19,6% r/r z ok. 8,1% r/r w II kwartale). Jednocześnie wbrew oczekiwaniom, sprzedaż detaliczna rosła nieco szybciej niż w II kwartale (w cenach stałych średnio w miesiącu o 7,1% r/r wobec 6,6% r/r). Można zatem oczekiwać, że roczna dynamika konsumpcji gospodarstw domowych pozostanie bliska 5% r/r, pomimo wygasania efektu wypłat z programu 500+. Wchodzące w fazę realizacji inwestycje infrastrukturalne współfinansowane ze środków nowej perspektywy finansowej UE przyczynią się do podniesienia dynamiki inwestycji - choć w III kwartale nie przekroczyła ona raczej kilku procent. Wzrostowi gospodarczemu w III kwartale sprzyjał zarówno solidny popyt krajowy, jak i dobra koniunktura zagraniczna.

Rynek pracy i konsumpcja

W III kwartale 2017 roku kontynuowany był wzrost zatrudnienia i spadek bezrobocia. Przeciętne miesięczne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw zwiększyło się w tym okresie o 29 tysięcy osób, podczas gdy rok wcześniej było to 19 tysięcy. Roczna dynamika zatrudnienia w przedsiębiorstwach w III kwartale była zbliżona do tej z I półrocza 2017 roku (średnio w miesiącu 4,5% r/r). Rośnie popyt na pracę, ale przedsiębiorstwa sygnalizują coraz poważniejsze problemy zapełnieniem wakatów. Stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się we wrześniu do 6,8% - jest to najniższy poziom od ponad 26 lat. Systematycznie obniża się także stopa bezrobocia według BAEL (5,0% w II kwartale).

Od wiosny tego roku rośnie wyraźnie dynamika wynagrodzeń – w III kwartale w przedsiębiorstwach sięgnęła 6,0% r/r wobec 5,4% r/r w II kwartale. Wzrosła także dynamika wynagrodzeń w ujęciu realnym – w przedsiębiorstwach do 4,1% r/r w III kwartale wobec 3,5% r/r w kwartale poprzednim. Wzrost realnych dochodów w warunkach bardzo dobrej sytuacji na rynku pracy sprzyja wzrostowi konsumpcji. Wskaźniki koniunktury konsumenckiej utrzymują się na rekordowo wysokim poziomie. Spadek stopy bezrobocia, utrzymujący się popyt na pracę przy ograniczonej jej podaży, przemawiają za dalszym wzrostem presji płacowej i przyspieszeniem wzrostu płac.

Polityka pieniężna, stopy procentowe, inflacja

W III kwartale 2017 roku średnia inflacja mierzona rocznym wskaźnikiem CPI wyniosła 1,9% r/r i była nieznacznie wyższa niż w II kwartale (1,8% r/r). Inflacja wzrosła jednak z poziomu 1,5% r/r w czerwcu do 2,2% r/r we wrześniu – do czego przyczyniła się drożejąca (w skali roku) żywność i paliwa. W tym okresie średni poziom inflacji bazowej netto (po wyłączeniu cen żywności i energii) pozostał niezmienny (0,8% r/r) – ale także w tym przypadku inflacja netto wzrosła w ciągu III kwartału (we wrześniu do 1,0% r/r). Badania koniunktury sygnalizują wzrost presji kosztowej, a wskaźnik cen produkcji w przemyśle pozostał w III kwartale na stosunkowo wysokim poziomie 2,8% r/r.

Stopy procentowe Narodowego Banku Polski pozostają w 2017 roku niezmienione. Referencyjna stopa procentowa od marca 2015 roku wynosi 1,5%. Według Rady Polityki Pieniężnej, obecny poziom stóp procentowych wspiera utrzymanie się gospodarki polskiej na ścieżce zrównoważonego wzrostu i pozwala zachować równowagę makroekonomiczną.

Finanse publiczne

Ministerstwo Finansów poinformowało, że szacunkowy deficyt sektora finansów publicznych po trzech kwartałach 2017 roku wyniósł 1 mld zł. Jednak sam budżet państwa po wrześniu bieżącego roku zanotował 3,8 mld zł nadwyżki. Był to drugi przypadek w ciągu ostatnich 25 lat (pierwszy w 2007 roku) gdy obserwowaliśmy w tym okresie nadwyżkę. Istotny wpływ na wykonanie budżetu miała korzystna dynamika wpływów z podatków pośrednich, która po trzech kwartałach 2017 roku utrzymywała się powyżej 16,5% r/r. Sprzyjały temu działania w zakresie uszczelnienia systemu podatkowego, jak również dynamiczny wzrost PKB i korzystna struktura wzrostu gospodarczego. Wpływy z podatku VAT wzrosły po trzech kwartałach 2017 roku o 23,3% r/r. Wpływy z CIT wzrosły z kolei o 12,6% r/r. Do dobrych wyników budżetu państwa po trzech kwartałach 2017 roku przyczyniły się również niższe niż zakładano wydatki. Wobec dobrych wyników budżetu, nie zorganizowano ani jednego przetargu sprzedaży obligacji skarbowych w III kwartale.

Sytuacja na rynkach finansowych

Na rynku obligacji III kwartał 2017 roku można podzielić na dwa zasadnicze okresy. Od początku lipca do końca sierpnia obserwowaliśmy spadek rentowności obligacji skarbowych Niemiec i USA. Spadek rentowności w USA był spowodowany wątpliwościami odnośnie tempa zacieśniania polityki pieniężnej przez FED przy zaskakująco niskich, wzmagających niepokój rynków, odczytach inflacji. Także w Europie, inflacja bazowa - pomimo dynamicznego wzrostu PKB i malejącego bezrobocia - była ciągle niska. Wzrosły również obawy, że umocnienie się wspólnej waluty europejskiej może opóźnić zacieśnianie polityki pieniężnej w strefie Euro. Te czynniki, przy wzroście ryzyka geopolitycznego związanej z działaniami Korei Północnej, doprowadziły do spadków rentowności obligacji niemieckich (powszechnie uważanych za instrumenty bezpieczne). Z kolei we wrześniu obserwowaliśmy odwrócenie dwumiesięcznego trendu i wzrost rentowności obligacji Niemiec i USA. W Europie ruch ten zapoczątkowała wypowiedź Mario Draghiego, w której zakomunikował ogłoszenie planu redukcji skupu obligacji przez EBC jeszcze w tym roku. Wzrost rentowności w USA był pokłosiem serii dobrych danych makroekonomicznych oraz „jastrzębich” wypowiedzi J. Yellen po wrześniowym posiedzeniu FED.

Rentowność polskich skarbowych papierów wartościowych w III kwartale pozostawała pod znacznym wpływem nastrojów na światowych rynkach finansowych. Rentowności polskich obligacji skarbowych w III kwartale podążały głównie za rentownościami obligacji skarbowych Niemiec i USA. Zachowanie polskich obligacji skarbowych odbiegało od zachowania ich zagranicznych odpowiedników wyłącznie w drugiej połowie lipca i na początku sierpnia. Czynnikiem przyczyniającym się do zwiększenia rentowności polskich obligacji w tym okresie był wzrost ryzyka politycznego związany z zastrzeżeniami Komisji Europejskiej co do proponowanych zmian w sądownictwie. Rentowności polskich skarbowych obligacji 10-letnich poruszały się III kwartale w korytarzu od 3,15% (początek września) do 3,44% (początek sierpnia). Różnica pomiędzy rentownościami polskich i niemieckich 10-letnich papierów skarbowych pozostawała dość stabilna. Spread pomiędzy rentownościami polskich i amerykańskich 10-letnich papierów skarbowych również ulegał tylko niewielkim zmianom (zacieśnił się o 10 pkt. bazowych).

Kurs euro w III kwartale umacniał się wyraźnie w stosunku do dolara. Ta silna tendencja zakończyła się dopiero pod koniec września, kiedy miało miejsce lekkie odreagowanie. Kurs EURUSD wzrósł z około 1,14 na koniec czerwca 2017 roku do około 1,17 na koniec września. Osłabieniu dolara sprzyjały między innymi narastające wątpliwości odnośnie tempa zacieśniania polityki pieniężnej w USA. W III kwartale 2017 wartość polskiej waluty osłabiła się względem euro (EURPLN) o 1,5%, jednocześnie umacniając się do amerykańskiego dolara (USDPLN) o 0,6%. Złoty umocnił się również znacząco (2,3%) wobec franka szwajcarskiego (CHFPLN).

W III kwartale indeksy giełdowe w USA kontynuowały wzrosty obserwowane we wcześniejszych kwartałach. S&P 500 zyskał 4% w tym okresie. Niemiecki indeks giełdowy DAX w lipcu i sierpniu dla odmiany kontynuował spadki rozpoczęte jeszcze w II kwartale. Jednym z czynników, który odpowiadał za te spadki było znaczące umocnienie się Euro, co inwestorzy postrzegali jako czynnik niekorzystny dla eksportu europejskich spółek. Z kolei we wrześniu obserwowaliśmy gwałtowny wzrost indeksu DAX. Łącznie w III kwartale niemiecki indeks zyskał 4,1%.

Polski indeks giełdowy szerokiego rynku WIG również odnotował w III kwartale 2017 roku solidny wzrost - o 5,4%. Indeks dużych spółek WIG20 zyskał ponad 6,5%. Indeks średnich spółek mWIG40 pozostał bez zmian, a małe spółki z indeksu sWIG80 znacząco traciły w tym okresie. Za wzrost WIG w III kwartale odpowiadały zatem duże spółki, szczególnie zaś solidny wzrost cen akcji spółek sektora energetycznego i paliwowego.

17. Stanowisko Zarządu dotyczące wcześniej publikowanych prognoz wyników

PZU nie przekazywał do publicznej wiadomości prognoz wyników jednostkowych ani skonsolidowanych.

18. Czynniki ryzyka, które mogą mieć wpływ na wyniki finansowe w kolejnych kwartałach

18.1 Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Obok zdarzeń o charakterze losowym (takich jak: powódzie, huragany, susza), do głównych czynników, które wpływać mogą na sytuację sektora ubezpieczeń majątkowych i pozostałych osobowych w kolejnym kwartale 2017 roku należy zaliczyć:

- możliwe spowolnienie wzrostu gospodarczego w Polsce w wyniku pogarszających się uwarunkowań zewnętrznych skutkujące brakiem wzrostu inwestycji o spodziewanej skali oraz niepewnością i pogorszeniem perspektyw wzrostu gospodarczego. W konsekwencji ograniczenie wydatków gospodarstw domowych, w tym na zakup polis komunikacyjnych (na skutek niższej sprzedaży nowych samochodów), niższa sprzedaż kredytów hipotecznych i związanych z nimi ubezpieczeń kredytobiorców oraz zmniejszenie popytu na inne ubezpieczenia majątkowe. Gorsza sytuacja finansowa firm skutkująca wzrostem ryzyka kredytowego i zwiększeniem szkodowości portfela ubezpieczeń finansowych;
- perspektywę wyższej inflacji i wzrostu gospodarczego sprzyjające wzrostowi rentowności obligacji skarbowych, co długookresowo jest korzystne dla Grupy PZU, choć krótkoterminowo może wpłynąć niekorzystnie na dochody z lokat. Liczne czynniki ryzyka, podwyższające zmienność na rynkach finansowych, jak potencjalnie dotkliwe skutki trudnych do przewidzenia decyzji politycznych, w szczególności w krajach Unii Europejskiej, które mogą znacząco wpłynąć na perspektywy dla poszczególnych klas aktywów na rynkach finansowych;
- orzecznictwo Sądów Najwyższych w zakresie wysokości wypłat zadośćuczynień pieniężnych z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych dla osób najbliższych za krzywdę wynikającą z naruszenia jej dobra osobistego, nawet gdy szkoda miała miejsce przed 3 sierpnia 2008 roku;
- możliwy wzrost kosztów likwidacji szkód w związku z wprowadzeniem dalszych wytycznych KNF dotyczących likwidacji szkód, w szczególności szkód osobowych;
- wzrost cen części zamiennych wpływających na koszty likwidacji szkód na skutek spadków wartości złotego polskiego wobec euro;
- decyzje administracyjne UOKiK oraz naciski społeczne dotyczące wysokości cen ubezpieczeń komunikacyjnych, zmuszające zakłady ubezpieczeń do zmian w polityce cenowej.

18.2 Ubezpieczenia na życie

Do czynników ryzyka mogących mieć wpływ na wyniki w segmencie ubezpieczeń grupowych, indywidualnie kontynuowanych i indywidualnych (ub. na życie) w kolejnym kwartale 2017 roku należą przede wszystkim:

- potencjalny wzrost konkurencji w ubezpieczeniach grupowych spowodowany wzrostem roli brokerów w tym segmencie oraz wymogiem przeprowadzania przetargów na ubezpieczenia grupowe przez podmioty podlegające reżimowi Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku Prawo Zamówień Publicznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 907, „Prawo Zamówień Publicznych”);
- niezrealizowanie się aktualnych oczekiwań w zakresie spadku stopy bezrobocia, wzrostu wynagrodzeń lub wzrostu konsumpcji indywidualnej mogące przełożyć się na brak wzrostu popytu na produkty ubezpieczeniowe;
- zmiany dotychczasowego poziomu śmiertelności i zachorowalności;
- zachowanie się rynku kapitałowego, co wpływa na zainteresowanie produktami kapitałowymi oferowanymi przez PZU Życie;
- projekt ustawy o dystrybucji ubezpieczeń – dostosowanie się zakładów ubezpieczeń do nowych przepisów, które wynika z konieczności zaimplementowania do krajowego porządku prawnego przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/97 z 20 stycznia 2016 roku w sprawie dystrybucji ubezpieczeń (Dz. Urz. UE L 26 z 02.02.2016, s. 19), tzw. IDD;
- unijne rozporządzenie o ochronie danych osobowych, tj. RODO – dostosowanie się zakładów ubezpieczeń do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE;
- finalny kształt nowego systemu zabezpieczenia emerytalnego (Planu Budowy Kapitału), który może wpłynąć na politykę ubezpieczycieli w zakresie produktów emerytalnych jak i przychody z tej linii biznesowej.

18.3 Fundusze emerytalne

Jako główny czynnik ryzyka mogącego mieć wpływ na działalność spółki PTE PZU w kolejnych latach jest ogłoszony przez Rząd Plan na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, który przewiduje zmiany między innymi w obecnie funkcjonującym systemie emerytalnym. Reforma będąca wynikiem ustawowego przeglądu systemu ubezpieczeniowego zakłada w szczególności transfer 25% środków z Otwartych Funduszy Emerytalnych do Funduszu Rezerwy Demograficznej oraz 75% środków do nowoutworzonych Indywidualnych Kont Emerytalnych zarządzanych przez przekształcone w Towarzystwa Inwestycyjne Powszechne Towarzystwa Emerytalne. Ewentualnej likwidacji OFE ma towarzyszyć również wprowadzenie nowego, powszechnego systemu dobrowolnych III filarowych pracowniczych programów emerytalnych w sektorze przedsiębiorstw - Pracowniczych Planów Kapitałowych, gdzie składka będzie odprowadzana zarówno przez pracodawcę jak i pracownika, a środki zarządzane przez Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych.

18.4 Działalność inwestycyjna

Do czynników ryzyka mogących mieć wpływ na wyniki z działalności inwestycyjnej należą przede wszystkim:

- zmienność rentowności skarbowych papierów wartościowych uzależniona od sytuacji gospodarczej Polski i krajów Unii Europejskiej – zmiany rentowności papierów mogą wpłynąć na wahania wyceny lokat;
- zachowanie się rynku kapitałowego, a szczególnie GPW – część dochodów z działalności inwestycyjnej spółek jest uzależniona od trendów na tym rynku. Ponadto, zainteresowanie produktami kapitałowymi oferowanymi przez PZU jest dodatkowo skorelowane z koniunkturą na rynkach kapitałowych.

18.5 Działalność bankowa

Na sytuację sektora bankowego w kolejnym kwartale 2017 roku wpływ będą mieć przede wszystkim:

- funkcjonowanie w otoczeniu rekordowo niskich stóp procentowych, które stwarza presję na poziom generowanej marży odsetkowej netto;
- sytuacja makroekonomiczna w polskiej gospodarce - wzrost produktu krajowego brutto oraz zatrudnienia i poziomu wynagrodzeń, przy historycznie niskim poziomie stóp procentowych pozytywnie wpływa na poziom generowanej sprzedaży kredytów oraz jakość portfela kredytowego;
- potencjalne zmiany otoczenia prawnego, w tym głównie ustawowe rozwiązanie kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych, możliwość nałożenia na banki wyższych wpłat na rzecz funduszy BFG, jak również potencjalna konieczność wniesienia w przyszłości dodatkowych opłat do BFG.

19. Emisje, wykupy i spłaty dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych

19.1 Emisja PZU

30 czerwca 2017 roku PZU wyemitował obligacje podporządkowane o następujących parametrach:

Parametr	Wartość
Łączna wartość nominalna obligacji	2 250 mln zł
Wartość nominalna i cena emisyjna jednej obligacji	100 000 zł
Data wykupu obligacji	29 lipca 2027 roku
Oprocentowanie	WIBOR 6M + 1,80% marży
Dni płatności odsetek	29 stycznia i 29 lipca każdego roku, począwszy od 29 stycznia 2018 roku, a skończywszy na 29 lipca 2027 roku
Możliwość wcześniejszego wykupu obligacji	29 lipca 2022 roku
Zabezpieczenie	Brak

Obligacje nie mają formy dokumentu, są zarejestrowane w depozycie papierów wartościowych prowadzonym przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA i notowane w alternatywnych systemach obrotu prowadzonych przez BondSpot SA oraz GPW.

Zobowiązania z tytułu obligacji na 30 czerwca 2017 roku zostały zaliczone do środków własnych PZU kategorii 2, zgodnie z art. 245 ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz z art. 72 Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/35 z dnia 10 października 2014 roku uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłatność II).

19.2 Emisja Alior Banku

11 sierpnia 2017 roku Alior Bank (jednostka zależna od PZU) w niepublicznej emisji obligacji zwykłych wyemitował obligacje o wartości nominalnej 250 mln zł. Obligacje są niezabezpieczone, mają zmienne oprocentowanie, oparte o WIBOR 6M powiększony o marżę 1,19%. Dniem wykupu obligacji będzie 11 sierpnia 2020 roku.

20. Niespłacenie lub naruszenie istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku ani w PZU, ani w jednostkach zależnych nie zaszły przypadki niespłacenia kredytów lub pożyczek lub naruszeń istotnych postanowień umowy kredytu lub pożyczki, w odniesieniu do których nie podjęto żadnych działań naprawczych do końca okresu sprawozdawczego.

21. Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku ani PZU, ani jednostki zależne nie udzieliły poręczeń kredytu lub pożyczki, ani nie udzieliły gwarancji – łącznie jednemu podmiotowi lub jednostce zależnej od tego podmiotu – jeżeli łączna wartość istniejących poręczeń lub gwarancji stanowiłaby równowartość co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

22. Dywidendy

Podziałowi podlega wyłącznie zysk wykazany w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej sporządzonym zgodnie z PSR.

29 maja 2017 roku Zarząd PZU postanowił wystąpić do Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia PZU z wnioskiem w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku w kwocie 1 593 mln zł w następujący sposób:

- 1 209 mln zł, tj. 1,40 zł na akcję przeznaczyć na wypłatę dywidendy;
- 369 mln zł przeznaczyć na kapitał zapasowy;
- 15 mln zł przeznaczyć na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

29 czerwca 2017 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę w sprawie podziału zysku netto PZU za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku zgodną z wnioskiem Zarządu PZU.

Dzień dywidendy przypadał 29 września 2017 roku, a dywidendę wypłacono 19 października 2017 roku.

23. Sprawy sporne

Podmioty z Grupy PZU biorą udział w licznych sporach sądowych, arbitrażowych oraz postępowaniach administracyjnych. Do typowych sporów sądowych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą spory związane z zawartymi umowami ubezpieczeniowymi, spory dotyczące stosunku pracy oraz spory dotyczące zobowiązań umownych. Do typowych postępowań administracyjnych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą postępowania związane z posiadaniem nieruchomości. Powyższe postępowania i spory mają charakter typowy i powtarzalny, zazwyczaj żadne z nich z osobna nie ma istotnego znaczenia dla Grupy PZU.

Większość sporów z udziałem spółek z Grupy PZU dotyczy czterech spółek: PZU, PZU Życie, Pekao i Alior Banku. Dodatkowo PZU i PZU Życie są stroną w postępowaniach przed Prezesem UOKiK.

PZU i PZU Życie uwzględniają roszczenia sporne w procesie tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na szkody znane, biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia sporu oraz szacując wartość prawdopodobnego rozstrzygnięcia. W przypadku roszczeń spornych dotyczących waloryzacji rent w PZU Życie roszczenia ujmowane są w pozostałych rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych w kwocie rocznej wartości rent ponad odpowiadającą kwotę rezerwy ustalonej w ramach rezerw matematycznych na życie.

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku i do dnia przekazania niniejszego raportu okresowego w spółkach z Grupy PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU lub jednostki od niego bezpośrednio lub pośrednio zależnej, których jednostkowa wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

Na 30 września 2017 roku wartość przedmiotu sporu wszystkich 183 011 spraw toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowań arbitrażowych lub organami administracji publicznej prowadzonych w podmiotach z Grupy PZU wynosiła łącznie 6 550 mln zł. W kwocie tej 4 078 mln zł dotyczy zobowiązań, a 2 472 mln zł wierzytelności spółek z Grupy PZU.

W III kwartale 2017 roku nadal toczyło się postępowanie przeciwko Pekao z powództwa mniejszościowego akcjonariusza Pekao o stwierdzenie nieważności i ewentualnie uchylenie uchwał Nr 5 i Nr 21 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia

Pekao z 19 kwietnia 2017 roku w sprawie zatwierdzenia sprawozdania finansowego Pekao za 2016 rok oraz udzielenia Członkowi Zarządu Pekao absolutorium z wykonania obowiązków w 2016 roku. Wskazana przez powoda wartość przedmiotu sporu tego postępowania wynosi 170 989 mln zł. W opinii Pekao powództwo jest bezpodstawne a podana przez powoda wartość przedmiotu sporu nieprawidłowa, co zostało potwierdzone (w zakresie wartości przedmiotu sporu) postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z 5 września 2017 roku, na mocy którego wartość przedmiotu sporu ustalono na 7 tys. zł.

Szacując kwoty rezerw na poszczególne sprawy uwzględnia się wszystkie informacje dostępne na datę przekazania niniejszego raportu okresowego, jednak ich wartość może ulec zmianie w przyszłości.

23.1 Uchwały ZWZ PZU w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

Pozwem z 30 lipca 2007 roku wszczęto postępowanie z powództwa Manchester Securities Corporation („MSC”) z siedzibą w Nowym Jorku przeciwko PZU o uchylenie uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006, jako sprzecznej z dobrymi obyczajami i mającej na celu pokrzywdzenie powoda – akcjonariusza PZU.

Zaskarżona uchwała ZWZ PZU podzieliła zysk netto za rok 2006 w kwocie 3 281 mln zł w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy przekazano kwotę 3 261 mln zł;
- na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych przekazano kwotę 20 mln zł.

Wyrokiem z 22 stycznia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w całości uchylił ww. uchwałę ZWZ PZU. PZU wykorzystał wszystkie środki odwoławcze, w tym skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego, który 27 marca 2013 roku oddalił tę skargę kasacyjną. Wyrok ten jest prawomocny i nie podlega dalszemu zaskarżeniu.

W ocenie PZU uchylenie ww. uchwały ZWZ PZU nie powoduje po stronie akcjonariuszy powstania roszczenia o wypłatę dywidendy przez PZU.

W związku z uprawomocnieniem się wyroku uchylającego uchwałę nr 8/2007, 30 maja 2012 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę o podziale zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonанemu uchyloną uchwałą nr 8/2007. Sprzeciw do uchwały z 30 maja 2012 roku zgłosił MSC i został on zaprotokołowany.

20 sierpnia 2012 roku doręczono PZU odpis pozwu wniesionego przez MSC do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym wymieniona spółka domagała się uchylenia uchwały ZWZ PZU z 30 maja 2012 roku o podziale zysku za rok obrotowy 2006, a wartość przedmiotu sporu została określona przez powoda na 5 mln zł. PZU złożył odpowiedź na pozew domagając się oddalenia powództwa w całości.

17 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy wydał wyrok, którym uwzględnił powództwo w całości i zasądził od PZU na rzecz MSC koszty procesu. 4 marca 2014 roku PZU złożył apelację od ww. wyroku, zaskarżając go w całości. Wyrokiem z 11 lutego 2015 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił w całości wyrok Sądu Okręgowego z 17 grudnia 2013 roku, oddalił powództwo MSC i obciążył MSC kosztami procesu. Wyrok Sądu Apelacyjnego jest prawomocny. MSC zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną z 9 czerwca 2015 roku. PZU złożył odpowiedź na skargę kasacyjną. Postanowieniem z 19 kwietnia 2016 roku Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej MSC do rozpoznania. Postanowienie jest prawomocne, nie podlega dalszemu zaskarżeniu na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego i kończy postępowanie w sprawie.

W międzyczasie 16 grudnia 2014 roku MSC wezwał PZU do zapłaty 265 mln zł z tytułu odszkodowania w związku z uchyleniem uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006. PZU odmówił spełnienia świadczenia ze względu na jego bezzasadność.

23 września 2015 roku PZU doręczono odpis pozwu wraz z załącznikami, w sprawie wszczętej przez MSC przeciwko PZU o zapłatę 169 mln zł wraz z odsetkami ustawowymi od 2 stycznia 2015 roku do dnia zapłaty. Powództwo obejmuje żądanie zapłaty odszkodowania z tytułu pozbawienia MSC oraz J.P. Morgan (MSC nabył roszczenie od J.P. Morgan), jako mniejszościowych akcjonariuszy PZU, udziału w zysku za rok obrotowy 2006, w związku z podjęciem 30 czerwca 2007 roku przez ZWZ PZU uchwały nr 8/2007. Sprawa jest prowadzona przed Sądem Okręgowym w Warszawie. 18 grudnia 2015 roku PZU złożył odpowiedź na pozew wnosząc o oddalenie powództwa w całości. 1 kwietnia 2016 roku MSC złożył pismo procesowe, w którym odniósł się do twierdzeń, zarzutów i wniosków PZU oraz powołał nowe dowody w sprawie.

30 czerwca 2016 roku PZU złożył replikę na ostatnie pismo procesowe MSC wraz z wnioskami dowodowymi. Postanowieniem z 21 lipca 2016 roku Sąd skierował sprawę do mediacji, na którą PZU nie wyraził zgody. Na kolejnych rozprawach prowadzone jest postępowanie dowodowe.

Zdaniem Zarządu PZU roszczenia MSC są bezzasadne. W konsekwencji, na 30 września 2017 roku nie dokonano zmian w prezentacji kapitałów PZU, mogących potencjalnie wynikać z uchylecia uchwały 8/2007 ZWZ PZU o podziale zysku za rok obrotowy 2006, w tym pozycji „Kapitał zapasowy” i „Zysk (strata) z lat ubiegłych”, a także nie korygowano środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

23.1.1. Inne wezwania do zapłaty dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

W pismach z 17 grudnia 2014 roku Wspólna Reprezentacja SA wezwała PZU do zapłaty kwoty 56 mln zł oraz kwoty 1 mln zł tytułem roszczeń odszkodowawczych nabytych od akcjonariuszy wynikających z pozbawienia prawa do udziału w zysku PZU. PZU odmówił spełnienia świadczenia ze względu na jego bezzasadność.

Poza wyżej wymienionymi pismami akcjonariusze, byli akcjonariusze lub ich następcy prawni przesłali do PZU wezwania do zapłaty oparte o okoliczności faktyczne jak przedstawione powyżej. Niektórzy z wzywających nie wskazywali konkretnych kwot, lecz liczbę akcji bądź ograniczali się tylko do żądania zapłaty. PZU udzielał odpowiedzi na piśmie stwierdzając, że roszczenia nie istnieją i nie zostaną uwzględnione.

23.1.2. Inne postępowania sądowe dotyczące podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

19 stycznia 2015 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy doręczył odpis wniosku wraz z załącznikami w sprawie wszczętej przez spółkę Wspólna Reprezentacja SA o zawezwanie do próby ugodowej na kwotę 56 mln zł. Na rozprawie 19 lutego 2015 roku PZU odmówił zawarcia ugody.

Do PZU wpływały odpisy innych wniosków o zawezwania do prób ugodowych z żądaniami zawarcia ugód poprzez zapłatę kwoty z tytułu udziału w zysku za rok obrotowy 2006. Postępowania zostały już zakończone.

PZU odmawiał zawarcia ugód stwierdzając, że roszczenia nie istnieją i nie zostaną uwzględnione.

Przeciwko PZU wszczęto 7 procesów o zapłatę tytułem dywidendy lub odszkodowania. PZU składa odpowiedzi na takie pozwy konsekwentnie żądając ich oddalenia w całości. W sześciu sprawach Sądy Rejonowe w Warszawie oddaliły powództwa w całości (w pięciu sprawach wyroki są prawomocne, w jednej powódka złożyła apelację, na którą PZU udzielił odpowiedzi wnosząc o jej oddalenie w całości). W jednej sprawie Sąd Rejonowy umorzył postępowanie na skutek cofnięcia pozwu (postanowienie jest prawomocne).

23.2 Postępowanie Prezesa UOKiK wobec PZU

Prezes UOKiK decyzją z 30 grudnia 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 57 mln zł za stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję i naruszającej zakaz określony w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zawarciu przez PZU i Maximus Broker sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu („Maximus Broker”) porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW dzieci, młodzieży i personelu w placówkach oświatowych, polegającego na podziale rynku zbytu pod względem podmiotowym poprzez przekazanie do obsługi Maximus Broker klientów PZU z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w zamian za rekomendowanie tym klientom ubezpieczenia w PZU i jednocześnie zakazał PZU stosowania zarzucanej praktyki.

Zarząd PZU nie zgadza się z ustaleniami stanu faktycznego i argumentacją prawną zawartą w decyzji, ponieważ przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej.

18 stycznia 2012 roku PZU złożył odwołanie od ww. decyzji (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU wskazał m.in., że:

- żadne porozumienie (poza kurtażowym) pomiędzy PZU a Maximus Broker nie zostało zawarte;
- Prezes UOKiK błędnie pojmuje zasady zawierania umów ubezpieczenia z udziałem brokera;

- większość umów ubezpieczenia zawieranych przy udziale Maximus Broker była zawierana z zakładami ubezpieczeń innymi niż PZU;
- PZU i Maximus Broker nie mogą i nie mogły prowadzić działalności konkurencyjnej na rynkach, na których działają.

27 marca 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2011 roku. Wyrokiem z 6 grudnia 2016 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji Prezesa UOKiK, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. 31 lipca 2017 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym uchylił decyzję Prezesa UOKiK z 30 grudnia 2011 roku. Wyrok jest nieprawomocny, a 4 października 2017 roku Prezes UOKiK wniósł apelację do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. 2 listopada 2017 roku PZU złożył odpowiedź na apelację Prezesa UOKiK.

PZU posiadał rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na 30 września 2017 roku, 30 czerwca 2017 roku, 31 grudnia 2016 roku, jak i na 30 września 2016 roku wynosiła 57 mln zł.

23.3 Postępowanie Prezesa UOKiK wobec PZU Życie

1 czerwca 2005 roku Prezes UOKiK wszczął na wniosek kilku wnioskodawców postępowanie antymonopolowe wobec podejrzenia nadużywania przez PZU Życie pozycji dominującej na rynku grupowych ubezpieczeń pracowniczych, które mogło stanowić naruszenie art. 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. W wyniku rozstrzygnięcia toczącego się postępowania Prezes UOKiK decyzją z 25 października 2007 roku nałożył na PZU Życie karę w wysokości 50 mln zł za utrudnianie korzystania z ofert konkurentów.

Zarząd PZU Życie nie zgadzając się zarówno z ustaleniami stanu faktycznego, jak i argumentacją prawną zawartą w decyzji, złożył odwołanie do SOKiK, w którym sformułował 38 zarzutów materialno- i formalnoprawnych wobec decyzji Prezesa UOKiK. W ocenie Zarządu PZU Życie przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej, a w konsekwencji bezpodstawnie przyjęto, że PZU Życie posiada dominującą pozycję na rynku.

Po wieloletnich postępowaniach, 30 września 2015 roku PZU Życie zapłacił nałożoną karę w wysokości 50 mln zł oraz koszty procesu, którymi został obciążony. 18 marca 2016 roku PZU Życie wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną. Na rozprawie 26 września 2017 roku Sąd Najwyższy postanowił zwrócić się o rozstrzygnięcie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu.

Z uwagi na zapłatę kary przez PZU Życie w 2015 roku nie istniała konieczność utrzymywania dodatkowej rezerwy z tego tytułu.

23.4 Zgłoszenie wierzytelności PZU do masy upadłości spółek z Grupy Kapitałowej PBG

PZU jest wierzycielem PBG SA („PBG”) oraz Hydrobudowy Polska SA („Hydrobudowa”), obie firmy z siedzibami w Wysogotowie k/Poznań, z tytułu wystawionych i zrealizowanych gwarancji ubezpieczeniowych (gwarancji kontraktowych).

W 2012 roku wszczęto postępowania upadłościowe względem PBG oraz Hydrobudowy. 21 września 2012 roku PZU przystąpił do ww. postępowań zgłaszając swoje wierzytelności do mas upadłości tych spółek.

PBG i Hydrobudowa należą do jednej grupy kapitałowej, której podmiotem dominującym jest PBG i wzajemnie poręczały swoje zobowiązania. Wszystkie wierzytelności, które zgłoszono do masy upadłości Hydrobudowy w kwocie 101 mln zł, w konsekwencji zgłoszono równocześnie do masy upadłości PBG.

8 października 2015 roku Sąd Upadłościowy ogłosił postanowienie, w którym zatwierdził układ zawarty z wierzycielami PBG, a 20 lipca 2016 roku wydał postanowienie o zakończeniu postępowania upadłościowego. Postanowienie jest prawomocne. W wyniku realizacji układu i dokonanej redukcji wierzytelności do poziomu 20,93% należności zgłoszonej, PZU otrzymał 206 139 obligacji PBG o wartości nominalnej 21 mln zł oraz 24 241 560 akcji PBG o wartości nominalnej 24 mln zł. Zarówno obligacje jak i akcje nie zostały ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym z uwagi na ich wartość godziwą określoną jako zerowa, lecz ujęte zostały w ewidencji pozabilansowej.

Na pierwszej liście wierzytelności przedstawionej przez syndyka Hydrobudowy sędziemu komisarzowi została uwzględniona wierzytelność PZU SA w kwocie 16 mln zł. Lista wierzytelności do masy upadłości Hydrobudowy nie została jeszcze ostatecznie ustalona. Postępowanie upadłościowe względem Hydrobudowy jest w toku, a ustalenie ostatecznej listy wierzytelności stanowi dopiero wstępny etap tego postępowania i poprzedza sporządzenie planu podziału (po przeprowadzeniu likwidacji masy upadłości).

23.5 Postępowanie sądowe przeciwko Pekao oraz Centralnemu Domowi Maklerskiemu Pekao SA

Przeciwko Pekao oraz jego jednostce zależnej - Centralnemu Domowi Maklerskiemu Pekao SA toczy się postępowanie sądowe z powództwa osób fizycznych o zapłatę za szkodę wyrządzoną w związku z nabyciem akcji oraz zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę wywołaną prowadzeniem postępowania egzekucyjnego. Wartość przedmiotu sporu na 30 września 2017 roku wynosiła 206 mln zł. W I półroczu 2015 roku zapadł wyrok oddalający powództwo. Powodowie złożyli apelację od wyroku, zaskarżając wyrok w części, tj. co do kwoty 206 mln zł. W III kwartale 2016 roku zapadł wyrok oddalający apelację. Orzeczenie sądu II instancji zostało zaskarżone przez powodów skargą kasacyjną. Na 30 września 2017 roku nie utworzono rezerwy na przedmiotową sprawę, oceniając prawdopodobieństwo wypływu środków jako niskie.

24. Pozostałe informacje

24.1 Ocena pozycji spółek Grupy PZU przez agencje ratingowe

Rating emitenta

PZU i PZU Życie od 2004 podlegają regularnej ocenie przez agencję ratingową S&P Global Ratings (S&P). Rating nadany PZU i PZU Życie jest oceną wynikającą z analizy danych finansowych, pozycji konkurencyjnej, zarządzania i strategii korporacyjnej oraz sytuacji finansowej kraju. Rating zawiera również perspektywę ratingową (ang. *outlook*), czyli przyszłą ocenę sytuacji spółki w przypadku zaistnienia określonych okoliczności.

Bieżąca ocena ratingowa

28 marca 2017 roku agencja S&P potwierdziła, przyznany 21 stycznia 2016 roku rating siły finansowej i rating kredytowy dla PZU i PZU Życie na poziomie „A-”. 27 października 2017 roku agencja S&P podwyższyła perspektywę ratingową z negatywnej do stabilnej.

Poniższa tabela prezentuje ratingi nadane PZU i PZU Życie przez S&P wraz z ratingami przyznanymi poprzednio.

Nazwa zakładu	Rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji	Poprzedni rating oraz perspektywa	Data przyznania / aktualizacji
PZU				
Rating siły finansowej	A- /stabilna/	27 października 2017	A- /negatywna/	31 października 2016
Rating wiarygodności kredytowej	A- /stabilna/	27 października 2017	A- /negatywna/	31 października 2016
PZU Życie				
Rating siły finansowej	A- /stabilna/	27 października 2017	A- /negatywna/	31 października 2016
Rating wiarygodności kredytowej	A- /stabilna/	27 października 2017	A- /negatywna/	31 października 2016

Rating Polski

20 października 2017 roku agencja S&P potwierdziła ocenę ratingową Polski na poziomie BBB+/A-2 odpowiednio dla długo- i krótkoterminowych zobowiązań w walutach obcych oraz A-/A-2 dla odpowiednio długo- i krótkoterminowych zobowiązań w walucie krajowej. Perspektywa ratingu jest stabilna.

24.2 Transakcje z podmiotami powiązаныmi

24.2.1. Zawarcie przez PZU lub jednostki zależne istotnych transakcji z podmiotami powiązаныmi na innych warunkach niż rynkowe

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku ani PZU, ani jednostki zależne nie zawarły żadnej transakcji z podmiotami powiązаныmi, jeżeli pojedynczo lub łącznie byłyby one istotne i zostały zawarte na innych warunkach niż rynkowe, za wyjątkiem transakcji opisanych poniżej.

Na podstawie umowy ramowej podpisanej 7 sierpnia 2013 roku pomiędzy PZU i PZU Życie, pomiędzy tymi spółkami udzielane są pożyczki pieniężne w polskich złotych, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 12 miesięcy. Suma pożyczek udzielonych przez każdą ze stron nie może przekroczyć 1 mld zł. Celem ww. umowy jest dostarczenie narzędzia zarządzania płynnością w Grupie PZU. Pożyczki nie są udzielane na warunkach rynkowych - od kwoty udzielonej pożyczki nie nalicza się odsetek, a z tytułu udzielenia pożyczki przysługuje pożyczkodawcy wynagrodzenie prowizyjne w wysokości 100 zł za każdą zawartą umowę pożyczki – jednakże z uwagi na uczestnictwo obydwu spółek w PGK są one neutralne podatkowo. W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku PZU Życie udzielił jednej takiej pożyczki (2 czerwca 2017 roku na kwotę 500 mln zł, której spłata nastąpiła 27 czerwca 2017 roku).

24.2.2. Obroty i salda transakcji z podmiotami powiązаныmi

Salda i obroty wynikające z transakcji handlowych pomiędzy Grupą PZU a podmiotami powiązаныmi	1 stycznia – 30 września 2017 roku i na 30 września 2017 roku		1 stycznia – 31 grudnia 2016 roku i na 31 grudnia 2016 roku		1 stycznia – 30 września 2016 roku i na 30 września 2016 roku	
	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныne ²⁾	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныne ²⁾	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹⁾	Pozostałe pomioty powiązаныne ²⁾
Składka przypisana brutto	-	2	-	3	-	2
w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	-	2	-	3	-	2
w ubezpieczeniach na życie (łącznie z wolumenami z kontraktów inwestycyjnych)	-	-	-	-	-	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	-	66	-	-	-	-
Pozostałe przychody	-	-	-	-	-	-
Koszty	-	3	-	-	-	-
Należności	-	14	-	-	-	-
Zobowiązania finansowe	-	337	-	-	-	-
Inne zobowiązania	-	-	-	-	-	-
Aktywa warunkowe	-	-	-	-	-	-
Zobowiązania warunkowe	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Osoby zarządzające wyższego szczebla, dane wg oświadczeń.

²⁾ Niekonsolidowane spółki w likwidacji oraz jednostki stowarzyszone wyceniane metodą praw własności.

24.3 Restrukturyzacja zatrudnienia

9 marca 2017 roku Zarządy PZU i PZU Życie podjęły decyzję o kontynuacji procesu restrukturyzacji zatrudnienia w PZU i PZU Życie. 22 marca 2017 roku PZU i PZU Życie zawarły porozumienie ze związkami zawodowymi działającymi w PZU i PZU Życie określające warunki zwolnień grupowych, liczbę osób objętych restrukturyzacją, kryteriów doboru do zwolnień, pakietu finansowego, zasad ochrony wybranych grup pracowników oraz harmonogram przeprowadzenia zwolnień grupowych.

Przeprowadzenie restrukturyzacji zatrudnienia w PZU i PZU Życie zaplanowano na okres od 24 marca do 18 grudnia 2017 roku. Restrukturyzacja ma objąć do 1944 osób, w tym szacuje się, że redukcja zatrudnienia dotyczyć będzie do 956 pracowników PZU i PZU Życie z różnych grup zawodowych.

Koszty związane z wypłatą świadczeń na rzecz pracowników zwalnianych w związku z restrukturyzacją zatrudnienia zostały oszacowane w budżetach PZU i PZU Życie na 2017 rok i zostaną ujęte w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU za rok 2017.

Proces prowadzony jest zgodnie z przyjętym harmonogramem. W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku koszty związane z wypłatą świadczeń na rzecz zwalnianych pracowników wyniosły 29 mln zł. Pozostała rezerwa restrukturyzacyjna na 30 września 2017 roku wynosiła 44 mln zł.

24.4 Drugi Publiczny Program Emisji Obligacji Alior Banku

23 sierpnia 2017 roku Rada Nadzorcza Alior Banku wyraziła zgodę na otwarcie Drugiego Publicznego Programu Emisji Obligacji Alior Banku („Program”). Łączna liczba obligacji emitowanych w ramach Programu nie przekroczy 12 mln obligacji przy czym łączna wartość nominalna wyemitowanych obligacji nie może przekroczyć kwoty 1 200 mln zł. Obligacje będą emitowane i oferowane w seriach w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy od daty zatwierdzenia przez KNF prospektu emisyjnego. Okres zapadalności będzie wynosił do 10 lat od dnia emisji danej serii obligacji. Obligacje będą mogły być emitowane jako zwykłe lub podporządkowane a warunki emisji poszczególnych serii będą zawierać postanowienia dotyczące zakwalifikowania ich jak składnika funduszy własnych zgodnie z przepisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012. Alior Bank będzie ubiegał się o dopuszczenie i wprowadzenie obligacji do obrotu na rynku regulowanym lub w alternatywnym systemie obrotu prowadzonym przez GPW lub BondSpot SA w ramach systemu Catalist.

13 października 2017 roku KNF zatwierdził prospekt emisyjny sporządzony w związku z ofertami publicznymi oraz ubieganiem się o dopuszczenie i wprowadzenie obligacji emitowanych w ramach Programu do obrotu na rynku regulowanym. Na podstawie prospektu Alior Bank może emitować zarówno obligacje zwykłe, jak i podporządkowane.

Rada Nadzorcza Alior Banku, zgodnie z wnioskiem Zarządu Alior Banku, wyraziła również zgodę na zaprzestanie emitowania obligacji w ramach dotychczasowego Publicznego Programu Emisji Obligacji Podporządkowanych Alior Bank SA, ustanowionego uchwałą Zarządu Alior Banku z 22 grudnia 2015 roku i zatwierdzonego uchwałą Rady Nadzorczej Alior Banku z 28 grudnia 2015 roku oraz na jego zamknięcie.

24.5 Kontrola UKNF w PZU Życie

W okresie od 27 września do 25 listopada 2016 roku UKNF przeprowadził kontrolę w PZU Życie w zakresie korzystania z usług agentów ubezpieczeniowych, w szczególności:

- sprawowania nadzoru przez zakład ubezpieczeń nad działalnością agentów ubezpieczeniowych;
- prawidłowości zawierania umów agencyjnych pod względem zgodności z przepisami prawa;
- przeprowadzania szkoleń i egzaminów dla agentów;
- prawidłowości zgłaszania zmian do rejestru agentów ubezpieczeniowych.

Do dnia sporządzenia sprawozdania PZU Życie nie otrzymał protokołu pokontrolnego.

24.6 Sytuacja na Ukrainie

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku, pomimo coraz bardziej zauważalnych oznak poprawy sytuacji gospodarczej i stabilizowania się sytuacji politycznej na Ukrainie, rynek ubezpieczeń nadal działał w trudnych warunkach wynikających ze słabej gospodarki kraju, niskiej aktywności klientów, blokowania przemieszczania towarów i usług poprzez wschodnią granicę i ograniczeń płynności systemu bankowego. Rynek charakteryzował się wysokim poziomem kosztów związanych ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych. Problemy z płynnością części systemu bankowego i powiązanych z nim firm ubezpieczeniowych skutkowały spadkiem poziomu zaufania ze strony osób fizycznych. Ogromnym wyzwaniem dla gospodarki Ukrainy stał się cyberatak wirusa komputerowego pod nazwą „Pety.A”, który w czerwcu 2017 roku dotknął wiele instytucji państwowych i firm prywatnych, w tym również tych z sektora ubezpieczeniowego. Skutki ataku wciąż są jeszcze odczuwalne, a podmioty gospodarcze ponoszą koszty związane z ich likwidacją i ochroną przed następnymi potencjalnymi atakami. W perspektywie czasu koszty mogą osiągnąć wartość kilku miliardów dolarów, nie licząc niewymienionych skutków biznesowo-politycznych, jak na przykład utraty zaufania inwestorów w wyniku kradzieży danych wrażliwych.

Niezależnie od tych uwarunkowań, PZU Ukraina i PZU Ukraina Życie, dzięki dywersyfikacji portfeli i kanałów sprzedaży, były elastyczne na zmiany rynku, a realizacja wyznaczonych planów sprzedażowych wyniosła odpowiednio 97% i 119%.

Zarząd PZU we współpracy z zarządami PZU Ukraina i PZU Ukraina Życie prowadzi stały monitoring ryzyk zewnętrznych oraz zmian w ukraińskich regulacjach prawnych. Przygotowano scenariusze reagowania na zmiany rynkowe i mechanizmy kontrolne. PZU nie zamierza wycofywać się z rynku ukraińskiego. Na dzień podpisania skróconego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd PZU zakłada, że dalsza działalność PZU Ukraina i PZU Ukraina Życie będzie kontynuowana zgodnie z przyjętymi założeniami, jednakże niestabilność gospodarcza na Ukrainie może w przyszłości wpłynąć negatywnie na sytuację finansową i wyniki finansowe PZU Ukraina i PZU Ukraina Życie w sposób, który w chwili obecnej nie może być wiarygodnie przewidziany. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe odzwierciedla bieżącą ocenę Zarządu PZU w tym zakresie.

24.7 Umowa Podatkowej Grupy Kapitałowej

20 września 2017 roku podpisano umowę podatkowej grupy kapitałowej na lata podatkowe 2018 – 2020. Zgodnie z umową w skład podatkowej grupy kapitałowej wejdą PZU, PZU Życie, Link4, PZU CO, PZU Pomoc SA, Ogrodowa-Inwestycje sp. z o.o., PZU Zdrowie SA, PZU Finanse sp. z o.o., PZU LAB SA, Ipsilon sp. z o.o., Omicron Bis SA, Tulare Investmets Sp. z o.o, Battersby Investments SA.

Zgodnie z przedmiotową umową w skład nowej podatkowej grupy kapitałowej nie wejdą TFI PZU oraz PZU Asset Management SA, które znajdują się w składzie PGK powołanej na lata 2015 – 2017.

Kwartalna jednostkowa informacja finansowa PZU (wg PSR)

1. Śródroczny bilans

AKTYWA	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
I. Wartości niematerialne i prawne, w tym:	345 481	352 784	377 535	357 450
- wartość firmy	-	-	-	-
II. Lokaty	35 687 254	34 400 625	31 465 734	32 999 235
1. Nieruchomości	373 367	378 995	387 790	445 969
2. Lokaty w jednostkach podporządkowanych, w tym:	16 034 060	14 861 672 ¹⁾	9 653 231 ¹⁾	8 997 868
- lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	15 34 374	14 861 672 ¹⁾	9 263 810 ¹⁾	8 997 868
3. Inne lokaty finansowe	19 279 827	19 159 958	21 424 713	23 555 398
4. Należności depozytowe od cedentów	-	-	-	-
III. Aktywa netto ubezpieczeń na życie, gdy ryzyko lokaty (inwestycyjne) ponosi ubezpieczający	-	-	-	-
IV. Należności	4 077 925	4 337 584	2 252 438	2 864 964
1. Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 672 712	1 801 517	1 752 142	1 541 587
1.1. Od jednostek podporządkowanych	2 174	1 016	3 318	777
1.2. Od pozostałych jednostek	1 670 538	1 800 501	1 748 824	1 540 810
2. Należności z tytułu reasekuracji	185 877	152 404	130 137	106 738
2.1. Od jednostek podporządkowanych	132 955	82 806	62 733	53 712
2.2. Od pozostałych jednostek	52 922	69 598	67 404	53 026
3. Inne należności	2 219 336	2 383 663	370 159	1 216 639
3.1. Należności od budżetu	33 886	33 493	11 486	12 639
3.2. Pozostałe należności	2 185 450	2 350 170	358 673	1 204 000
a) od jednostek podporządkowanych	1 497 750	1 929 145	74 683	870 290
b) od pozostałych jednostek	687 700	421 025	283 990	333 710
V. Inne składniki aktywów	714 733	1 367 896	1 272 661	177 192
1. Rzeczowe składniki aktywów	105 587	111 523	124 630	114 683
2. Środki pieniężne	609 146	1 256 373	1 148 031	62 509
3. Pozostałe składniki aktywów	-	-	-	-
VI. Rozliczenia międzyokresowe	2 045 413	2 433 155	2 039 415	1 709 220
1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-	-	-
2. Aktywowane koszty akwizycji	1 291 517	1 350 337	1 208 626	1 065 860
3. Zarachowane odsetki i czynsze	-	-	-	-
4. Inne rozliczenia międzyokresowe	753 896	1 082 818	830 789	643 360
VII. Należne wpłaty na kapitał zakładowy	-	-	-	-
VIII. Akcje własne	-	-	-	-
Aktywa, razem	42 870 806	42 892 044	37 407 783	38 108 061

¹⁾ dane przekształcone ze względu na ostateczne rozliczenie nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH przez Alior Bank. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 10.

Śródroczny bilans (kontynuacja)

PASYWA	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
I. Kapitał własny	13 061 540	12 352 998	12 208 165	11 611 277
1. Kapitał zakładowy	86 352	86 352	86 352	86 352
2. Kapitał zapasowy	5 258 442	5 258 394	4 889 182	4 889 083
3. Kapitał z aktualizacji wyceny	5 568 157	4 906 933 ¹⁾	5 639 680	5 636 089
4. Pozostałe kapitały rezerwowe	-	-	-	-
5. Zysk (strata) z lat ubiegłych	-	-	-	-
6. Zysk (strata) netto	2 148 589	2 101 319	1 592 951	999 753
7. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	-	-	-	-
II. Zobowiązania podporządkowane	2 264 217	2 243 912	-	-
III. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	20 978 899	21 131 847	19 740 609	19 208 750
IV. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno - ubezpieczeniowych (wartość ujemna)	(970 762)	(1 048 175)	(921 520)	(889 911)
V. Oszacowane regresy i odzyski (wartość ujemna)	(111 549)	(104 142)	(104 300)	(101 432)
1. Oszacowane regresy i odzyski brutto	(112 651)	(105 101)	(105 242)	(102 073)
2. Udział reasekuratorów w oszacowanych regresach i odzyskach	1 102	959	942	641
VI. Pozostałe rezerwy	513 778	568 896	385 844	541 703
1. Rezerwy na świadczenia emerytalne oraz inne obowiązkowe świadczenia pracowników	44 655	55 498	44 131	51 542
2. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	365 539	396 349	271 943	401 615
3. Inne rezerwy	103 584	117 049	69 770	88 546
VII. Zobowiązania z tytułu depozytów reasekuratorów	-	-	-	-
VIII. Pozostałe zobowiązania i fundusze specjalne	6 389 428	6 883 441	5 156 199	7 028 914
1. Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	369 102	371 977	461 809	390 330
1.1. Wobec jednostek podporządkowanych	1 125	2 970	3 820	445
1.2. Wobec pozostałych jednostek	367 977	369 007	457 989	389 885
2. Zobowiązania z tytułu reasekuracji	110 804	190 098	117 534	100 063
2.1. Wobec jednostek podporządkowanych	8 379	6 328	2 793	15 706
2.2. Wobec pozostałych jednostek	102 425	183 770	114 741	84 357
3. Zobowiązania z tytułu emisji własnych dłużnych papierów wartościowych oraz pobranych pożyczek	3 660 828	3 575 680	3 764 983	3 904 362
4. Zobowiązania wobec instytucji kredytowych	198 768	58 408	-	81 707
5. Inne zobowiązania	1 916 406	2 549 138	694 859	2 425 125
5.1. Zobowiązania wobec budżetu	139 048	68 918	232 498	68 324
5.2. Pozostałe zobowiązania	1 777 358	2 480 220	462 361	2 356 801
a) wobec jednostek podporządkowanych	20 858	9 712	10 715	6 585
b) wobec pozostałych jednostek	1 756 500	2 470 508	451 646	2 350 216
6. Fundusze specjalne	133 520	138 140	117 014	127 327
IX. Rozliczenia międzyokresowe	745 255	863 267	942 786	708 760
1. Rozliczenia międzyokresowe kosztów	706 941	818 699	904 276	669 122
2. Ujemna wartość firmy	-	-	-	-
3. Rozliczenia międzyokresowe przychodów	38 314	44 568	38 510	39 638
Pasywa, razem	42 870 806	42 892 044	37 407 783	38 108 061

¹⁾ dane przekształcone ze względu na ostateczne rozliczenie nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH przez Alior Bank. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 10.

Śródroczny bilans (kontynuacja)

	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
Wartość księgowa	13 061 540	12 352 998	12 208 165	11 611 277
Liczba akcji	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w złotych)	15,13	14,31	14,14	13,45
Rozwodniona liczba akcji	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w złotych)	15,13	14,31	14,14	13,45

2. Śródroczne zestawienie pozycji pozabilansowych

Pozycje pozabilansowe	30 września 2017	30 czerwca 2017	31 grudnia 2016	30 września 2016
1. Należności warunkowe, w tym:	4 585 335	4 422 756	4 357 144	9 353 299
1.1. Otrzymane gwarancje i poręczenia	2 227	2 410	1 957	19 230
1.2. Pozostałe ¹⁾	4 583 108	4 420 346	4 355 187	9 334 069
2. Zobowiązania warunkowe, w tym:	4 616 712	4 761 967	4 690 077	4 579 813
2.1. Udzielone poręczenia i gwarancje	3 678 517	3 644 733	3 790 755	3 682 603
2.2. Weksle akceptowane i indosowane	-	-	-	-
2.3. Aktywa z zobowiązaniem odsprzedaży	-	-	-	-
2.4. Inne zobowiązania zabezpieczone na aktywach lub na przychodach	781 344	946 673	592 513	-
3. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione na rzecz zakładu ubezpieczeń	-	-	-	-
4. Zabezpieczenia z tytułu reasekuracji ustanowione przez zakład ubezpieczeń na rzecz cedentów	-	-	-	-
5. Obce składniki aktywów nieujęte w aktywach	116 005	116 005	117 710	122 003
6. Inne pozycje pozabilansowe	-	-	-	-
Pozycje pozabilansowe, razem	9 318 052	9 300 728	9 164 931	14 055 115

¹⁾ Pozycja obejmuje głównie: weksle z tytułu udzielonych gwarancji ubezpieczeniowych, pozostałe weksle, zabezpieczenia otrzymane w formie przewłaszczenia majątku dłużnika, hipoteki na majątku dłużnika, inne należności warunkowe itp.

3. Śródroczny rachunek techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych

Techniczny rachunek ubezpieczeń majątkowych i osobowych	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
I. Składki (1-2-3+4)	2 928 108	8 235 481	2 480 304	6 784 060
1. Składki przypisane brutto	2 535 059	9 241 171	2 364 229	7 621 793
2. Udział reasekuratorów w składce przypisanej	(12 254)	254 673	56 019	158 794
3. Zmiany stanu rezerw składek i rezerwy na ryzyko niewygaśnięte brutto	(509 466)	681 807	(204 973)	612 687
4. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerw składek	(128 671)	(69 210)	(32 879)	(66 252)
II. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z ogólnego rachunku zysków i strat	62 297	189 262	63 340	182 038
III. Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	56 303	179 724	20 037	80 169
IV. Odszkodowania i świadczenia (1+2)	2 143 233	5 403 141	1 782 513	4 614 773
1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone na udziale własnym	1 844 067	4 973 471	1 586 071	4 616 331
1.1. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	1 946 260	5 154 924	1 619 227	4 765 812
1.2. Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	102 193	181 453	33 156	149 481
2. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia na udziale własnym	299 166	429 670	196 442	(1 558)
2.1. Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	360 287	541 364	159 842	(82 873)
2.2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	61 121	111 694	(36 600)	(81 315)
V. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym	-	-	-	-
1. Zmiany stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych brutto	-	-	-	-
2. Udział reasekuratorów w zmianie stanu pozostałych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	-	-	-	-
VI. Premie i rabaty na udziale własnym łącznie ze zmianą stanu rezerw	(498)	2 064	(755)	(138)
VII. Koszty działalności ubezpieczeniowej	699 919	2 036 483	642 626	1 842 832
1. Koszty akwizycji, w tym:	542 176	1 571 724	473 576	1 345 205
- zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	58 820	(82 890)	24 886	(108 680)
2. Koszty administracyjne	158 328	479 158	168 820	502 052
3. Prowizje reasekuracyjne i udział w zyskach reasekuratorów	585	14 399	(230)	4 425
VIII. Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	93 347	313 454	68 171	255 435
IX. Zmiany stanu rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	-	-	-	-
X. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych	110 707	849 325	71 126	333 365

4. Śródroczny ogólny rachunek zysków i strat

Ogólny rachunek zysków i strat	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
I. Wynik techniczny ubezpieczeń majątkowych i osobowych lub ubezpieczeń na życie	110 707	849 325	71 126	333 365
II. Przychody z lokat	286 021	2 279 071	124 416	1 562 511
1. Przychody z lokat w nieruchomości	1 726	4 582	1 533	4 143
2. Przychody z lokat w jednostkach podporządkowanych	2 171	1 472 543	(647)	847 838
2.1. Z udziałów lub akcji	-	1 469 407	(1)	844 150
2.2. Z pożyczek i dłużnych papierów wartościowych	2 167	3 132	(646)	3 688
2.3. Z pozostałych lokat	4	4	-	-
3. Przychody z innych lokat finansowych	173 837	335 194	9 298	237 317
3.1. Z udziałów, akcji, innych papierów wartościowych o zmiennej kwocie dochodu oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	2 379	7 881	4 715	11 106
3.2. Z dłużnych papierów wartościowych oraz innych papierów wartościowych o stałej kwocie dochodu	152 868	330 229	47 577	208 967
3.3. Z lokat terminowych w instytucjach kredytowych	2 142	(3 950)	(39 518)	(12 463)
3.4. Z pozostałych lokat	16 448	1 034	(3 476)	29 707
4. Wynik dodatni z rewaloryzacji lokat	(1)	1 216	2 045	2 183
5. Wynik dodatni z realizacji lokat	108 288	465 536	112 187	471 030
III. Niezrealizowane zyski z lokat	(12 948)	201 576	(23 825)	245 150
IV. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione z technicznego rachunku ubezpieczeń na życie	-	-	-	-
V. Koszty działalności lokacyjnej	106 158	411 727	115 358	406 353
1. Koszty utrzymania nieruchomości	883	3 158	1 049	4 040
2. Pozostałe koszty działalności lokacyjnej	3 077	8 704	3 462	9 258
3. Wynik ujemny z rewaloryzacji lokat	1 566	1 799	1 426	1 434
4. Wynik ujemny z realizacji lokat	100 632	398 066	109 421	391 621
VI. Niezrealizowane straty na lokatach	(9 034)	153 755	(34 757)	228 470
VII. Przychody z lokat netto po uwzględnieniu kosztów, przeniesione do technicznego rachunku ubezpieczeń majątkowych i osobowych	62 297	189 262	63 340	182 038
VIII. Pozostałe przychody operacyjne	50 773	344 917	62 904	219 584
IX. Pozostałe koszty operacyjne	196 076	559 372	25 027	417 749
X. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	79 056	2 360 773	65 653	1 126 000
XI. Zyski nadzwyczajne	-	-	-	-
XII. Straty nadzwyczajne	-	-	-	-
XIII. Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	3 778	(5 709)	(31 864)	(37 882)
XIV. Zysk (strata) brutto	82 834	2 355 064	33 789	1 088 118
XV. Podatek dochodowy	35 564	206 475	24 372	88 365
a) część bieżąca	79 528	140 459	32 205	29 072
b) część odroczone	(43 964)	66 016	(7 833)	59 293
XVI. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)	-	-	-	-
XVII. Zysk (strata) netto	47 270	2 148 589	9 417	999 753

	1 lipca - 30 września 2017	1 stycznia - 30 września 2017	1 lipca - 30 września 2016	1 stycznia - 30 września 2016
Zysk (strata) netto (zannualizowany) ¹⁾	187 539	2 872 656	37 463	1 335 436
Średnia ważona liczba akcji zwykłych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł) ¹⁾	0,05	2,49	0,01	1,55
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych	863 523 000	863 523 000	863 523 000	863 523 000
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł) ¹⁾	0,05	2,49	0,01	1,55

¹⁾ Wyliczenie uwzględniające liczbę dni kalendarzowych w okresie.

5. Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 31 grudnia 2016	1 stycznia - 30 września 2016
I. Kapitał własny na początek okresu (BO)	12 208 165	12 378 733	12 378 733
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów	-	-	-
I.a. Kapitał własny na początek okresu (BO), po uzgodnieniu do danych porównywalnych	12 208 165	12 378 733	12 378 733
1. Kapitał zakładowy na początek okresu	86 352	86 352	86 352
1.1. Zmiany kapitału zakładowego	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
1.2. Kapitał zakładowy na koniec okresu	86 352	86 352	86 352
2. Kapitał zapasowy na początek okresu	4 889 182	4 446 348	4 446 348
2.1. Zmiany kapitału zapasowego	369 260	442 834	442 735
a) zwiększenia (z tytułu):	369 260	442 834	442 735
- podziału zysku (ponad wymaganą ustawowo wartość)	369 019	442 395	442 395
- z kapitału rezerwowego z aktualizacji – tytułem sprzedaży i likwidacji środków trwałych	241	439	340
b) zmniejszenia	-	-	-
2.2. Kapitał zapasowy na koniec okresu	5 258 442	4 889 182	4 889 083
3. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	5 639 680	5 597 511	5 597 511
- zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
3.1. Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny	(71 523)	42 169	38 578
a) zwiększenia (z tytułu):	393 487	773 351	231 036
- wycena lokat finansowych	392 463	762 121 ¹⁾	231 036
- przeniesienia odpisu z tytułu trwałej utraty wartości lokat dostępnych do sprzedaży	-	1 142	-
- zwiększenia z tytułu zbycia instrumentów dostępnych do sprzedaży	1 024	10 088	-
b) zmniejszenia (z tytułu)	465 010	731 182	192 458
- wycena lokat finansowych	415 554	128 219	192 106
- zmniejszenia z tytułu zbycia instrumentów dostępnych do sprzedaży	49 215	602 512	-
- zbycia środków trwałych	241	439	340
- pozostałe zmniejszenia, w tym utworzenia odpisów z tytułu trwałej utraty wartości nieruchomości	-	12	12
3.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	5 568 157	5 639 680	5 636 089

Śródroczne zestawienie zmian w kapitale własnym (kontynuacja)

Zestawienie zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 31 grudnia 2016	1 stycznia - 30 września 2016
4. Pozostałe kapitały rezerwowe na początek okresu	-	-	-
4.1. Zmiany pozostałych kapitałów rezerwowych	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
4.2. Pozostałe kapitały rezerwowe na koniec okresu	-	-	-
5. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu	1 592 951	2 248 522	2 248 522
5.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu	1 592 951	2 248 522	2 248 522
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów	-	-	-
5.2. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	1 592 951	2 248 522	2 248 522
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	1 592 951	2 248 522	2 248 522
- przeniesienia na kapitał zapasowy	369 019	442 395	442 395
- wypłata dywidendy	1 208 932	1 796 127	1 796 127
- przeniesienia/odpisy ZFŚS	15 000	10 000	10 000
5.3. Zysk z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-	-
5.4. Strata z lat ubiegłych na początek okresu	-	-	-
a) zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	-	-	-
b) korekty błędów	-	-	-
5.5. Strata z lat ubiegłych na początek okresu, po uzgodnieniu do danych porównywalnych	-	-	-
a) zwiększenia	-	-	-
b) zmniejszenia	-	-	-
5.6. Strata z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-	-
5.7. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu	-	-	-
6. Wynik netto	2 148 589	1 592 951	999 753
a) zysk netto	2 148 589	1 592 951	999 753
b) strata netto	-	-	-
c) odpisy z zysku	-	-	-
II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)	13 061 540	12 208 165	11 611 277

¹⁾ dane przekształcone ze względu na ostateczne rozliczenie nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH przez Alior Bank. Dodatkowe informacje na ten temat zaprezentowano w punkcie 10.

6. Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 31 grudnia 2016	1 stycznia - 30 września 2016
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
I. Wpływy	10 298 539	11 457 632	8 336 065
1. Wpływy z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	9 441 842	10 596 634	7 761 344
1.1. Wpływy z tytułu składek brutto	9 340 201	10 464 366	7 656 892
1.2. Wpływy z tytułu regresów, odzysków i zwrotów odszkodowań	85 867	106 806	83 099
1.3. Pozostałe wpływy z działalności bezpośredniej	15 774	25 462	21 353
2. Wpływy z reasekuracji biernej	302 775	202 449	138 578
2.1. Wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach	258 856	176 938	121 161
2.2. Wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów	43 333	23 588	15 496
2.3. Pozostałe wpływy z reasekuracji biernej	586	1 923	1 921
3. Wpływy z pozostałej działalności operacyjnej	553 922	658 549	436 143
3.1. Wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego	231 330	260 448	195 830
3.2. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	1 562	2 976	1 845
3.3. Pozostałe wpływy	321 030	395 125	238 468
II. Wydatki	9 087 145	10 735 148	7 948 532
1. Wydatki z tytułu z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	7 454 370	9 067 091	6 753 056
1.1. Zwroty składek brutto	185 421	167 887	120 594
1.2. Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	4 468 178	5 544 953	4 132 193
1.3. Wydatki z tytułu akwizycji	1 157 679	1 353 987	1 024 546
1.4. Wydatki o charakterze administracyjnym	1 087 152	1 385 079	1 034 415
1.5. Wydatki z tytułu likwidacji szkód i windykacji regresów	193 014	248 028	182 144
1.6. Wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej	248 719	236 211	154 013
1.7. Pozostałe wydatki z działalności bezpośredniej oraz reasekuracji czynnej	114 207	130 946	105 151
2. Wydatki z tytułu reasekuracji biernej	353 110	300 481	228 379
2.1. Składki zapłacone z tytułu reasekuracji	352 937	300 227	228 155
2.2. Pozostałe wydatki z tytułu reasekuracji biernej	173	254	224
3. Wydatki z pozostałej działalności operacyjnej	1 279 665	1 367 576	967 097
3.1. Wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego	425 683	510 018	379 697
3.2. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych składników aktywów trwałych innych niż lokaty	59 455	117 167	93 191
3.3. Pozostałe wydatki operacyjne	794 527	740 391	494 209
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I-II)	1 211 394	722 484	387 533

Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 31 grudnia 2016	1 stycznia - 30 września 2016
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności lokacyjnej			
I. Wpływy	193 564 464	239 677 792	185 016 935
1. Zbycie nieruchomości	20 706	53 784	51 813
2. Zbycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	-	180	180
3. Zbycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	283 084	1 051 223	4 360
4. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz spłata pożyczek udzielonych tym jednostkom	42 435	-	-
5. Realizacja dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	54 584 756	9 804 544	5 633 397
6. Likwidacja lokat terminowych w instytucjach kredytowych	40 588 208	184 625 108	150 732 031
7. Realizacja pozostałych lokat	97 227 197	42 992 101	28 384 916
8. Wpływy z nieruchomości	5 823	7 472	5 551
9. Odsetki otrzymane	302 788	284 925	174 979
10. Dywidendy otrzymane	495 712	844 176	19 176
11. Pozostałe wpływy z lokat	13 755	14 279	10 532
II. Wydatki	197 657 700	237 505 872	185 693 269
1. Nabycie nieruchomości	393	-	-
2. Nabycie udziałów, akcji w jednostkach podporządkowanych	7 062 219	1 197 996	1 197 996
3. Nabycie udziałów, akcji w pozostałych jednostkach oraz jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych w funduszach inwestycyjnych	73 326	35 850	25 850
4. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez jednostki podporządkowane oraz udzielenie pożyczek tym jednostkom	-	150 000	70 000
5. Nabycie dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez pozostałe jednostki	53 219 711	8 786 060	4 949 489
6. Nabycie lokat terminowych w instytucjach kredytowych	40 137 060	184 138 646	151 153 219
7. Nabycie pozostałych lokat	97 127 652	43 149 288	28 260 109
8. Wydatki na utrzymanie nieruchomości	34 310	46 722	35 709
9. Pozostałe wydatki na lokaty	3 029	1 310	897
III. Przepływy pieniężne netto z działalności lokacyjnej (I-II)	(4 093 236)	2 171 920	(676 334)

Śródroczny rachunek przepływów pieniężnych (kontynuacja)

Rachunek przepływów pieniężnych	1 stycznia - 30 września 2017	1 stycznia - 31 grudnia 2016	1 stycznia - 30 września 2016
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
I. Wpływy	49 129 193	7 133 567	4 415 750
1. Wpływy netto z emisji akcji oraz dopłat do kapitału	-	-	-
2. Kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych	49 129 193	7 133 567	4 415 750
3. Pozostałe wpływy finansowe	-	-	-
II. Wydatki	46 739 024	8 977 917	4 131 238
1. Dywidendy	-	1 796 162	-
2. Inne, niż wypłata dywidend, wydatki z tytułu podziału zysku	-	-	-
3. Nabycie akcji własnych	-	-	-
4. Spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych	46 688 233	7 134 630	4 084 131
5. Odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	50 791	47 125	47 107
6. Pozostałe wydatki finansowe	-	-	-
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)	2 390 169	(1 844 350)	284 512
D. Przepływy pieniężne netto, razem (A.III+/- B.III+/-C.III)	(491 673)	1 050 054	(4 289)
E. Bilansowa zmiana środków pieniężnych, w tym:	(538 885)	1 082 955	(2 567)
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	(47 212)	32 901	1 722
F. Środki pieniężne na początek okresu	1 148 031	65 076	65 076
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F+/-E), w tym:	609 146	1 148 031	62 509
- o ograniczonej możliwości dysponowania	43 272	43 272	57 476

7. Wprowadzenie

Niniejsza kwartalna jednostkowa informacja finansowa PZU została sporządzona zgodnie z PSR z przyczyn opisanych w części Wstęp, w której przedstawiono również definicję PSR.

8. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości

Szczegółowe zasady (polityka) rachunkowości zostały zaprezentowane w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za 2016 rok.

9. Zmiany zasad (polityki) rachunkowości

W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2017 roku nie dokonano zmian zasad (polityki) rachunkowości.

10. Objasnienie różnic między wcześniej publikowaną kwartalną informacją finansową a danymi zaprezentowanym w śródrocznym raporcie okresowym

W związku z zakończeniem procesu ostatecznego rozliczenia nabycia Podstawowej Działalności Banku BPH przez Alior Bank dokonano retrospektywnego przekształcenia danych na 30 czerwca 2017 roku i na 31 grudnia 2016 roku. Wpływ poniższej zmiany zaprezentowano poniżej.

Wyszczególnienie pozycji bilansu	30 czerwca 2017 <i>(historyczne)</i>	Korekta	30 czerwca 2017 <i>(przekształcone)</i>	31 grudnia 2016 <i>(historyczne)</i>	Korekta	31 grudnia 2016 <i>(przekształcone)</i>
II.2. Lokaty – lokaty w jednostkach podporządkowanych	14 865 874	(4 202)	14 861 672	9 664 078	(10 847)	9 653 231
II.2. Lokaty – lokaty w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności	14 865 874	(4 202)	14 861 672	9 274 657	(10 847)	9 263 810
I.3. Kapitał z aktualizacji wyceny	4 911 135	(4 202)	4 906 933	5 650 527	(10 847)	5 639 680

Wyszczególnienie pozycji zestawienia zmian w kapitale własnym	1 stycznia - 31 grudnia 2016 <i>(historyczne)</i>	Korekta	1 stycznia – 31 grudnia 2016 <i>(przekształcone)</i>
I.3.1.a) Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny - wycena lokat finansowych	772 968	(10 847)	762 121
I.3.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	5 650 527	(10 847)	5 639 680

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU:

Imię i nazwisko

Stanowisko / Funkcja

Paweł Surówka

Prezes Zarządu PZU

.....

(podpis)

Tomasz Kulik

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Roger Hodgkiss

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Maciej Rapkiewicz

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Małgorzata Sadurska

Członek Zarządu PZU

.....

(podpis)

Osoba odpowiedzialna za sporządzenie skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego:

Katarzyna Łubkowska

Dyrektor
Biura Rachunkowości

.....

(podpis)

Warszawa, 15 listopada 2017 roku